

Äripäev

mai | 2023

Pool miljonit eurot töötasu?
Eesti börsifirma juht tegi ära

Tehistaip leiab ümbrikupalga

Selver ja Maxima sörgivad
jaekettide palgatabeli lõpus

PALGATOP

**Pankur:
jagame nii edu
kui ka raskust**

hind 13,95 eurot

ISSN 1406-2585

9 771406 258005

Toidutootjad ja põllumehed sülgavad kriitikatuld maksuplaani pihta

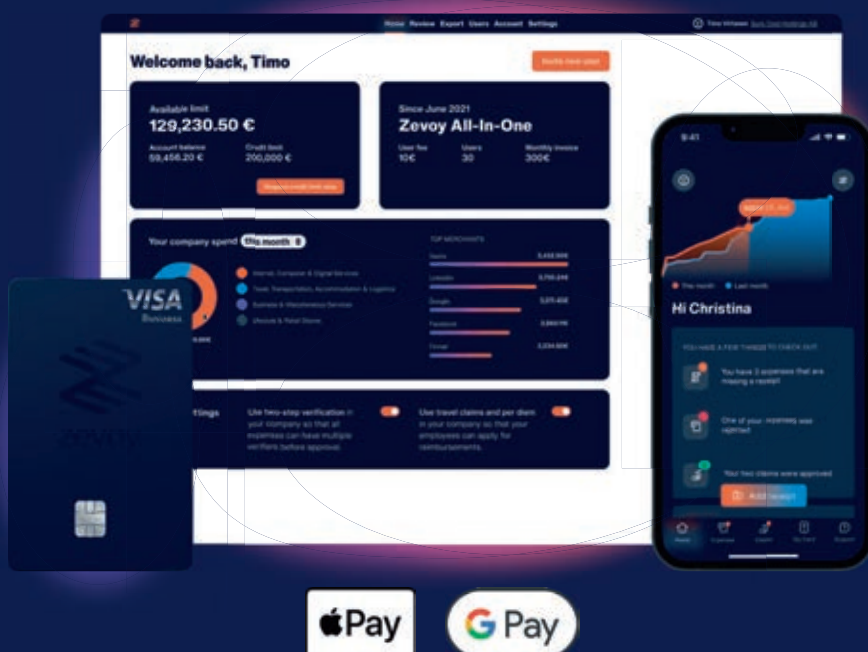
Elu hüperinflatsioonis: palk tuleb ära kulutada kohe

Sisustaja: Dubais kõrbenud eestlanna kerkis Eesti moeilma tippu

Aeg on raha.

Majanduslanguse olukorras ei saa paljud ettevõtted lubada 14 minutit ühe ostutšeki töötlemiseks*. Kas teie saate?

Rohkem teavet tšeki ja kuluhalduse automatiseerimise kohta: zevoy.com

Nutikas ettevõtte kaart.

SISUKORD

4

Tehnoloogia-
firmad koondavad
ja pidurdavad
värbamist

- 19 **TOP:** 200 suurimat
palgamaksjat
- 27 **TOP:** enim
palka maksvad
suurfirmad
- 32 **Tehisintellekt** aitab
leida ümbrikupalga
- 38 **TOP:** börsifirmade
tippjuhtide tasud
- 47 **Tööstuses** torkab
silma saematerjali
tootja

72

Argentina näitab,
mis ja kuidas muutub
hüperinflatsiooniga

- 78 **Ehitusfirmad**
mõtlevad töötajate
värbamisele
- 84 **Logistika**
palgatippu ronisid
ühe kontserni
ettevõtted
- 90 Eesti **kübermüüri**
pommitavad usinalt
Vene häktivistid

50

Põllumehed näevad
võimalust leevendada
tööjõupuudust

- 56 **Toidutootjad**
pettusid uues
maksuplaanis
- 66 **Jaekettide**
palgatabeli lõpust
leiab tuntud tegijad

100

Sisustaja: Eesti
moedisainer alustas
eduteed hotellitoas
kriiteldades

TOIMETUSELT

UUT MOODI PALGA TOP

Palga TOPi koostasime sel korral teisiti: kui varem võtsime aluseks ettevõtete majandusaasta aruanded, siis nüüd ettevõtete endi maksu- ja tolliametile esitatud andmed. Näiteks töötajate arvu annab amet iga kvartali viimase päeva seisuga, seejuures ei eristata täis- ja osaajaga töötajaid.

Keskmise töötasu näitajat võivad mõjutada töötajate arvu suur muutus kvartali sees, osaajaga töötajate suur osakaal, boonuste ja preemiate maksmine, koondamised, juhatuse liikmete tasudelt makstud tööjõumaksud jmt.

Tabelite uudistamisel tasub teada, et see on ka nn maksuameti kvartal, kus esimene kvartal on detsember, jaanuar, veebruar, teine kvartal on märts, aprill, mai jne.

Keskmise töötasu arvutasime järgmiselt: keskmise brutopalga arvutamisel kasutasime tööjõumakse, keskmist töötajate arvu ja tööjõumaksude osakaalu. Maksude osakaaluna kasutasime üldiselt kahte määra: 50% ja 56%.

Brutotasu suhtes on tööjõumakse ligi 54% (tulumaks 20%; töötuskindlustus 1,20%, sotsiaalmaks 33%). Valem on: viimase nelja kvartali keskmised tööjõumaksud / viimase nelja kvartali keskmine töötajate arv / 50% / 3 (kuud). Rohkem kui 2500 eurot keskmist palka maksvatel ettevõtetel oleme kasutanud valemis 56% maksude osakaaluna.

Seekordse Palga TOPi arvutustes osalesid ettevõtted, kellel oli nii 2021. kui ka 2022. aasta kvartaliandmete põhjal vähemalt kolm töötajat. Head lugemist!

**Keskmist
töötasu võib
mõjutada näi-
teks osaajaga
töötajate suur
osakaal.**

KEN ROHELAAN
toimetaja

Äripäev

Toimetaja: Ken Rohelaan,
tel: 667 0111,
e-post: ken.rohelaan@aripaev.ee
Peatoimetaja: Meelis Mandel

Väljaandja: AS Äripäev
Vana-Lõuna 39/1, 19094 Tallinn
tel: (372) 667 0195, (372) 667 0222

Toimetus:
e-post: aripaev@aripaev.ee
tel: (372) 667 0111

Reklaamiosakond:
e-post: reklaam@aripaev.ee
tel: (372) 667 0105

Tellimine ja lev:
e-post: register@aripaev.ee
tel: (372) 667 0099

Tellimine internetis: [kampania.aripaev.ee/
telli-aripaev](http://kampania.aripaev.ee/telli-aripaev)
Äripäev veebis: aripaev.ee
Äripäeva tooted ja teenused: pood.aripaev.ee
Äripäeva raadio: aripaev.ee/raadio
Trükk AS Kroonpress

Toimetus võtab endale õiguse kirju ja kaastöid vajaduse korral lühendada. Toimetus kaastöid ei ta-

gasta. Kõik ajakirjas Äripäev ja tema lisades avaldatud artiklid, fotod, teabegraafika (sh päevakalajalisel, majandusliikl, poliitilisel või religioosel teemal) on autoriõigusega kaitstud teosed ning nende reprodutseerimine, levitamine ja edastamine mis tahes kujul on ilma ASI Äripäev kirjaliku nõusolekuta keelatud. Kaebuste korral ajakirja sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eall.ee või tel (372) 646 3363.

Eesti idufirmade raskekahurvägi pole värbamist küll peatanud, kuid teeb seda kaalutletumalt.

FOTOD: LIIS TREIMANN,
ANDRAS KRALLA

Bolt

twilio

p

MEELETU PALGARALLI HOOG RAUGE

Keeruline aeg majanduses ei jäta puutumata palgarallit vedanud tehnoloogia-sektorit – ettevõtted koondavad ja aeglustavad värbamist.

KRISTEL HÄRMA
kristel.harma@aripaev.ee

INDREK KALD
indrek.kald@aripaev.ee

“Palgaralli on olnud ikkagi väga kiire,” nentis tarkvaraarendusettevõtte Nortal Eesti juht Ats Albre. “See tähendab, et ettevõtted peavad pidevalt kohanema. Ka nende äri ja kliendid peavad pidevalt kohanema üha kasvava kulutasemega,” tõdes Albre, viidates statistikale ja Fontese uuringule, mis on seni näidanud IT-sektoris palgatõusu üle 10 protsendi aastas.

“Eelmise aasta lõpust on ralli muutunud seoses majanduse ärevama olukorraga natukene aeglasemaks, aga eks näis, mis saab järgneval poolaastal-aastal. Palgaralli kindlasti päris nii kiiresti ei jätku,” ütles Albre.

Vähemalt 100 töötajaga ettevõtetest on palgake suunanäitajad olnud viimastel aastatel just tehnoloogiafirmad ja nii ka eelmisel aastal: Microsoft, Bolt, Twilio, Pipedrive ja ka Inbank näitasid tööjõumaksude järgi keskmist töötasu pea 4500 eurost kuni ligi 6500 euroni. Nendes arvudes on sees boonuseid ja lahkumishüvitisi ning firmade ümberstruktureerimist, mis tegelikkust veidi moonutavad, kuid palgatase on neis siiski korralik. Ja enam ei ole neilgi kerge.

“Oleme olukorras, kus globaalselt majanduses toimuv jõuab kõigisse sektoritesse, kaasa arvatud meie sektorisse,” märkis tehnoloogiafirma Twilio

Eesti juht Meelis Aus. USA börsifirma Twilio on üks neist tehnoloogiafirmadest, kes pidi ettevõtte kiire kasvu pärast majandusolukorra keerulisemaks muutudes tegema raske otsuse: firma teatas sügisel, et koondab üle 800 töötaja ehk 11 protsenti oma inimestest.

Samas keerulisel ajal töötajate ootused palgale suurenevad, seda tõdes ka novembris koondanud tehnoloogiafirma Pipedrive tehnoloogiajuht Agur Jõgi. Nii ei peatanud iga-aastast palgake korrigeerimist Pipedrive ka nüüd: viimati vaatasid nad palgad üle eelmise aasta lõpus ja aasta alguses sai palgatõusu ametikohast või staažist hoolimata iga töötaja. Jõgi sõnul on see

Nortal Eesti juht Ats Albre on kindel, et palgaralli enam senise hooga ei jätku. FOTO: AND-

RAS KRALLA

Hetkeseisuga pole Eesti tööjõuturul näha kriisi ega ka suurt ülekuumenemist. Ma arvan, et oleme mõnevõrra tasakaalukamas kohas, kui oleme olnud viimastel aastatel.

Nortal Eesti juht Ats Albre

TAMREX

Unusta paelad VÕTA BOA!

Mugavus, mida saab usaldada.

Täpselt projekteeritud, kulumiskindlad materjalid, testitud äärmuslikes tingimustes. Täiuslikult sujuv ja ühtlane peenhäälestus isegi ühe käega reguleerides. Jalkanõude jalgapanek ja ära võtmine pole kunagi olnud nii kiire, mugav ja lihtne. **Garantii** - BOA kinnitussüsteemi garantii kestab terve jalkanõude elua.

BOA® Osta mistahes kinnitussüsteemiga jalkanõud tavahinnaga, saad need **SNICKERS Workwear sokid TASUTA**

Kampaania kehtib vaid BOA kinnitussüsteemiga jalkanõude tavahinnaga ostu puhul ja kestab kuni tasuta sokke jätkub.

OCEAN S1P SRC HRO ESD
SG61001 **168** €

OASIS S3 SRC HRO ESD
SG61006 **181** €

VAPOR S3
SG80003 **220** €

ATLANTIC S1P ESD
SG61003 **168** €

ONYX LOW S3 SRC HRO
SG81005 **173** €

RECKON S3 SRC HRO ESD
SG61005 **195** €

VENT S1P, SRC, HRO
SG76011 **281** €

Hinnad sisaldavad käibemaksu 20% ja kehtivad kuni kaup jätkub.

TAMREX OHUTUSE OÜ Tel 654 9900 e-post: tamrex@tamrex.ee www.tamrex.ee

TALLINN Laki 5, Pärnu mnt 139c, Katusepapi 35 • TARTU Teemandi 2, Ringtee 37a • PÄRNU Riia mnt 169a • RAKVERE Pikk 2 • JÕHVI Tartu mnt 30 • VÕRU Piiri 2 • VIJANDI Tallinna 86
VALGA Vabaduse 39 • NARVA Ak. Maslovi 1 • HAAPSALU Ehitajate tee 2a • PAIDE Pikk 2 • JÕGEVA Tallinna mnt 7 • TÜRI Rakvere tee 23 • RAPLA Tallinna mnt 2a • KEILA Keki tee 1 • KUESSAARE Tallinna 80a

INFO JA SIDE VALDKOND ON KESKMISE PALGA TÕUSU STABIILSELT EEST VEDANUD

keskmine brutokuupalk eurodes 2020 2021 2022

info ja side	2574	2804	3035
finants- ja kindlustustegevus	2461	2568	2708
energeetika	2118	2128	2392
avalik haldus ja riigikaitse	1835	1904	2127
mäetööstus	1697	1840	2005
kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	1676	1791	1970
tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	1532	1732	1808
kõigi tegevusalade keskmine	1448	1548	1685
veevarustus; kanalisatsioon; jäätmekäitlus	1433	1511	1659
veondus ja laondus	1387	1452	1634
töötlev tööstus	1363	1440	1631
haridus	1397	1432	1552
ehitus	1365	1474	1547
hulgi- ja jaekaubandus	1187	1315	1422
põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	1202	1294	1392
haldus- ja abitegevused	1212	1319	1389
kunst, meelelahutus ja vaba aeg	1129	1247	1307
muud teenindavad tegevused	1133	1245	1260
kinnisvaraalane tegevus	1050	1132	1214
majutus ja toitlustus	860	916	1058

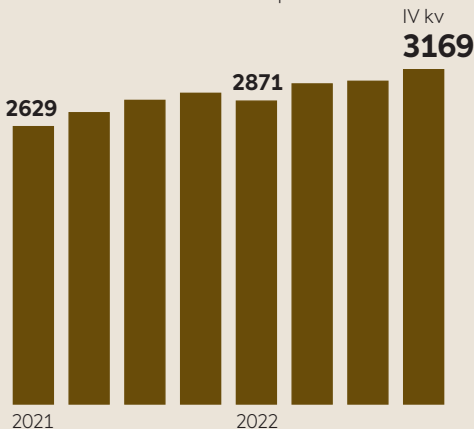

Palgaralli on olnud ikkagi väga kiire. See tähendab, et ettevõtted peavad pidevalt kohanema.

Nortal Eesti juht Ats Albre

KESKMINE PALK INFOS JA SIDES TÕUSIS UUTESSE KÕRGUSTESSE

kvartaalne keskmine brutokuupalk eurodes

ALLIKAS: STATISTIKAAMET

KA TEHNOLOOGIASEKTORI SEES ON PALKADES SUURED KÄÄRID

kuna paljud tööpakkumised on ka kaugtööks, ei sõltu need palganumbrid asukohast

keskmine palk MeetFranki rakenduses märtsis eurodes

andmed ja analüütika	5123
tarkvaraarendus	4304
müük ja äriarendus	3833
IT ja süsteemiadministratsioon	3134
turundus, PR ja meedia	2571

ALLIKAS: MEETFRANK

nende praktika, mida käivitab ettevõtte ise ja selleks pole vaja eraldi palgaläbirääkimisi.

Kuna inflatsioon oli eelmisel aastal väga kõrge, eriti Eestis, otsustas Pipedrive eelmise aasta lõpus toetada oma töötajaid ka üheksordse “inflatsioonimaksega”. Toetust hinnatõusude leevendamiseks said kõik töötajad Pipedrive’i kõigis riikides, aga kuna Eestis oli inflatsioon kõige kõrgem, oli fikseeritud summaga toetus siinsetele töötajatele ka kõige suurem.

Mingi palgatõus on planeeritud ka töötajaid koondanud Twilios, kuid selle suurust ei teadnud ettevõtte Eesti üksust juhtiv Meelis Aus veel öelda. Twilio juhtkond vaatab terve ettevõtte palgad üle kord aastas.

Eelmisel aastal kasvas tohutult meeskonda tootmisettevõtete äritarkvara arendav idufirma Katana. Ettevõtte juht Kristjan Vilosius ütles oma hetketunnetusele tuginedes, et nende sektoris ei saa kindlasti rääkida palkade langetamisest.

Kas Katana suudab hoida stabiilset palgatõusu, selgub sügisel, kui juhid on läbi vaadanud, milline on palgatase nende vägagi spetsiifilistel ametikohtadel. “Väga palju võib veel muutuda järgmise 3–5 kuu jooksul, kuna praegu on segane aeg,” märkis Vilosius.

Eelmisel aastal sai Katana raha kaasamise

toel palku tõsta ning toetus tempos värvata, kuid sellise värbamishooga enam ei jätkata. Tempo oleks nagunii pidanud rahunema pärast sellise hoo saavutamist, kuid praeguses majandusolukorras on aeglustumine veelgi kindlam.

Vilosius nentis, et makromajandus mõjutab neidki: Katana kliendid on peamiselt väikesed ja keskmise suurusega tööstusettevõtted Põhja-Ameerikas ning viimase aasta jooksul on nende klientide tulemused samuti makromajandusest pihta saanud.

Ehkki Katana aitab tööstusi digitaliseerida ja automatiseerida, mis raskel ajal võiks efektiivsuse otsingutel just hoogustuda, siis nende klientidest väiksemad ja keskmist kasvu tootjad kannatavad kriisides kõige enam. Digitaliseerimist ja automatiseerimist asutakse Vilosius sõnul otsima kriisi teises pooles, kui esmane šokk on üle läinud.

Inflatsioon töötasu ei tõsta

Tehnoloogiaettevõtted ei tõsta töötasusid mitte ainult inflatsiooni pärast, vaid vaatavad, et püsiks palkadega konkurents ning tahavad näha töötaja arengut ja paremaid tulemusi.

Kõrgepalgalised tarkvaraarendajad ei ole ka need, keda inflatsioon niivõrd kõigutaks, märkis Inbanki juht Priit Põldoja. Ehkki Inbanki juhid ei

10

protsenti ja rohkem on seni palgad IT-sektoris aastas keskmiselt tõusnud.

20

protsenti Inbanki töötajatest on osalised optioonides.

MeetFranki juhi Kaarel Holmi (keskel) sõnul otsitakse praegu stabiilsust. FOTO: LIIS TREIMANN

VÄRBAMISÄPP: PALGAOOTUSTE KASV PIDURDUS

Tööturul on palgatase jäänud viimasel ajal enam-vähem samaks, märkis peamiselt tehnoloogiasektoris värbamist lihtsustava idufirma MeetFranki juht Kaarel Holm.

“Drastiliste muutuste asemel on aga näha, et pidevalt eskaleerunud palgaootuse kasv on nüüdseks pidurdunud, kuid mitte kukkunud,” ütles Holm.

Suuremad värbajad on Holmi sõnul endiselt samad ettevõtted, küll on aga tööturul edukamad väikest ja keskmist kasvu ettevõtteid, kelle elujõulisus ei sõltu investori te kaasatud rahast, kuid kes on samas piisavalt paindlikud uute turutingimustega kohanemiseks. “Nende rahulik kasv pakub töötajale stabiilsust ning just stabiilsus on praegu kõrgelt hinnatud.”

Tööturu muutused on Holmi sõnul märgatavad ning värbamiskulutuste vähendamine mõjutab ka MeetFranki ärimahtu. Ettevõtte on aga võtnud suuna personaalsemate värbamislahenduste poole.

Vaatamata koondamistele võistlevad ettevõtteid endiselt tiptalentide nimel, lisas Holm. “See on muutunud värbamise aktiivseks müügitöök – töötajast on saanud otsepakkumiste ootaja.” MeetFrankis saavad töötajad nüüd märkida, et nad on avatud otsepakkumistele ning tööpakkujatel on nendega pakkumise tegemiseks lihtne ühendust võtta.

OHUTUS E! OLE NALJAASI

OHUTUSMÄRGISTUS TÖÖSTUSESSE JA AVALIKKU RUUMI

24h on-line tellimused

KOHVER.COM

Tellimused ja päringud,
info toodete kohta
ohutus@kolmlovi.ee, tel 658 0214
Suurvälja tee 5 / B10, Vaela

Ringtee Äripark, Tallinna ringteel, Hansaplant ja IKEA kaupluste lähedal.

Inbank on tõstnud palku igal aastal 5–6 protsenti ja panga juhi Priit Põldoja sõnul üritatakse seda joont hoida. FOTO: ANDRAS KRALLA

Igal ettevõtjal on mõistlik jagada edu ja raskematel aegadel tuleb paraku jagada natuke raskusi.

Inbanki juht Priit Põldoja

ÜKS KÜSIMUS KUIDAS MÕJUTAB VÕI HAKKAB MÕJUTAMA TURGU TEHISINTELLEKT, KES KIRJUTAB JUBA ISE KOODI?

KAAREL HOLM
MeetFranki juht

Kindlasti toob tehisintellekt kaasa muudatusi. Olles alles varases arengujärgus, on AI (tehisintellekt – toim) praegu pigem aega kokku hoidev tööriist – see võimaldab tegeleda teiste keerukamate ülesannetega, mis varem jäid ajapuudusel tegemata.

Pigem ei too see kaasa inimeste koondamisi, vaid muudab meeskondasid võimekamaks: arendusmeeskonna fookus läheb palju rohkem süsteemiarhitektuuri loomise peale, keskendudes suurele pildile. Tehisintellekti nutikalt kasutades võib arendustöömi produktiivsus suureneda kaks või enamgi korda.

usu, et palgakasv tuleks kuidagimoodi siduda inflatsiooniga, tõstsid nad sel aastal varasemast veidi rohkem palka madalamapalgalistel töötajatel ehk nende puhul klienditeenindajatel.

Põldoja sõnul on üldiselt aga tark siduda ettevõtte edu töötaja eduga nii boonuste kui ka optioonide kaudu. “Igal ettevõtjal on mõistlik jagada edu ja raskematel aegadel tuleb paraku jagada natuke raskusi,” tõdes Põldoja.

Inbank on tõstnud palku igal aastal mõõdukalt 5–6 protsenti ning Põldoja sõnul üritavad nad jääda sel aastal samasse kanti. “Meil ei ole plaanimajandus, me oleme ikkagi turupõhine ettevõtte: kui ettevõttel läheb hästi, siis on ka võimalik seda töötajatega rohkem jagada.”

Viimased kolm aastat on Inbank töötajate motiveerimiseks oma optioonide programmi laiendanud: varem tippjuhtidele jagunenud optioonid on laienenud nüüd umbes 60 töötajale ehk 20 protsendile Inbanki töötajatest. “See peaks siduma edu ettevõtte eduga ja võib-olla aitama hoida püsikulu mõistlikus kasvus. See on eesmärk,” lisas Inbanki juht.

Põldoja sõnul on viimasel kahel aastal ettevõtte kulu kasvanud tulust kiiremini. Inbanki aja loos pole sellist aega varem olnud. Põldoja märkis, et samas on neil piisavalt edukas ettevõtte: nad on kasumlikud, kasvavad rahvusvaheliselt ja suudavad tagada headele inimestele ikkagi konkurentsivõimelise motivatsiooni. “See on ülioluline, meie jaoks on ikka töötaja kõige olulisem faktor Inbanki edus,” lisas ta.

Palgatõus ei sõltu ka Boltis inflatsioonist või aastaajast, vaid töötaja kasvust oma rollis ja töö tulemuslikkusest, märkis ettevõtte kommunikatsioonijuht Karin Kase.

Bolt vaatab igal aastal üle kõigi töötajate kompensatsioonipaketi ja korrigeerib seda nii, et see

Kuidas otsustate, milline piirdeaed Teie kinnistule sobib?

Sissetõmmatavad või kiik, metallist või puidust voodriga – väravate ja piirdeaedade valik võib olla tohutu ja segadust tekitav. Kuidas otsustate, milline piirdeaed sobib Teie koju või territooriumile?

Esimene samm õigete väravate ja piirdeaedade valimisel on oma vajaduste ja eelistuste kindlaksmääramine. Mida soovite saada? See võib olla turvalisus, privaatsus, esteetika või funktsionaalsus?

Kui soovid, et kinnistu oleks täielikult kinnine, siis tiibväravad võivad olla parim valik ning piiratud ruumi korral muutuvad liugväravad praktilisemaks.

Samuti on vaja arvestada valmistamisel kasutatud materjalidega. Metallist piirded pakuvad tugevust, vastupidavust ja ilmastikukindlust, puitkattega väravad ja aiad aga lisavad kodu välisilme soojust ja võlu.

Lõpuks on oluline pöörata tähelepanu väravate ja piirdeaedade stiilile ja kujundusele. Need peaksid sobima maja või saidi üldise stiiliga ja rõhutama selle arhitektuurilisi iseärasusi.

Meie firma Stalkmet pakub laias valikus väravaid ja piirdeid, samuti võtmed kätte piirete paigaldust – **projekteerimisest paigalduseni**.

Võtke meiega ühendust ja muutke oma kodu veelgi kaunimaks, turvalisemaks ja mugavamaks.

Kas teil on küsimusi?

Jäta konsultatsioonisoov ja tasuta mõõtmise aeg siia

+372 56 88 72 98

stalkmet@stalkmet.com

www.stalkmet.com

STALKMET
IF YOU WANT IT, YOU CAN HAVE IT

Katana asutajad Kristjan Vilosius (vasakult), Priit Kaasik ja Hannes Kert otsustavad sūgisel, kas ja milline palgatõus tuleb.

FOTO: KATANA

oleks turul konkurentsivõimeline. Seda ka selle aasta alguses, ütles Kase.

Ettevaatlik värbamine

Eesti kõige värskemal ükssarvikul ehk vähemalt miljardi dollari väärtusega tehnoloogiafirmal Glia on õnnestunud nii aktiivselt värvata kui ka palku tõsta ajal, mis on keeruline isegi tehnoloogiaettevõtetele. Praegugi värbavad nad aktiivselt edasi.

“See on paljude asjade kombinatsioon,” ütles Glia kaasasutaja Carlos Paniagua. Paniagua sõnul on nad praegu heas olukorras, sest neil on võimalus klientide ja investorite toel jätkata äritegevuse kasvatamist. See on omakorda võimaldanud neil oma meeskondi vastutustundlikult edasi kasvatada nii Eestis kui ka USAs.

Värbamises Glia jaoks suurt midagi muutunud ei ole. “Me valime hoolikalt, keda kutsume oma meeskonnaga liituma, sest tahame olla kindlad, et inimene sobitub nii vastavasse positsiooni kui ka ettevõttesse.”

Palkade puhul on Glia jaoks oluline konkurentsivõime.

Kas Glial on praegu lihtsam inimesi palgata, kui tehnoloogia sektori koondamiste pärast liigub inimesi tööturul rohkem? “Näeme, et ettevõtted kohandavad end uue efektiivsema reaalsusega ja see on mõjutanud turul saadaval olevate töökohade arvu,” ütles Paniagua.

Samas käib alati konkurents andekate inseneride nimel, eriti Eestis, kus IT-spetsialistide ja inseneride järele on suur nõudlus ja väike pakkumine, lisas ta. Paniagua sõnul on nad Glias olnud värbamisega pigem mõistlikud ning jätkavad sama strateegiaga. “Meie jaoks käivad äri ja töötajate arvu kasv käsikäes.”

Pidevalt oma kokkuhoidlikkust rõhutanud Bolti jaoks ei ole kulude kokkuhoid kommunikatsioonijuht Karin Kase sõnul ootamatu pöörde, vaid pigem tavapäraste tegevuste jätkamine. “Töötajaid meil koondada plaanis ei ole, pigem oleme tegevuskuludega tavapärasest veelgi kokkuhoidlikumad.”

Majanduslikult keerulisel ajal saab veelgi olulisemaks tiptalendi leidmine ja hoidmine, märkis Kase. Tema sõnul jätkab Bolt siiski palkamist, kuid varasemast aeglasemas tempos. Samas ei tahta ettevõtte teha töö kvaliteedis ja efektiivsuses aeglasemas tempos palkamise tõttu järeleandmisi. “Üks meie põhimõtteid on *work smart, not hard* ehk targalt töötamine,” ütles Kase.

Bolt keskendub palkamis- ja edutamisprotsessi kvaliteedile, samuti usuvad juhid ettevõtte aktsiaoptsioonidesse, kuna need annavad töötajatele motivatsiooni ja võimaluse saada osa ettevõtte edust.

Bolti eest kõnelev Kase ütles, et kindlasti on

Glia juhi Carlos Paniagua sõnul valivad nad hoolikalt, keda oma meeskonda kutsuvad.

FOTO: GLIA

TARK OSTAB SUBARU AUTOSPIRITIST. EKSTRA HEA VARUSTUSEGA. EKSTRA HEA HINNAGA.

SUBARU XV 1.6 Active
võtmed kätte ekstra soodsalt

27 990 €

- ✓ Kõik ohutussüsteemid põhivarustuses
- ✓ Uuel Subarul on alati 5 aastat garantiid
- ✓ Nelikvedu juba baasvarustuses
- ✓ Lisaks hinnas talverehvid, registreerimine jpm

**AUTOD
KOHE
SAADAVAL!**

GARANTII 5 AASTAT

autospirit

Ehitajate tee 122, Tallinn, tel 659 9499
tallinn@autospirit.ee, www.autospirit.ee

SUBARU

Subaru XV 1.6 Active kombineeritud kütusekulu 8 l/100 km ja CO₂ heitmed (WLTP) 180 g/km.

- ▶ praegu tööturul rohkem inimesi kui aasta-paar tagasi, see väljendub ka kandideerivate inimeste arvus. Mõnes mõttes see lihtsustab värbamist, kuna huvilisi on rohkem, märkis Kase. Samas ot-sib Bolt tihtipeale väga spetsiifiliste oskustega töötajaid ja selliseid tippspetsialiste tingimata kuigi palju vabaks ei jää, lisas ta.

Katana juht Kristjan Vilosius ütles, et töösoovi-jaid on mõnevõrra rohkem, aga ka palkavaid ette-võtteid on vähemaks jäänud. "Meil ei ole pakkuda vabu töökohti nii palju, kui meil oli aasta tagasi."

Kas Katana ei taha olukorda tööjõuturul ära kasutada ning turu kiuste kasvada ja haarata töö-tajaid endale? "Inimeste kaasamine ettevõttes-se peaks lähtuma eelkõige äri vajadustest. Ja tei-selt poolt, kui makropilt avaldab negatiivset mõ-ju, siis praegu ei ole see koht, kus töötajate arvu uisapäisa kasvatada olukorras, kus majanduse ül-dises väljavaates on palju ebaselgust."

Ettevaatlik kasv on märksõna, millega võiks Vilosiuse sõnul praegu iseloomustada Katanat.

Praegu ei ole see koht, kus töötajate arvu uisapäisa kasvatada olukorras, kus majanduse üldises väljavaates on palju ebaselgust.

Katana juht Kristjan Vilosius

Viimane raha kaasamine oli ettevõttel sügisel ning nii ei ole neil järgmise pooleteise kuni kahe aasta jooksul vaja raha kaasata. "Me oleme praegu olukorras, kus sammume rahulikult, jälgime toimuvat ning proovime teha tarku ja kaalutletud otsuseid, aga hetkel selles mõttes meie selg vastu seinat ei ole. Me ei ole olukorras, kus peaksime raha kaasama, ja ei ole seda ka järgmisel aastal." **A**

KÕRGE PALGAGA AMETIID (V.A JUHID JA TIPPSpetsialistid)

keskastme spetsialistid:	2021. aasta brutokuupalk eurodes
lennujuhid	4645
laevamehaanikud	2571
metsandustehnikud	2284
kaevanduse töödejuhatajad	2256
hindajad ja kahjuhindajad	2144
kindlustusagendid	2080
erakorralise meditsiini õed	2398
lootsid	3841
tüürimehed	2784

teenindustöötajad:	
vangivalvurid	1719

oskustöötajad:	
laevamotoristid	2432
kaevurid ja karjääritöölised, mäeseadmete operaatorid	2218
lõhkajad	2159
õhusõidukimehaanikud ja -lukksepad	2142
asfaldilaoturi juhid	1887
metsatöömehhanikud	1876
puurseadmete operaatorid	1867
laeva tekimeeskond	1838
rongijuhid	1948
mineraalsete toodete masinate operaatorid	1655
elektriliinide paigaldajad ja hooldajad	1652
põllumajandus- ja tööstusmasinate mehaanikud	1585
valuvormide valmistajad	1584
trükkalid	1572
prügiautojuhid	1695

lihttöölised:	
jäätmekogujad ja -laadijad	1340
teedeehituse lihttöölised	1225

ALLIKAS: OSKA, MAKSU- JA TOLLIAMETI ANDMED

ÜKS KÜSIMUS MIS AMETITEL VÄLJAS-POOL IT-SEKTORIT TEENITAKSE KÕRGE MAT PALKA?

YNGVE ROSENBLAD
OSKA peaanalüütik

Kõrgeima palgaga ametialade seas annavad tooni IT-, õigus-, finants-valdkonna ametialad, juhid ja arstid.

Kõrgepalgaliste ametite hulka on lisandunud ka analüütikud: näiteks strateegiate väljatöötajad, majandus-teadlased, juhtimis- ja organisatsioo-nianalüütikud. Silmatorkavalt kõr-ge palk on lennujuhtidel, lootsidel ja kindlustusmatemaatikutel. Ka era-korralise meditsiini õed teenivad häs-ti.

Valdkondadest on kõrge palga-ga kaevanduse ja energeetika ameti-alad: näiteks elektrijaama operaator, kaevandusseadmete operaator, lõh-kaja. Samuti teenib head palka merel, teedeehituses ja metsanduses. Tee-nindustöötajatest teenivad kõrgeimat palka vangivalvurid.

4645

eurot teenisid 2021. aastal kesk-miselt kuus lennujuhid.

Jah! Krediidiliin

avab Sinu ettevõttele
paindliku krediidilimiidi

1203

hypoteeklaen.ee

Hypoteeklaen AS pakub finantsteenuseid. Enne lepingu sõlmimist tutvu hoolikalt tingimustega ja konsulteeri asjatundjaga!

Investor ja idufirma SaltoX asutaja Ragnar Sass usub, et sügiseni kestab idufirmade jaoks raske aeg. FOTO: ANDRAS KRALLA

PIDU LÄBI! IDUFIRMADE TÖÖTAJASKOND HAKKAS KAHANEMA

TARMO VIRKI
tarmo.virki@aripaev.ee

Juba aastapäevad maailma idufirmade sektorit vaevav mõõn on jõudnud aastase viibega Eestisse.

Alates eelmisest kevadest on idu- ja tehnoloogiafirmad USAs ja Euroopas lasknud lahti kümneid tuhandeid töötajaid, kuid Eestis jätkus sektori töötajaskonna kasv läbi eelmise aasta tänu sektori kahe suurfirma – Wise ja Bolt – jätkuvalle kasvule.

Väiksemad idufirmad, kes ei olnud suutnud jõuda kasumini või vähemalt tõendini terendavast kasumist, on olnud raskustes raha kaasamisega, kuna investorid on muutunud ettevaatlikumaks alates eelmise aasta börsi- ja pangakrahhidest. Sellel aastal valas õli tulle Silicon Valley Banki – mis oli paljude USA idufirmade kodupank – krahh märtsikuus.

Investeeringud idufirmadesse on jätkunud, kuid aeglasemas tempos kui varem.

“Fondides on ikkagi investoritel jätkuvalt raha olemas ja nad otsivad võimalusi, kuhu seda panna. Aeg on läinud pikemaks, valuatsioon läbib väga palju diskussioone. Kõik vaatavad selgelt majandustulemusi... võib-olla see ongi suur vahe, et turg on muutunud investoritele soodsaks,” kirjeldas olukorda investor ja idufirma SaltoX asutaja Ragnar Sass.

Sassi hinnangul ei ole idufirmad veel päris põhjas – globaalselt võib tõenäoliselt sügis olla see aeg, kus võib-olla enam allapoole ei lähe, aga tema meelest läheb veel teine kvartal samamoodi: numbrid pigem ei ole positiivsed ja kolmas kvartal võib olla siis see, kus “hakkab taastumine või vähemasti uus stabilisatsiooni tase”.

Kasv asendus kahanemisega

FoundME uuring näitas, et saja suurima idufirma Eesti registris olevate töötajate koondarv kahanes esimeses kvartalis (jaanuarist kuni märtsini) 2 protsenti, 8386ni. Veel neljandas kvartalis näitas töötajate hulk 3 protsendi suurust kasvu.

Lisaks Boltile ja Wise'ile kasvas sinne töötajaskond kümne suurima idufirma hulgas vaid Milremis.

Väiksemate tööandjate seas on ka näha radikaalsemaid muutusi. Medihub, mis oli viimasel ajal küll peamiselt töötervishoiuteenuste pakkuja, läks veebruaris lausa pankrotti.

Töötajaskonna kahanemises on ettevõtete jaoks ka suur võimalus, eriti sektorites, kus nõudlus spetsialistide järele on suur. Aprillis Tallinnas suure kontori oma kümnele töötajale avanud CoinsPaid näiteks otsib nagu tikutulega kontrolleereid. “Me oleme intervjuerinud inimesi, kes juba teevad mitmes kohas korruga tööd,” ütles asutaja ja tegevjuht Max Krupyshev. **A**

Fondides on ikkagi investoritel jätkuvalt raha olemas ja nad otsivad võimalusi, kuhu seda panna.

Ragnar Sass

Eesti majanduse rohe-, digi- ja innovatsioonipöörde arendamise eesmärged prioriteediks seades liitusid EAS ja KredEx. 2022.aasta jaanuarist kannab ühendatud nime **Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus**.

Hea juht, kui otsid väljakutseid strateegilises eestvedamises ja globaalsetele arengutele avatud visioonide loomises, on Sul nüüd võimalus haarata Eesti majandusruumi arendamisel oluline teatepulk!

Kandideeri Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse nõukogu poolt avatud konkursil, et leida sihtasutusele

juhatuse esimees

Kui väljakutse Sind kõnetab, siis eeldame et:

Silmaringi, teadmiste ja kogemuse poolest

- + oled erasektori tippjuhtimise kogemusega, mida toetab arusaamine Eesti avaliku sektori toimimisest, kannad veendumust rohe-, digi- ja innovatsioonipöörde vajalikkusest ning suudad juhtida selle elluviimise meetmeid Eesti ettevõtluskeskkonnas.

Inimeste juhtimisel väärtustame

- + terviku nägemise oskust ja ühistegevustes sünergia loomist - organisatsioon, kus ühendamise järgselt töötab ligi 400 oma ala tipptegijat, ootab kaasavat ja inspireerivat liidrit ning kiirelt muutavas keskkonnas fookuse hoidjat.

Esindusrolli edukaks täitmiseks

- + oled innukas rohe-, digi- ja innovatsiooniteemade eestkõneleja Eestis ja Eesti eest, orienteerud erinevates kultuuriruumides, valdad väga hästi eesti ja inglise keelt ning otsid proaktiivselt koostöövõimalusi nii Eestis kui rahvusvahelisel tasemel.

Tekkis huvi?

Ootame Sinu CVd ja motivatsioonikirja
Tähtaeg 11.05.2023

Võta ühendust:

Eela Velström
eela@vvt.ee
+372 509 3020

Personaliotsingut korraldab
VVT Interim Agentuur.
Kindlustame kontaktide
konfidentsiaalsuse.

SUNOREK
30 AASTAT

Kassettmarkiis Big

- Ülisuured mõõdud
- Laius kuni 12 meetrit
- Garantii 5 aastat

PARIMA PALGA MAKSJAD

keskmine kuupalk eurodes

	tegevusala	palk 2021	palk 2022	muutus, %	töötajaid 2022	muutus	
1.	Splunk Services Estonia OÜ	programmeerimine	6 543	15 414	136	10	-2
2.	Sportland International Group AS	ärinõustamine	7 838	12 098	54,3	6	-2
3.	Silmet Grupp AS	ärinõustamine	7 750	12 075	55,8	4	-2
12 000							
4.	Nelgeron OÜ	metallide ja metallimaakide hulgimüük	4 180	11 145	167	7	1
5.	PlusPlus Capital AS	investeeringud	6 846	10 522	53,7	11	-1
10 000							
6.	Whirlpool Eesti OÜ	elektriliste kodumasinate hulgimüük	4 447	9 966	124	4	0
7.	MBR Metals OÜ	metallide ja metallimaakide hulgimüük	6 160	9 728	57,9	10	1
8.	Microsoft Estonia OÜ	ärinõustamine	5 503	9 198	67,1	16	-9
9.	Ambient Sound Investments OÜ	investeeringud	6 644	9 128	37,4	10	1
10.	Paw Cloud OÜ	programmeerimine	8 943	9 119	1,98	4	1
11.	Spacecom AS	raudteeveeremi rentimine	8 653	9 080	4,93	12	0
9000							
12.	Bondora Group AS	finantsteenused	7 026	8 823	25,6	14	5
13.	Kindred Estonia OÜ	ärinõustamine	6 276	8 822	40,6	9	-1
14.	East Capital Real Estate AS	ärinõustamine	8 654	8 632	-0,3	9	1
15.	General Electric International, Inc. Eesti Filiaal	projekteerimine ja nõustamine	4 864	8 336	71,4	4	0
16.	Wildix OÜ	telekommunikatsioon	7 872	8 185	3,98	4	-1
17.	Gelato Estonia OÜ	programmeerimine	7 823	8 179	4,55	6	1
8000							
18.	GE Power Estonia AS	ehituspäigaldustööd	5 352	7 891	47,4	4	-3
19.	Notorious OÜ	ärinõustamine	10 553	7 799	-26	8	4
20.	Cisco Systems Estonia OÜ	reklaamiagentuurid	7 634	7 733	1,31	3	0
21.	Brainbase OÜ	programmeerimine	4 287	7 700	79,63	14	-18
22.	Kaamos Group OÜ	ärinõustamine	5 615	7 573	34,88	10	0
23.	Derivco Estonia OÜ	programmeerimine	3 526	7 497	112,64	51	-122
24.	Tallinna Soojus AS	masinate, seadmete rentimine	3 602	7 432	106,34	3	-3
25.	B2G Grupp OÜ	ärinõustamine	6 632	7 419	11,86	9	-1
26.	Superangel OÜ	fondide valitsemine	5 101	7 403	45,13	3	-1
27.	Arco Vara AS	enda kinnisvara ost ja müük	3 060	7 279	137,91	5	0
28.	Kapitel AS	kinnisvara üürileandmine ja käitus	6 332	7 270	14,81	14	0
29.	Puma Aviation Europe OÜ	mootorikütuse hulgimüük	4 654	7 240	55,54	5	2
30.	Heidelberg Baltic Finland OÜ	muude vahetoodete hulgimüük	3 867	7 168	85,36	9	-1
31.	Merck Serono OÜ	ärinõustamine	6 329	7 125	12,58	3	0
32.	Kaamos Kinnisvara AS	kinnisvara üürileandmine ja käitus	5 014	7 067	40,95	11	-2
7000							
33.	Swedbank Life Insurance SE	elukindlustus	6 690	6 903	3,18	41	4
34.	BaltCap AS	ärinõustamine	5 439	6 862	26,16	10	0
35.	Transocean Eesti OÜ	veoste ekspedeerimine	3 825	6 845	78,96	9	-1
36.	Filter AS	muud insener- tehnilised tegevusalad	6 047	6 793	12,33	7	0
37.	Lundbeck Eesti AS	kaupade vahendamine	5 498	6 677	21,43	4	-1
38.	Takeda Pharma AS	ravimite ja apteegikaupade hulgimüük	6 496	6 647	2,32	8	0
39.	Peaceful Tech OÜ	programmeerimine	5 827	6 530	12,06	70	-54
40.	Ekspress Grupp AS	kirjastamine	5 571	6 499	16,65	22	-1
41.	Karia Food OÜ	kaubandus	4 098	6 465	57,75	4	-1
42.	Microsoft Development Center Estonia OÜ	infotehnoloogia	6 018	6 456	7,27	415	41
43.	Coca-Cola Balti Jookide AS	ärinõustamine	6 206	6 427	3,57	7	2
44.	ABC Grupi AS	kinnisvarahaldus	4 650	6 410	37,84	3	-2
45.	Broadcom CA Estonia OÜ	teadus- ja arendustegevus	5 738	6 391	11,36	63	-7

EDETABEL

	tegevusala	palk 2021	palk 2022	muutus,%	töötajaid 2022	muutus
46.	Bolt Technology OÜ	3 876	6 361	64,12	445	-280
47.	Live Nation Estonia OÜ	2 877	6 282	118,34	4	1
48.	Harju KEK AS	3 711	6 264	68,78	6	-2
49.	Viru Keskus AS	5 788	6 216	7,4	6	0
50.	Valga Group OÜ	4 586	6 187	34,92	3	-1
51.	GetID OÜ	3 284	6 138	86,91	12	-2
52.	Fund Asset OÜ	3 862	6 128	58,69	5	0
53.	Coop Finants AS	3 494	6 102	74,66	4	-8
54.	Luminor Pensions Estonia AS	6 921	6 062	-12,4	3	-2
55.	Passware OÜ	5 118	6 061	18,43	3	0
56.	Reval Seafood OÜ	5 103	6 037	18,31	10	-1
57.	Mothership Foundation OÜ	5 610	6 034	7,55	3	1
6000						
58.	Leinonen Group AS	5 330	5 967	11,96	6	0
59.	Eesti Varude Keskus AS	4 036	5 947	47,35	7	2
60.	Mainor AS	4 005	5 913	47,61	12	-2
61.	JNG Investments OÜ	4 215	5 890	39,74	8	-1
62.	Alexela Bunkering OÜ	4 280	5 890	37,62	3	-1
63.	OMG TV OÜ	4 157	5 876	41,33	6	-1
64.	Tagabergi Kinnisvara AS	4 999	5 870	17,42	3	1
65.	Nissan Nordic Europe Oy Eesti Filiaal	4 810	5 851	21,66	9	-1
66.	Nason Davis Eesti OÜ	5 602	5 846	4,37	6	0
67.	Intelligent Technologies OÜ	1 869	5 834	212,22	5	-2
68.	Grabcad OÜ	5 476	5 812	6,12	18	1
69.	Trigon Asset Management AS	4 925	5 779	17,35	9	-1
70.	Reyktal AS	4 431	5 779	30,42	30	-2
71.	Addinol Lube Oil OÜ	3 952	5 777	46,18	20	0

Uudis!

Kerged
maitseed!

Nüüd võid oma lemmiktoite
nautida süümepeinateta, sest
Epiim light riiujuust sisaldab
rasva vaid 16%.

Epiimjuust

epiimjuust

www.epiim.ee

	tegevusala	palk 2021	palk 2022	muutus, %	töötajaid 2022	muutus	
72.	Baltic Marine Bunker AS	muu vedel- ja gaaskütuse hulгимүүк	5 822	5 770	-0,88	8	0
73.	Solarest OÜ	muu mujal liigitamata tootmine	1 758	5 757	227,42	3	-5
74.	Dynatrace Estonia OÜ	programmeerimine	6 125	5 749	-6,15	19	13
75.	Orion Information Governance OÜ	programmeerimine	4 778	5 745	20,23	8	1
76.	lutecredit Europe AS	ärinõustamine	5 532	5 741	3,79	50	4
77.	KIT Finance Europe AS	väärtpaberite maaklerlus	3 029	5 727	89,09	9	-8
78.	3Commas Technologies OÜ	veebiportalide tegevus	4 294	5 721	33,25	48	27
79.	Noblessner Arendus OÜ	hoonestusprojektide arendus	4 128	5 686	37,74	3	-2
80.	Smartcap AS	fondide valitsemine	3 675	5 675	54,41	6	1
81.	Orlen Eesti OÜ	mootorikütuse hulгимүүк	5 356	5 672	5,9	7	0
82.	Cyboxer Technologies OÜ	arvutialased konsultatsioonid	4 803	5 660	17,85	33	9
83.	Intertrust Technologies Estonia OÜ	programmeerimine	6 145	5 650	-8,05	28	6
84.	Hansa Medical OÜ	meditsiiniseadmete hulгимүүк	4 269	5 647	32,3	19	-2
85.	Oracle East Central Europe Limited Eesti Filiaal	arvutisüsteemid ja andmebaasid	7 999	5 624	-29,7	7	1
86.	Fiizy OÜ	reklaami vahendamine meedias	6 380	5 614	-12,01	18	-14
87.	Twilio Estonia OÜ	programmeerimine	6 714	5 587	-16,79	293	45
88.	Nokia Solutions And Networks OÜ	muud abitegevused	4 884	5 554	13,72	7	1
89.	Hansa Shipping AS	kaubavedu merel ja rannavetes	3 910	5 549	41,94	13	1
90.	ISIS Medical OÜ	meditsiiniseadmete hulгимүүк	4 334	5 527	27,52	8	-2
91.	Asavis Group OÜ	masinate ja seadmete hulгимүүк	3 588	5 516	53,75	3	-1
5500							
92.	US Real Estate OÜ	ärinõustamine	4 690	5 474	16,72	19	0
93.	Tallinna Kaubamaja Kinnisvara AS	kinnisvara üürileandmine ja käitus	4 198	5 474	30,37	10	-2
94.	Sandoz D.D. Eesti Filiaal	reklaamiagentuurid	4 868	5 455	12,05	19	0
95.	Cranfeld Invest OÜ	ärinõustamine	3 389	5 450	60,8	4	1
96.	Silberauto AS	sõiduautode ja väikebusside müük	6 298	5 440	-13,62	8	1

ANIJA MÖIS

Anija möis, aasta turismiobjekt 2022, võlub oma lihtsuse ja elegantsiga.

Tallinnast kõigest poole tunnise autosõidu kaugusel ootab pargi põlispuude all teelisi väärikas Anija möis, kus maaelu lihtsus on põimunud möisamiljöö elegantsiga.

Anija möisas saab nautida tänapäevases ja nutikas võttes lahendatud elamuslikku püsinaütust "MÖISA AJA LUGU", kus sajanditetagused virtuaalsed möisategelased juhatavad külalist läbi salongide, vestes haaravaid lugusid Eesti möisate ajaloost ning toonastest elust-olust. Elamuse saab nii tõsine ajaloo huviline kui ka lihtsalt ilunautleja, sest omaette vaatamisväärsusteks võib pidada ka möisa erielmelist stiilset interjööri ning kaunist möisaparki, kus asuval "MEELTE JA KOGEMUSTE TEEL" on võrratu jälgida looduse tärkamist. Kutsume ka MESILASTERAAPIA seansile! Anija möisapargis asub

MESILASTERAAPIA MAJA. Mesilaste tekitatud suminal, kergel vibratsioonil ning taruõhul ja -lõhnal on inimestele teraapiline mõju. Sumin mõjub lõõgastavalt ja antidepressiivselt.

Lisainfo ja broneerimine
info@anijamois.ee või 5553 0038

Südamest oodatud on kõik huvilised nii lähemalt kui ka kaugemalt, et veeta Anijal üks tore päev.

Kohtumiseni vanas ja väärikas, aga samas moodsas ja tänapäevases Anija möisas!

Lisainfot meie tegemiste kohta leiab meie kodulehelt www.anijamois.ee ja FBst, www.facebook.com/anijamanor

EDETABEL

	tegevusala	palk 2021	palk 2022	muutus,%	töötajaid 2022	muutus	
97.	Fondia Eesti OÜ	õigusnõustamine	4 396	5 426	23,43	5	-1
98.	Novo Nordisk AS Eesti Filiaal	muud abitegevused	3 994	5 419	35,67	17	1
99.	Elke Grupi AS	kinnisvara üürileandmine ja käitus	3 632	5 409	48,91	6	-2
100.	Toyota Baltic AS	sõiduautode ja väikebusside müük	4 155	5 406	30,11	39	0
101.	Zentiva Group, A.S. Eesti Filiaal	reklaamiagenduurid	5 448	5 382	-1,2	8	0
102.	Tycoon OÜ	kinnisvara ost ja müük	3 654	5 379	47,2	4	-2
103.	Goodyear Baltic OÜ	mootorsõidukite osade hulgemüük	5 077	5 358	5,53	3	-2
104.	Normaco Tools OÜ	mujal liigitamata erimasinate tootmine	3 109	5 352	72,14	4	-2
105.	Outfunnel OÜ	muu tarkvara kirjastamine	3 690	5 334	44,56	8	-1
106.	Pocopay AS	muud abitegevused	4 161	5 330	28,09	9	-7
107.	Johnson & Johnson AB Eesti Filiaal	meditsiiniseadmete hulgemüük	3 637	5 291	45,48	13	-3
108.	Unimagined Technologies OÜ	programmeerimine	3 601	5 246	45,7	7	2
109.	CDP Technologies Estonia OÜ	programmeerimine	5 090	5 236	2,87	4	0
110.	Ülemiste Center OÜ	kinnisvara üürileandmine ja käitus	5 044	5 189	2,86	9	1
111.	Online Only OÜ	reklaami vahendamine meedias	4 411	5 183	17,5	3	-2
112.	Breakwater Technology OÜ	programmeerimine	5 194	5 167	-0,52	75	18
113.	UAB Johnson & Johnson Eesti Filiaal	reklaamiagenduurid	4 835	5 154	6,59	19	2
114.	Danfoss AS	masinate ja seadmete hulgemüük	4 714	5 144	9,12	6	0
115.	Big Alfa OÜ	masinate ja seadmete hulgemüük	3 759	5 124	36,32	6	-4
116.	Gunvor Services AS	laevade agenteerimine	4 353	5 122	17,65	199	-8
117.	Beckhoff Automation OÜ	elektrimaterjalide hulgemüük	4 112	5 122	24,58	4	0
118.	Balmerk Distribution OÜ	alkohoolsete jookide hulgemüük	4 851	5 119	5,53	7	2
119.	Soudal AS	keemiatoodete hulgemüük	3 825	5 107	33,52	7	-2
120.	Guardtime OÜ	programmeerimine	4 676	5 075	8,51	72	-10
121.	Spofacental A.S. Eesti Filiaal	muud abitegevused	4 398	5 064	15,16	4	0
122.	Mann Lines OÜ	veetranspordi teenindavad tegevusalad	3 910	5 064	29,5	4	0
123.	Kaavere Agro OÜ	segapõllumajandus	4 469	5 061	13,26	3	0
124.	HT Meelelahutus OÜ	lõbustus- ja vaba aja tegevused	4 458	5 060	13,48	6	2
125.	Legend H & S OÜ	ärinõustamine	3 899	5 053	29,59	3	0
126.	Rangeforce OÜ	programmeerimine	4 562	5 050	10,71	41	-6
127.	Marine Energy Solutions OÜ	tööstuskemikaalide vahendamine	3 851	5 047	31,06	7	-1
128.	Ideal Baltic OÜ	ärinõustamine	3 492	5 042	44,38	4	-2
129.	Triple Net Capital OÜ	kinnisvarabüroode tegevus	3 239	5 035	55,43	9	0
130.	Labcorp Clinical Development Limited Eesti Filiaal	teadus- ja arendustegevus	4 455	5 034	13	10	-2
131.	MTG Eesti OÜ	masinate ja seadmete hulgemüük	4 801	5 031	4,78	3	0
132.	Linna Ekraanid OÜ	reklaami vahendamine meedias	3 844	5 024	30,68	6	-2
133.	Mainor Ülemiste AS	kinnisvara üürileandmine ja käitus	4 590	5 006	9,07	18	0
134.	Abbott Medical Estonia OÜ	meditsiiniseadmete hulgemüük	5 130	5 004	-2,45	4	1
5000							
135.	BVT Partners OÜ	veevarustus- ja kütteseadmete müük	4 532	4 993	10,18	16	2
136.	Eesti Gaas AS	gaasimüük magistraalvõrkude kaudu	4 595	4 977	8,32	67	4
137.	Cybercube Analytics Digital OÜ	programmeerimine	4 181	4 966	18,79	19	1
138.	SKF Estonia OÜ	laevade ja õhusõidukite vahendamine	5 715	4 958	-13,24	7	-1
139.	Kia Auto AS	sõiduautode ja väikebusside müük	3 328	4 948	48,68	11	-1
140.	Merko Kaevandused OÜ	kruusa- ja liivakarjääride tegevus	3 743	4 947	32,16	3	1
141.	Everwelle OÜ	teravilja ja loomasööda hulgemüük	4 191	4 945	17,99	5	0
142.	Topia OÜ	programmeerimine	4 742	4 944	4,25	32	1
143.	TS Shipping OÜ	laevade agenteerimine	4 537	4 924	8,52	43	-1
144.	Biometaan OÜ	gaasitootmine	4 181	4 921	17,72	4	0
145.	Vitabalans Pharma OÜ	muud abitegevused	3 741	4 917	31,43	3	-1
146.	Smartbics OÜ	infotehnoloogia	4 398	4 911	11,67	3	-1
147.	Hüpoteeklaen AS	laenuandmine	4 298	4 897	13,95	23	2
148.	Planetway Europe OÜ	programmeerimine	3 041	4 895	60,94	4	-5
149.	Tuleva Fondid AS	fondide valitsemine	3 623	4 876	34,59	5	0
150.	EFTEN Capital AS	fondide valitsemine	4 302	4 866	13,13	13	-1
151.	Auto-Bon Baltic OÜ	sõiduautode ja väikebusside müük	4 241	4 863	14,66	27	5
152.	NCG Import Baltics OÜ	sõiduautode ja väikebusside müük	4 640	4 860	4,75	10	0
153.	Green It OÜ	kontorimasinate ja -seadmete rentimine	3 765	4 839	28,52	15	-1
154.	Arance OÜ	tööhõiveagentuuride tegevus	3 093	4 835	56,34	3	-3
155.	SIA Novartis Baltics Eesti Filiaal	ärinõustamine	4 270	4 833	13,16	28	-1

	tegevusala	palk 2021	palk 2022	muutus, %	töötajaid 2022	muutus
156. Proact Estonia AS	arvutite ja tarkvara hulgemüük	4 430	4 832	9,08	18	0
157. Med Grupe OÜ	meditsiiniseadmete hulgemüük	3 374	4 816	42,76	5	-1
158. Particip8 OÜ	programmeerimine	3 611	4 815	33,37	7	4
159. Frelok AS	metallide ja metallimaakide hulgemüük	2 998	4 803	60,22	61	-4
160. Hals Interiors OÜ	ehitusmaterjalide hulgemüük	4 038	4 790	18,64	4	0
161. Pipedrive OÜ	programmeerimine	4 413	4 785	8,43	530	54
162. Rocca al Mare Kaubanduskeskuse AS	kinnisvara üürileandmine ja käitus	4 257	4 782	12,32	8	-1
163. Grohe AG Eesti Filiaal	muud abitegevused	4 541	4 778	5,23	5	0
164. Bitsgap Holding OÜ	mujal liigitamata infoalane tegevus	1 850	4 776	158,16	9	1
165. Perforce Software AS	programmeerimine	4 149	4 775	15,08	69	18
166. Skyselect OÜ	programmeerimine	4 800	4 774	-0,53	16	2
167. Toggl OÜ	veebiportaali tegevus	5 058	4 770	-5,69	9	-1
168. Pro Farm OÜ	spetsialiseerimata hulgikaubandus	4 071	4 763	16,99	5	0
169. Blue Horseshoe Eesti OÜ	arvutialased konsultatsioonid	4 101	4 763	16,14	10	2
170. ESC OÜ	turvatöö	3 629	4 762	31,2	4	-2
171. Diamedica OÜ	kaupade vahendamine	4 354	4 748	9,05	22	1
172. Bestair Kaubandus OÜ	jaemüük	2 339	4 748	102,99	5	1
173. Swedbank Investeeringufondid AS	fondide valitsemine	4 326	4 747	9,74	11	1
174. Global Transport Solution OÜ	posti- ja kulleriteenistus	2 377	4 742	99,46	3	0
175. Dafo Vehicle Estonia OÜ	teadus- ja arendustegevus	4 425	4 724	6,75	4	0
176. Porto Franco OÜ	kinnisvara üürileandmine ja käitus	4 219	4 717	11,79	7	-3
177. Amisco AS	veetranspordi teenindavad tegevusalad	3 015	4 715	56,35	14	-2
178. Maru Ehitus AS	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	3 528	4 708	33,47	52	-21
179. Markit Holding AS	arvutite ja tarkvara jaemüük	3 799	4 705	23,84	35	5
180. Fund Ehitus OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	4 394	4 705	7,08	52	-4
181. Aravete Biogaas OÜ	elektrienergia tootmine	3 256	4 705	44,47	3	0
182. Funderbeam OÜ	veebiportaali tegevus	4 366	4 688	7,39	16	1
183. Staycool OÜ	hasartmängude korraldamine	5 327	4 673	-12,27	7	-8
184. UAB Norameda Eesti Filiaal	ravimite ja apteegikaupade hulgemüük	3 656	4 670	27,74	5	-1
185. GrEco Specialty GmbH Eesti Filiaal	kindlustusagentide tegevus	5 372	4 668	-13,11	4	1
186. Sixfold OÜ	programmeerimine	4 296	4 663	8,53	59	13
187. GE Healthcare Estonia OÜ	reklaamiagentuurid	4 697	4 659	-0,8	3	0
188. Capital Mill OÜ	ärinõustamine	2 867	4 659	62,48	16	1
189. Fractory Solutions OÜ	mujal liigitamata infoalane tegevus	2 796	4 645	66,16	43	19
190. Semtu AS	ehitusmaterjalide hulgemüük	4 175	4 637	11,07	3	0
191. Assertum Audit OÜ	auditeerimine	2 590	4 635	78,98	4	-2
192. Peri AS	ehitusmasinate ja -seadmete rentimine	4 211	4 629	9,93	14	0
193. Spaceit OÜ	andmetöötlus, veebihosting	2 893	4 620	59,69	8	4
194. Schüco Eesti OÜ	tööstuskemikaalide vahendamine	4 321	4 612	6,75	6	0
195. Polybius Tech OÜ	infotehnoloogia tegevused	3 656	4 604	25,95	11	-5
196. Pfizer Luxembourg Sarl Eesti Filiaal	reklaamiagentuurid	4 591	4 602	0,25	15	2
4500						
197. Jio Estonia OÜ	programmeerimine	3 859	4 596	19,08	5	1
198. Perkinelmer Cellular Technologies Germany GmbH Eesti Filiaal	teadus- ja arendustegevus	4 030	4 586	13,79	7	0
199. UAB Boskalis Baltic Eesti Filiaal	tööjõuvahendus	5 267	4 572	-13,19	26	6
200. Adacore Estonia OÜ	muu tarkvara kirjastamine	4 011	4 566	13,85	6	0

LOE VEEBIST | Palga TOP suuremas mahus on leitav veebis aripaev.ee

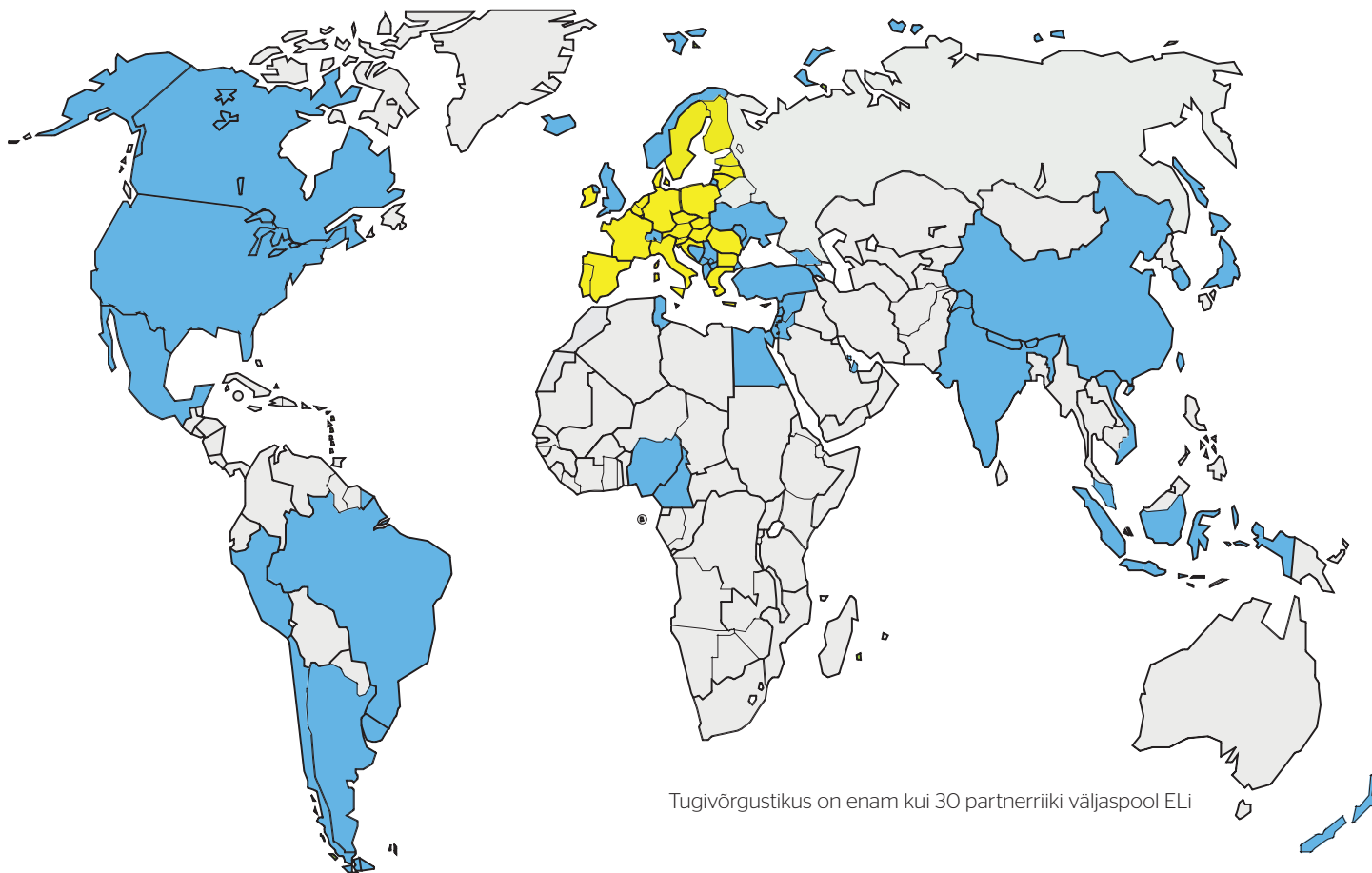

EXPRESS

Tel 613 9737, 503 6450
ava@ava.ee | www.ava.ee

KOLIMISTEENUSED

Enterprise Europe Network – 15 aastat infot ning tugiteenuseid rahvusvahelisele ambitsioonikale ettevõttele. Võtke meiega kontakti!

2023. aastal tähistab Enterprise Europe Network oma viieteistkümnendat sünnipäeva. Selle aja jooksul on aidatud 4,2 miljonit ettevõtet üle maailma, enamik neist väikesed. Eestis on EENi võrgustik olnud aktiivne 15 aastat Eesti Kaubandus-Tööstuskoja eestvedamisel ning koostöös 6 ettevõtjate tugioorganisatsiooniga oleme pakkunud enam kui 6000 ettevõttele erinevat ettevõtlusega seotud teavet või nõustamist, rõõmustame enam kui 250 kohaliku eduloo üle.

KAUR ORGUSAAR
ENTERPRISE EUROPE NETWORKI
KOMMUNIKATSIOONIJUHT EESTIS

Võrgustiku enam kui 600 partnerorganisatsiooni võimaldavad Eesti ettevõttele saada väärtuslikku infot sihtturgude kohta, mille vastu on ettevõtjal huvi. Võrgustik saab aidata sooviga luua uues riigis spetsiifilisi ärikontakte, pakkuda teavet töötajate ajutise töötamise reeglite kohta sihtriigis, anda infot sihtriigis tootele kohalduvate nõuete kohta, aidata asutada ettevõtte filiaali teistes riikides, aidata leida müügiesindaja sihtturul, kaasata arendustegevuseks vajaminevaid ressursse või partnereid, aga ka palju muud.

Võrgustikul on võimekus toetada ettevõtteid põllumajandusest tehisintellektini, tekstiilist kosmetööstuseni,

merendusest loomemajanduseni, toetades nende kasvu ja aidates ületada väljakutseid. Fookuses samuti ettevõtete jätkusuutlikkuse, vastupidavuse tõstmine ja digitaalse ümberkujundamise parandamine.

Kuna ambitsioonikat Euroopa ettevõtjat ei hoi tagasi ka Euroopa ühisturu piirid, siis on tugivõrgustikus väljaspool Euroopat enam kui 30 partnerriiki (Aafrikast Lõuna-Ameerikani), et meie ettevõtjate huvid saaksid toetatud ka kaugemal. Enterprise Europe Networkil on kontaktpunkte ca 60 riigis ning võrgustikus olevaid organisatsioone lisandub iga paari aasta järel, et oleks tagatud ettevõtjate huvidel baseeruv geograafiline esindatus.

Eestis pakuvad innovatsiooni ja rah-

vusvahelistumist toetavaid teenuseid kuus partnerit – Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Tallinna Teaduspark Tehnopol, Tartu Teaduspark, Baltic Innovation Agency, Invent Baltics, EASI ja KredExi ühendasutus.

Võõraste turgude info kodumaal

Võrgustiku fookus ja teenused on mõeldud eelkõige innovaatilistele, kasvule orienteeritud ja rahvusvahelise ambitsiooniga ettevõtjatele, aga ka ülikoolidele, klasteritele või teistele sarnastele organisatsioonidele. Võrgustikus pakutakse ettevõtja koduriigis just talle vajaminevat teavet, nõustamist ja äri võimalusi, seda kogu organisatsiooni ulatust arvestades. Enterprise Europe Networki põhiteenused on tasuta, aga neid osutatakse ai-

» Eestis pakuvad innovatsiooni ja rahvusvahelistumist toetavaid teenuseid kuus partnerit – Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Tallinna Teaduspark Tehnopol, Tartu Teaduspark, Baltic Innovation Agency, Invent Baltics, EASI ja KredExi ühendasutus.

nult koduriigi kaudu EENi tugioorganisaatsioonide.

Ettevõtja huvi korral kaardistame esmalt ettevõtte vajadused, võimalused ning seejärel arutame, millised võrgustiku pakutavad teenused võiksid olla sobilikud. Teenuste osutamise loogika on see, et ühest kohast pakume ligipääsu kogu olemasolevale kompetentsile, sh vajadusel suuname kliendi edasi kõige sobilikuma nõustaja juurde Eestis või kaasaame lisaks teavet üle maailma asuvatelt kolleegidelt.

Eesmärgiga mõista osutatud teenuste kasu meie oma Eesti ettevõtjatele või täiendava toe vajalikkust, peame oluliseks teenuse osutamise järel uurida selle mõju või tulemust. Järgnevalt mõned tulemuslikud näited.

Võrgustik töö hariduslikule õppemängule investori

2019. aastal Eesti virtuaalreaalsuse entusiastide loodud ettevõtte Futuclass OÜ valmistab hariduslikke õppemänge keemia ja füüsika õpetamiseks 7.–9. klassi õpilastele. Mängud on arendatud koostöös koolide ja loodusainete õpetajatega. Ettevõtte eesmärk on muuta abstraktsed ja keeruliselt mõistetavad loodusained õppijatele huvitavaks ja käegakatsutavaks.

Virtuaalreaalsuse 3D keskkond võimaldab koondada tähelepanu ja eemaldada segajad. Teadmiste testide tulemusel, kus osalesid õpilased, kes omandasid õppemooduli virtuaalreaalsuses, ja õpilased, kes sooritasid testi traditsiooniliste õppevahenditega, selgus, et õpitulemused olid ligi 68% paremad õpilastel, kes said kasutada virtuaalreaalsuse tehnoloogiat.

EEN Eesti partneri Tartu Teadusparki koostöö Futuclassiga algas 2019. aastal ettevõtte varajases arengufaasis. Ettevõtte tegutseb Teadusparki inkubaatoris ja on mentorprogrammist abi saanud investorvalmiduse tõstmiseks ning osalenud EENi partnerite korraldatud kontaktreisil Ameerika Ühendriikides investorige ja võimalike koostööpartneritega kohtumistes. Koostöö tulemusena on ettevõtte kaasanud investori ja saanud enda kasutusse suuretegevete järg-

mise põlvkonna VR-seadmed. Teadusparki inkubaatoris ning inkubatsioonikeskuses viibitud aja jooksul on Futuclass laiendanud 5% Eesti koolidesse ning alustanud tegevust eksporditurgete suunal.

Enterprise Europe Network aitab Horizon Europe'i meetmetest tootearenduseks raha saada

Tootearendus on ettevõtetele kallis, aga konkurentsipüsimeks vajalik. Seetõttu on Euroopa Liit ja Eesti riik loonud erinevad toetusmeetmed tootearenduse rahastamiseks. Kui riiklikud meetmed on laiemahardega, siis Euroopa Liidu Horizon Europe'i programm on kitsama suunitlusega kõrg- ja süvatehnoloogia ettevõtetele.

Horizon Europe'i programmi virvarris orienteerumine on keeruline, sest meetmeid on palju ja reeglid on enamjaolt kirjas spetsiifilises kantseliidis ning nende reeglite leidmine ei pruugi kerge olla. Seetõttu pöörduvad ettevõtjad sageli Enterprise Europe Networki (EEN) poole abipalvega leida enda vajadustele sobiv meede. Samuti hirmutab ettevõtteid teadmatust taotlusprotsessi osas.

Tehnoloogiaetevõttele on enamalt jaolt kõige sobivam Horizon Europe'i meede Euroopa Innovatsiooninõukogu Kiirendi (EIC Accelerator). Kiirendi kuni 2,5 miljoni euro suurune toetus on mõeldud ettevõtte tootearendusprojekti rahastamiseks. Lisaks on võimalik taotleda kuni 15 miljoni euro suurune kapitaliinvesteering müügi ja kasvu toetamiseks. Meede on populaarne tänu oma ettevõttesõbralikele reeglitele, kuid selle tõttu on kiirendi ka väga konkurentsitihe ning rahastuse võidab umbes 10% taotlejatest.

EEN Eesti partneri Invent Baltics omab Euroopa Innovatsiooninõukogu Kiirendi edukate projektidega suurepärasest kogemusest, olles nõustanud Eesti 19 rahastatud projektist 12. Lisaks on ettevõtte nõustanud enam kui kolmandikku rahastatud projektidest Soomes. Viimase aasta jooksul on Invent Balticsi abil Euroopa Innovatsiooninõukogu Kiirendi toetuse saanud innovaatiliste elektriautode laadivate tootja VOOL (MultiCharge OÜ), üliefektiivse antibakteriaalse plaastri arendaja Nanordica OÜ ja küberturvalisuse ettevõtte Patchstack OÜ.

Kontaktid sihtrigist viivad eduka koostööni

Multilingua Keelekeskus on tegutsenud üle 25 aasta ja saanud selle ajaga suurmaks keeleõpet pakkuvaks keeltekoolliseks Eestis. Korraldatakse keeleõpet nii kodukui ka välismaal. Lisaks 20 võõrkeele õpetamisele ja keelenõustamisele ollakse arenemas kompetentsikeskuseks, pakkudes

KUST LEIDA LISAINFOT?

- EENi võrgustiku üleeuroopaline koduleht. Info rahvusvahelistest konverentsidest ja kontaktkohtumistest üritustest (sh *online*), koostööpakkumiste andmebaas (kommerts, tehnoloogia ja teadus- ja arendustegevus) ja muu teave een.ec.europa.eu
- EEN Eesti alamleht. Ülevaatlik teave, koostööpakkumiste andmebaas, Eesti organisatsioonide kontaktid enterprise-europe.ee
- Praktiline teave ettevõtluseks Euroopas, kõik ELi riigid (Sinu Euroopa) europa.eu/youreurope/

koolitusi haridustöötajatele ja ettevõtete meeskondadele.

Paari viimase aasta jooksul, kui pandeemia mõjutas paljude ettevõtete töörütmi, on Multilinguaski välja kujunenud n-õ uus normaalsus, et keeletunde viiakse samuti läbi distantsõppes, omandades võõrkeelt virtuaalses klassiruumis. Selle eeliseks on, et ühes keeletunnis võivad koos olla õppijad, kes ei viibi ühes linnas, riigis või ajatsooniski. Samuti pakutakse keeleõppevõimalusi hübriidses klassiruumis, mis tähendab, et osa õppijaid ja õpetaja on füüsiliselt kohapeal, teised aga integreeritakse veebiplatvormi vahendusel distantsilt.

Multilingua lähiaja üks suurimaid väljakutseid on harida nii õpetajaid kui ka õppijaid tehnoloogia kõige uuemate lahendustega, et kõik saaksid moodsatest keeleõppevõimalustest maksimaalset kasu.

Kaubanduskoja poole pöördunud Multilingua Keelekeskus lõi Enterprise Europe Networki võrgustiku kaastöel kontaktid Suurbritannia ettevõttega Perfectly Spoken. Viimane on inglise keele kursusi pakkuv e-õppe keskkond, kus saavad inglise keelt õppida nii iseseisvad keeleomandajad kui ka need, kes eelistavad n-õ kombineeritud õpet veebiplatvormi toel ja täiendatuna Multilingua õpetajaga klassiruumis. Koostöö tulemusel loodetakse pakkuda oma klientidele veebikeskkonnas inglise keele õppimiseks veelgi laiemaid ja mugavamaid võimalusi.

Sinu ettevõtlustugi Euroopas

IDEAALSE ASUKOHAGA ÄRIPINNAD

Pärnu maantee ääres valmivad peagi uued bürood ja kaubanduspinnad, mis pakuvad kõigi mugavuste ja kestlike lahendustega kaasagset töökeskkonda.

LEED GOLD SERTIFIKAAT

SUURED PINNALAHENDUSED

Pinnad valmivad 2023. aasta lõpuks. Pärnu maantee 137, Tallinn.

PARIMA PALGAGA SUURFIRMAD

keskmine kuupalk eurodes

	tegevusala	palk 2021	palk 2022	muutus, %	töötajaid 2022	muutus
1. Microsoft Development Center Estonia OÜ	infotehnoloogia	6 018	6 456	7,27	415	41
2. Bolt Technology OÜ	mujal liigitamata infoalane tegevus	3 876	6 361	64,12	445	-280
3. Twilio Estonia OÜ	programmeerimine	6 714	5 587	-16,8	293	45
4. Gunvor Services AS	laevade agenteerimine	4 353	5 122	17,65	199	-8
5000						
5. Pipedrive OÜ	programmeerimine	4 413	4 785	8,43	530	54
6. Inbank AS	krediidiastutused (pangad)	4 113	4 475	8,79	106	-9
7. Lennuliiklusteeninduse AS	õhustranspordi teenindavad tegevusalad	3 942	4 438	12,57	177	-3
8. Bally's Estonia OÜ	programmeerimine	3 870	4 363	12,74	115	32
9. Malwarebytes Estonia OÜ	programmeerimine	3 401	4 269	25,51	125	13
10. Riverty Tech OÜ	programmeerimine	4 117	4 176	1,45	166	20
11. Merko Ehitus Eesti AS	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	3 530	4 119	16,69	320	12
12. Salemove OÜ	programmeerimine	3 226	4 027	24,83	130	46
13. Hiredirect Estonia AS	programmeerimine	3 335	4 012	20,28	100	-13
4000						
14. Advokaadibüroo Cobalt OÜ	advokaadibüroode tegevus	3 556	3 946	10,96	103	12
15. Sandmani Grupi AS	elektriliste kodumasinate hulgimüük	2 946	3 929	33,35	134	-12
16. CF&S Estonia AS	veoste ekspedeerimine	2 547	3 893	52,86	119	-3
17. Nortal AS	programmeerimine	3 490	3 813	9,23	379	49
18. Helmes AS	programmeerimine	3 563	3 802	6,71	237	35
19. VG Estonia OÜ	kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	2 602	3 777	45,18	281	98
20. Proekspert AS	programmeerimine	3 328	3 768	13,21	153	-5
21. Concise Systems OÜ	programmeerimine	2 757	3 743	35,77	110	23
22. Heathmont OÜ	andmetöötlus, veebihosting	3 276	3 706	13,13	301	33
23. Playtech Estonia OÜ	programmeerimine	3 362	3 668	9,1	636	48
24. Elering AS	elektrienergia ülekanne	3 076	3 633	18,1	271	10
25. Net Group OÜ	programmeerimine	3 536	3 588	1,47	101	-2
26. Eurora Solutions OÜ	programmeerimine	3 144	3 564	13,34	116	55
27. Kühne + Nagel IT Service Centre AS	infotehnoloogia	3 312	3 501	5,72	507	47
28. Bigbank AS	krediidiastutused (pangad)	3 163	3 486	10,2	279	30
29. Starship Technologies OÜ	teadus- ja arendustegevus	2 869	3 436	19,77	211	40
30. Luminor Bank AS	krediidiastutused (pangad)	3 294	3 420	3,82	520	-38
31. Scania Eesti AS	muude mootorsõidukite müük	3 213	3 412	6,19	152	4
32. Advokaadibüroo Sorainen AS	advokaadibüroode tegevus	3 320	3 391	2,16	103	7
33. Skeleton Technologies OÜ	ärinõustamine	3 474	3 387	-2,5	107	32
34. Scor Software OÜ	muu tarkvara kirjastamine	3 063	3 371	10,05	100	14
35. Enefit Green AS	tavajäätmete kogumine	2 633	3 355	27,4	105	3
36. Coop Pank AS	krediidiastutused (pangad)	3 030	3 313	9,36	313	34
37. Nordecon AS	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	2 794	3 175	13,61	193	-18
38. Tallinna Teede AS	teede ja kiirteede ehitus	2 905	3 156	8,67	104	-13
39. Hekotek AS	muude tööpinkide tootmine	3 246	3 139	-3,31	118	2
40. Würth AS	tööriistade jm rauakaupade hulgimüük	2 807	3 138	11,76	200	3
41. Cybernetica AS	programmeerimine	2 714	3 118	14,88	193	22
42. Baltic Agro AS	teravilja ja loomasööda hulgimüük	2 894	3 099	7,08	165	19
43. Milrem AS	mootorsõidukite tootmine	3 066	3 091	0,81	171	23
44. Veriff OÜ	programmeerimine	2 782	3 079	10,69	412	132
45. If P&C Insurance AS	kahjukindlustus	2 802	3 073	9,69	201	-6
46. Läänemere Hambakliinik OÜ	hambaravi	2 479	3 053	23,16	101	13
47. Swedbank AB Eesti Filiaal	büroohaldus	2 822	3 042	7,78	817	298
48. CGI Eesti AS	programmeerimine	2 692	3 028	12,5	197	17

EDETABEL

	tegevusala	palk 2021	palk 2022	muutus,%	töötajaid 2022	muutus	
49.	Eesti Energia AS	elektrienergia müük	2 752	3 011	9,43	1 040	107
3000							
50.	Holm Bank AS	laenuandmine	2 505	2 986	19,22	104	5
51.	Cleveron AS	üldmasinate ja mehhanismide tootmine	2 510	2 950	17,5	166	-24
52.	Ramirent Baltic AS	ehitusmasinate ja -seadmete rentimine	2 376	2 948	24,1	148	3
53.	Tietoevry Estonia AS	programmeerimine	3 250	2 923	-10,1	114	-59
54.	SEB Pank AS	krediitiasutused (pangad)	2 493	2 917	17,01	1 004	10
55.	Nordecon Betoon OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	2 496	2 910	16,6	135	5
56.	TS Laevad OÜ	sõitjatevedu merel ja rannavetes	2 773	2 906	4,76	139	1
57.	Inchcape Motors Estonia OÜ	sõiduautode ja väikebusside müük	2 761	2 903	5,16	197	14
58.	AB Lietuvos Draudimas Eesti Filiaal	kahjukindlustus	2 765	2 901	4,92	155	6
59.	HT Laevateenindus OÜ	tõujõuvahendus	2 417	2 889	19,51	491	5
60.	DSV Estonia AS	veoste ekspedeerimine	2 708	2 883	6,43	195	18
61.	LHV Pank AS	krediitiasutused (pangad)	2 739	2 881	5,18	678	138
62.	Moller Auto Tallinn OÜ	sõiduautode ja väikebusside müük	2 641	2 870	8,67	107	-7
63.	Mapri Ehitus OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	2 363	2 837	20,07	122	8
64.	Telia Eesti AS	mobiilsideteenus	2 610	2 833	8,55	1 542	-20
65.	Stokker AS	jaemüük	2 381	2 817	18,3	276	11
66.	Eesti Loots AS	veetranspordi teenindavad tegevusalad	2 643	2 815	6,52	113	0
67.	Liwathon E.O.S. AS	veondust abistavad tegevused	2 517	2 794	11,01	173	-37
68.	EG Ehitus AS	vee-, gaasi- ja kanalisatsioonitrassid	2 728	2 780	1,91	109	-1
69.	KPMG Baltics OÜ	ärinõustamine	2 274	2 778	22,18	216	33
70.	Ernst & Young Baltic AS	auditeerimine	2 392	2 729	14,13	135	4
71.	Unimed Kliinikud OÜ	hambaravi	2 309	2 720	17,82	365	87
72.	BLRT Grupp AS	kinnisvara üürileandmine ja käitus	2 484	2 704	8,83	112	2
73.	ADM Interactive OÜ	programmeerimine	2 494	2 690	7,88	100	1
74.	Tallink Grupp AS	kaubavedu merel ja rannavetes	2 532	2 681	5,87	470	56
75.	Maxilla AS	hambaravi	2 697	2 650	-1,71	128	32

TORM

KINDEL PARTNER TOOTMISES

ISO 9001:2015 | ISO 14001:2015
ISO 45001:2018 | ISO 3834-2:2005

torm.ee

	tegevusala	palk 2021	palk 2022	muutus, %	töötajaid 2022	muutus	
76.	Rait AS	puidu saagimine ja hõõveldamine	2 263	2 648	17	152	-8
77.	Compensa Vienna Insurance Group, ADB Eesti Filiaal	kahjukindlustus	2 302	2 641	14,75	177	-8
78.	W.EG. Eesti OÜ	elektrimaterjalide hulгимүүк	2 259	2 624	16,16	112	6
79.	Tele2 Eesti AS	mobiilsideteenus	2 379	2 622	10,24	353	8
80.	Tamro Eesti OÜ	ravimite ja apteegikaupade hulгимүүк	2 360	2 613	10,72	181	16
81.	ERGO Insurance SE	kahjukindlustus	2 530	2 611	3,18	247	-5
82.	TREF Nord AS	teede ja kiirteede ehitus	2 380	2 598	9,16	124	3
83.	PricewaterhouseCoopers AS	auditeerimine	2 554	2 584	1,18	153	13
84.	Riigi Kinnisvara AS	kinnisvara üürileandmine ja käitus	2 522	2 582	2,36	243	2
85.	TREV-2 Grupp AS	teede ja kiirteede ehitus	2 505	2 570	2,59	341	-50
86.	ABB AS	elektrimootorite ja trafode tootmine	2 200	2 563	16,5	910	-252
87.	DBT AS	laadungikäitlus	2 241	2 563	14,4	166	-65
88.	Alfons Hakans AS	veetranspordi teenindavad tegevusalad	2 450	2 542	3,73	107	7
89.	Verston OÜ	teede ja kiirteede ehitus	2 008	2 527	25,87	319	64
90.	Toftan AS	saematerjali tootmine	2 288	2 513	9,87	123	-2
91.	Tallinna Sadam AS	sadamate töö	2 484	2 505	0,84	297	-6
92.	Info-Auto AS	sõiduautode ja väikebusside müük	2 447	2 498	2,12	153	1
93.	Synlab Eesti OÜ	meditsiinilaborite tegevus	2 219	2 493	12,35	440	-79
94.	Veho AS	sõiduautode ja väikebusside müük	2 364	2 491	5,36	210	-7
95.	Prysmian Group Baltics AS	elektroonika tootmine	2 268	2 490	9,79	163	-3
96.	Delfi Meedia AS	ajalehtede kirjastamine	2 242	2 484	10,78	387	33
97.	Magnetic MRO AS	õhusõidukite remont ja hooldus	2 422	2 479	2,35	401	-7
98.	Utilitas Tallinn AS	auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	2 456	2 478	0,9	170	4
99.	Olympic Entertainment Group AS	hasartmängude korraldamine	1 601	2 473	54,51	460	69
100.	Onninen AS	hulgikaubandus	2 380	2 471	3,85	161	9

LOE VEEBIST | Palga TOP suuremas mahus on leitav veebis aripaev.ee

**OSTAME METSAKINNISTUID,
KASVAVA METSA RAIEÕIGUST,
PÕLLUMAAD KOOS METSAGA**

+372 520 6501
info@forestreserves.ee
www.maa.ee

Saunumi tegevjuht Henri Lindal

Muuda koos Saunumiga maailma

Saunumi ambitsioon on saada saunatehnoloogia suunanäitajaks kogu maailmas. Ettevõtte on sel aastal välja tulemas kümne uue tootearendusega, millega loodetakse ärikasvule hoogu juurde anda ja jõuda vähemalt neljakümnesse riiki veel sel aastal. Käesoleval kevadel otsustas Saunum ka raha kaasata.

“Me tahame Saunumis luua parimat saunaelamust, et üha rohkem inimesi avastaksid enda jaoks sauna. Täna on maailmas 18 miljonit sauna. Meie tahaksime, et neid oleks vähemalt 30 miljonit, ja need järgmised miljonid kliendid näevad suure tõenäosusega veelgi uudsema kontseptsiooniga saunu. Arendused meil juba käivad. Soome on valitud juba kuuendat aastat järjest kõige õnnelikumaks riigiks maailmas. Ma usun, et saunal on seal oma roll mängida. Neil on 5 miljoni elaniku kohta 3 miljonit sauna. Soomlased leiavad aja saunas lõõgastu-

miseks, mis aitab kaasa nii füüsilise kui ka vaimse tervise taastamisele või lausa parandamisele,” jagab Saunum Group ASi juhatuse liige Henri Lindal.

Tulevikuplaanid

Saunum müüb oma seadmeid 28 riigis üle maailma, kuid eesmärk on jõuda 40 riiki veel sel aastal. Ettevõtte otsib aktiivselt võimalusi kasvatada nii tootmis- kui ka müügi- ja turundustegevuseks, mis aitab kaasa nii füüsilise kui ka vaimse tervise taastamisele või lausa parandamisele,” jagab Saunum Group ASi juhatuse liige Henri Lindal.

mis, mis aitab kaasa nii füüsilise kui ka vaimse tervise taastamisele või lausa parandamisele,” jagab Saunum Group ASi juhatuse liige Henri Lindal.

“Seni on uute turgude tagasiside Saunumi patenteeritud õhukihtide segamise efektile olnud 100% positiivne. See innustab meid uute arendustega jätkama, inimesed tahavad head sauna. Oleme ettevõtte käivet aasta-aastalt kasvatanud, kuid ambitsioonid on olnud oluliselt suuremad. Kui esimesel tegutsemisaastal oli käive 278 000 eurot, siis järgmise, 2021. aasta lõpu seisuga aga juba 1,9 miljonit eurot. 2022. aasta oli saunaturul üldiselt keeruline aasta, kuid suutsime kas-

99 Maikuu toob Saunum välja juhtautomaatika Saunum Leil 1.1 uuenduse, mis võimaldab sauna siduda ModBus targa kodu lahendusega ning liita tulevikus juhtseadmega ka automaatse leiliviskamise süsteemi Saunum AutoLeil.

vatada konsolideeritud käibe 2,2 miljoni euroni ja jõuda mitmetele uutele turgudele. Käesolev aasta algas aga rekordilise esimese kvartaliga, mil konsolideeritud käive ulatus esmakordselt üle 950 000 euro,” teatas Lindal.

Kõige parem keris, mis eales loodud

Aprillis sai valmis üle aasta arendamises olnud uue generatsiooni spaakeris Saunum Spa Session ning alustati ettevalmistusi uue seadme turule toomiseks. Spa Session on esimene ilma lõõrita Saunumi keris ning selle võib paigutada ka leiliruumi keskele. Seadmes on kasutatud tehnoloogiaid ja lahendusi kõigist neljast Saunumi patendist.

„Usume, et tegemist on kõige parema kerisega, mis eales loodud. Saunum Saunas OÜ peakonstruktor Meelis Undi juhitud meeskond on valmis saanud tehniliselt ja funktsionaalselt suurepärase seadmega. Uue seadme arendamise lähteülesandeid oli mitmeid. Näiteks kaotada ära kõrge õhulõõr, säilitades hinnatud Saunumi õhusegamise funktsioon. Soovisime, et kerise juhtautomaatika oleks seadme sees ja kerist oleks mugav paigaldada ning kasutada. Eesmärk oli luua seade, mida on USA ja Euroopa elektrikeriste standardite kohaselt võimalik kiiresti sertifitseerida. Sertifitseerimisega teemegi algust maikuu ning Euroopa turgudele esimene partii toodetakse juba eeloleval suvel. Põhja-Ameerika jaoks loodame valmis olla samuti veel sel aastal,” võttis Lindal lähiaja plaanid lühidalt kokku.

Spa Session keris on arendatud koostöös EASi ja Kredexi ühendatudusega ning jõuab müügile 2023. aasta septembris.

Nutikad ja efektiivsed tootearendused

Saunumi edu on taganud revolutsiooniline lähenemine saunatehnoloogiale. Ettevõttel on 2 tehnilist ja 7 disainipatenti ning 2021. aasta maikuu registreeriti ka kolmas tehnilise patendi taotlus, mille sisuks on uudsed kerisesisainid ja innovatiivsed tehnilised ning tehnoloogilised lahendused. 2023. aastal plaanib Saunum registreerida ka neljanda ja viienda patendi.

Lõõgastav valmissaun ja spaa Sinu koduaias!

Maikuu toob Saunum välja juhtautomaatika Saunum Leil 1.1 uuenduse, mis võimaldab sauna siduda ModBus targa kodu lahendusega ning liita tulevikus juhtseadmega ka automaatse leiliviskamise süsteemi Saunum AutoLeil. Samuti tegeletakse juba Saunum Leil 1.2. arendustööga, et oleks võimalik alustada tehisintellektile tugineva automaatika jätkuprojekti arendamisega.

2023. aasta kolmandas kvartalis on Saunumil eesmärgiks lõpule viia Premium Plus saunarendus, millega valmistatakse esmakordselt saunaruumi üheaegne täielik saunakliima kontrollimislahendus. „Näiteks kasutatakse õhuniiskuse, CO₂ taseme ja ventilatsioonilahendusi selliselt, et oleks tagatud energia kokkuvõtteid sauna üleskütmisel ning kõige parem võimalik õhukvaliteet leiliruumis kogu saunatamise vältel. Lisaks jälgib uus saun ka niiskuse ja temperatuuri koostmõju, pakkudes saunatajale talle sobiva ning parima võimaliku saunatamise kogemuse,” lisas Lindal.

Kõrgeim ohutusklass

Saunumile on seadmete ohutus ülimalt oluline, mistõttu on käesoleval ning järgmisel aastal plaanis sertifitseerida kõik Saunumi seadmed UL standarditele vastavalt, mida ettevõtte peab ühtlasi kõige kõrgemaks ohutusstandardiks maailmas.

”Üks olulisemaid sündmuseid sel aastal on olnud Saunum AirSolo kliimaseadmete ja Saunum Air keriste teele saatmine USAsse. Poolteist aastat tööd väga raskesti teostatava UL sertifikaadi nimel, tootmise juurutamine ja lõpuks Põhja-Ameerika turule sertifitseeritud seadmete tootmine on olnud pikk ja vaevarikas protsess. UL keriste ohutusstan-

Uue tehnoloogiaga laetud Saunum Spa Session keris, sügis 2023

dardi nõuded on märksa karmimad kui Euroopas rakendatavad nõuded. See on ka põhjus, miks UL sertifikaat on maailmas väga vähestel keristel ja veel vähemadel kerise automaatikatel,” ütles Saunum Group Asi juhatuse liige Henri Lindal.

Saunum Group AS on 2014. aastal asutatud Eesti saunatehnoloogia ettevõtte, mille peamiseks tegevusalaks on saunakeriste, sisekliimaseadmete ja saunautomaatika arendamine, tootmine ja müümine ning saunade ehitamine ja müümine.

Saunum Group Asi aktsiate märkimine ja uute aktsiate eest tasumine Nasdaq Tallinna börsi opereeritaval mitmepoolsel kauplemissüsteemil First North toimub vahemikus 28.04.2023 kella 10.00-st kuni 12.05.2023 kella 16.00-ni.

Tutvu lähemalt

<https://saunum.com/et/investorile/>

MAKSUAMET VAATAB VÕITLUSES ÜMBRIKU- PALGAGA TEHISINTELLEKTI POOLE

Mõne aasta eest alustas maksu- ja tolliamet võitlust ümbrikupalga vastu Eesti ettevõtte MindTitan tehisintellekti abil ja pidas tulemust viljakaks. Välistatud ei ole tehisintellekti töö kasv.

Tehisintellekt aitab üles leida kõige tõenäolisemad kohad, kus võib esineda ümbrikupalga maksmist.

FOTO: ANDRAS KRALLA

99,8

miljonit eurot tekitasid maksukahju 2022. aasta neljandas kvartalis ümbrikupalga maksvad ettevõtted. Samal perioodil ulatus ümbrikupalga riskiga ettevõtete arv pea 17 000ni.

ALLIKAS: MAKSU- JA TOLLIAMET

EVELIIS VAAKS
MARILI NIIDUMAA
aripaev@aripaev.ee

MindTitani üks asutajatest Markus Lippus rääkis Äripäeva raadios, et ettevõtte läks maksu- ja tolliametile appi, kuna viimasel ei olnud järelevalve tegemiseks piisavalt ressursse. MindTitan andis tehisintellekti abiga audiitoritele ette need juhtumid, kus nägi kõige suuremat ümbrikupalga maksmise tõenäosust. “Eesmärk on, et sa ei raiskaks oma aega nende peale, kes ei ole seadust rikkunud, vaid et sa saaksid kõige tõenäolisemad ja väärtuslikumad pätid kätte,” ütles Lippus.

Tehisintellekt aitab üllatavalt täpse tulemuseni

MindTitani ja maksuameti koostöö algust ümbritses paljuski saladuseloor, sest palju infot oli kaetud maksusaladusega. Nii pidigi MindTitan hankel osaledes kirjeldama, mida nad teeksid hüpoteetilises olukorras hüpoteetiliste andmetega. “Sa teed pakkumise suhteliselt pimesi ja siis mingil hetkel hüpoteetiline olukord muutub reaalseks, saad riigisaladuse loa, pääsed andmetele ligi ja hakkad kaasust lahendama,” rääkis Lippus.

Probleemi lahendamise käigus tuli Lippuse sõnul uurida paljudelt audiitoritelt ja analüütikutelt, kuidas nemad lahendaksid probleemi ja millistele andmeallikatele tugineksid. Kaasuse muutis keerukaks andmete pidev lisandumine, ▶

Eesmärk on, et sa ei raiskaks oma aega nende peale, kes ei ole seadust rikkunud, vaid et sa saaksid kõige tõenäolisemad ja väärtuslikumad pätid kätte.

MindTitanis üks asutajatest Markus Lippus

FOTO: ANDRES LAANEM

kuid ülesande aitasid suures osas lahendada analüüs ja detektiivitöö.

Ümbrikupalka maksivad ettevõtteid püüti kolmel viisil: üks meetod oli nii-öelda vana kooli meetod, kus inimene töötab täiesti üksi, teine meetod oli jätta üksi tööle masin ja kolmas viis oli kasutada inimese ja masina hübriidlahendust. Just viimane meetod andis kõige parema tulemuse, kus maksupettuste jälgi leiti 97 protsendil tuvastatud juhtumitest.

Võitluses ümbrikupalgaga kasutab maksu- ja tolliamet erinevaid võimalusi ning ei välista, et tulevikus suureneb tehisintellekti töö, märkis ameti meediasuhete spetsialist Kertu Laadoga.

Suured kaubandusettevõtteid ei saa endale lubada mainekahju, mis kaasneb seaduserikkumisega.

Eesti Kaupmeeste Liidu tegevjuht Nele Peil

FOTO: ERAKOGU

Tema sõnul tuleb seisukoht just varasemast koostööst MindTitaniga, kus ettevõtte võime hinnata tehisintellektiga võimalikku maksuriski osutus viljakaks.

Ümbrikupalga riskiga ettevõtete osakaal on Laadoga sõnul püsinud valdavalt stabiilne. Sektoritest jäävad enim silma hulgi- ja jaekaubandus ning ehitus.

Suuremad ettevõtted ei saa endale mainekahju lubada

Kaubandus on Eesti suuruselt teine sektor, see on ümbrikupalga maksjaid palju ka absoluutnumbrites. Eestis tegutsevate jae- ja hulgi-kaubandusettevõtete huve kaitsva Eesti Kaupmeeste Liidu tegevjuht Nele Peil tõdes, et tööjõuintensiivsed sektorid, kus on palju töötajaid ja rahaline mõju suurem, on palju avatumad ka ümbrikupalga riskile. Peil toonitas, et kaupmeeste liitu kuulub veidi üle 60 kaubandusvaldkonna ettevõtte, kellest enamik on keskmised ja suured ning Eesti inimestele hästi tuntud nimed. Samas on kaubandussektoris tuhandeid selliseid, kellest paljud on mikroettevõtted.

Kaupmeeste liidus suhtuvad osalised ümbrikupalga kriitiliselt, märkis Peil. Tema sõnul liidu ei ole liikmete seast kerkinud ühtegi ümbrikupalga maksmise kahtlust. "Suured kaubandusettevõtted ei saa endale lubada mainekahju, mis kaasneb seaduserikkumisega. Usun, et ümbrikupalgadega tegelevad pigem väiksemad teenindus- ja kaubandusettevõtted," ütles ta.

Tundmatud ettevõtted saavad Peili sõnul enast lihtsalt sulgeda ja taasalustada uue nime alt. Kaupmeeste esindaja hinnangul ei huvita tundmatute ettevõtete seaduse rikkumist skandaalid meediat ning ka riigiametid kontrollivad selliseid ettevõtteid harvemini.

Peil nentis, et kaupmeeste liidu vaatenurk ümbrikupalkadele on suuresti küsimus ausast konkurentsist. Nad on vastu tegevusele, mis muudab konkureerimise turul soodsamaks neile, kes ühiselt kokku lepitud reegleid eiravad. Ümbrikupalga maksmine tähendab ettevõttele väiksemat kulu ja kas suuremat kasumit või suutlikkust pakuda kliendile madalamat hinda.

"Sarnaselt igasuguse muu petturlusega peavad riigi järelevalveasutused lõpetama sellised petuskeemid. Loodame, et Eesti piiratud inim-

KUULA

Äripäeva
raadio

"Kuidas tehisintellekt ümbrikupalgamaksjaid jahtis ja nad leidis"
aripaev.ee/raadio

**GASELLI-
LIIKUMINE JA
GASELLI TOP**

Veebruaris avaldas Äripäev 23. Gaselli TOPI ehk edetabeli, mis reastab Eesti kõige kiiremini kasvavad ettevõtted, kes on suutnud aastatel 2019, 2020 ja 2021 kasvatada käivet ja kasumit vähemalt 50%.

MindTitan oli 2023. aasta edetabelis 380. kohal, 2022. aastal jõudis 576. kohale. Gaselli liikumise koostööpartnerid on Finora Pank ja TalTechi majandusteaduskond.

ressursi tingimustes kasutatakse selleks üha enam ka andmeanalüüsi lahendusi. Ümbrikupalkade maksmine on probleem ja ühiskond ei saa seda endale lubada väheneva tööjõu tingimustes,” ütles Peil.

Kui vaadata ehitussektorisse, siis tõenäoliselt makstakse protsentuaalselt kõige rohkem ümb-

Eesti Ehitusettevõtjate Liidu juhatuse esimees Kaupo Kolsar.

FOTO: RAUL MEE

rikupalka eramuehituses, kus eratellijatelt saadavast tasust suur osa on sularaha, märkis Eesti Ehitusettevõtjate Liidu juhatuse esimees Kaupo Kolsar. Kolsar on ka Astlanda Ehituse üks omanikest ja juhatuse esimees.

Ümbrikupalga riski nähakse eramuehituses

Kolsar viitas maksuameti 2022. aasta lõpu statistikale, mille järgi on ümbrikupalga risk ehitusettevõtjate liidu liikmetest 4 protsendil. Ehitajate eestkõneleja hinnangul tasutakse võimalikke ümbrikupalgu suurema tõenäosusega väiksemates ehitusettevõtetes ja eraklientidest klientide töösuhetes.

Kolsari sõnul edumeelsed peatöövõtufirmad saavad jälgida ehitusprotsessis osalevate partnerite seadusekuulekust ning maksekäitumist ja peavadki seda tegema. “Kindlasti kihutab osa ettevõtjaid “optimeerimisele” suhteliselt suur konkurents ning liigselt võetud riskidest tulenev tegetsemine,” ütles ta.

Kolsari tões, et liit osaleb aktiivselt seadusloome kaasajastamisel, mis aitab muuta sektorit läbipaistvamaks, professionaalsemaks ja seaduskuulekamaks. Riik ja ehitusettevõtjate liit käivitavad oktoobris koostöös ehitusobjektidel töötavate ehitustöölise registreerimise kohustuse, kus süsteemi kogutavate andmetega saab jälgida muu hulgas ehitustöölise koormatuse ja palgataseme suhet. **A**

Loobu oma sõltuvusest 2 tunniga kodeerimise abil

Millistest sõltuvustest on võimalik loobuda kodeerimise abil?

- alkohol
- nikotiin
- narkootikumid
- kasiino
- ülesöömine

Kuidas tekib sõltuvus

Kõik sõltuvusained ja -tegevused vallandavad ajus hormooni nimega dopamiin. Dopamiin tekitab inimeses heaolu tunde. Ja kuna inimene tahab ennast pidevalt hästi tunda, siis ta hakkab seda ainet üha uuesti ja uuesti tarvitama. Alguses tekib harjumus tarvitada sõltuvusainet aeg-ajalt. Seejärel ainete kogused ja tarvitamise sagedus suurenevad. Lõpuks ei saa inimene enam ilma sõltuvusaineteta elada.

da. Aga kahjuks kõik sõltuvusained raiskavad raha, rikuvad tervist ja suhteid.

Kuidas kodeerimine välja näeb

Inimene heidab kušetile pikali. Seejärel viib terapeut sõnalise lõdvestuse teel inimese kergesse une-eelsesesse seisundisse ehk hüpnootsi. Selles seisundis on alateadvus avatud ja inimene võtab vastu kõik sisendused, mida terapeut talle sisendab.

Peale seansi ei taha inimene enam ise sõltuvusaineid tarvitada ja unustab need ained varsti ära.

Kui efektiivne on kodeerimine

Tavaliselt saab 9 inimest 10-st kohe abi. Ühel inimesel kümnest võib tekkida vajadus seansi korrata.

Margus Pariots

Tartu

Tel 5669 0462

onneklubi@gmail.com

Anna-Liisa Jaakson

Tallinn

Tel 5305 3060

onneklubi.annaliisa@gmail.com

Täpsem info: onneklubi.ee

OK **Õnneklubi**

Nissan ARIYA on täna turulolevatest elektriautodest hea valik

Elektriautod ei ole uus nähtus. Üks esimesi omasuguste seas oli Detroit Electric, mida toodeti aastatel 1907–1939 ja millest taastatud eksemplar on olemas ka LaitseRallyParki Automajas. Kuid saja aastaga on elektriautonduses palju muutunud. Üks tugevaid teerajajaid on selles vallas olnud Nissan. Tänu Leaf mudelile toodi elektriautod inimeste teadvusesse ning võeti turust maksimum. Leafi armastati ja tunnustati. Auto võitis 2011. aastal nii maailma aasta auto kui ka Euroopa aasta auto tiitlid. Nissan ei ole elektriautode arendusele selga keeranud, vaid astunud suured sammud edasi ning turule on toodud mudel ARIYA.

ARIYA on ehitatud Nissani uuele elektriautode platvormile, tal on vedelikjahutusega akupakk, kiirlaadimisstandardiks on CCS, mis võimaldab vastu võtta kuni 130 kW energiat ja edasi arendatud on ka mootoreid, tänu millele on just maanteesõit veelgi ökonoomsem.

Kui eelmainitud 130 kW ei ütle midagi, siis toome lihtsa võrdluse. Sa lähed tanklasse, võtad kohvi, külastad tualetti ja sealt naastes on Sinu sõidukisse lisandunud üle 100 kilomeetri sõiduulatus. Ning sõiduulatusest rääkides on ARIYA võimeline ühe akutäiega läbima üle 500 kilomeetri. Kindlasti on oluline märkida, et ARIYA võimaldab 130 kW kiirlaadimise kõrval ka 22 kW laadimist, mis tähendab, et kas ko-

odus või kontori juures on Sul võimalus akut laadida kõigest nelja tunniga.

ARIYA disain on väga õnnestunud. Põimunud on Nissani ikoonilised jooned kaasaegse elektriautode esteetika-ga. Lõiked on selged ning kui valid mõne ARIYA erivärvist, kas Akatuski Copper või Aurora Green, siis eristud tavapärasest hallist massist, sest Sind viib edasi elekter ja Su auto näeb erakordne välja. Neil värvinimedel on ka selge tähendus. Akatsuki tähendab jaapani keeles koidikut ning Aurora Green värvil on inspiratsiooniks virmalised.

Juba välistel elementidel märkad ühte erilist mustrit, mis jätkub salongis. See on austus iidsele Jaapani puidunikerdamise kunstile Kumiko. Salongi-

disain on puhaste joontega ning väga funktsionaalne. ARIYA on seest ruumikam, kui ta välja näitab. Tagumisel istmel on mõnusalt õlaruumi, rääkimata jalaruumist. Juhina on selles autos viibimine puhas nauding.

Näidikud on digitaalsed ja hästi selged ning vajalik kogus infot on ka juhi silme ees *head-up* ekraanil. Kõik nupud ja puutealad on loogilised ja rool istub mõnusalt peos.

Kliimapaneeel paikneb eraldi ning see näeb eriline välja, sest on justkui puidu sisse uputatud. Sama lähene-mist on kasutatud keskkonsoolil, millel paikneb käiguvalits ja konsool ise on elektriliselt liigutatav. Samuti on elektriliselt avatav ja suletav armatuu-

» ARIYA võimaldab 130 kW kiirlaadimise kõrval ka 22 kW laadimist, mis tähendab, et kas kodus või kontori juures on Sul võimalus akut laadida kõigest nelja tunniga.

ri alaosas paiknev panipaik. Panipaikadest ja ruumist siin salongis puudust ei tunne.

ARIYA-t valides on Sinu peamised valikud kas 63 või 87 kWh aku. Suurema aku puhul on valikus kas esi- või nelikvedu. Tippversiooni kiirendus on nii suure auto kohta uskumatu – 5,1 sekundit. Antud konfiguratsioonis on kahe elektrimootori kombineeritud võimsuseks 290 kW. Mõne sõnaga kokku võttes on Nissan ARIYA suur, ruumikas, kiire ja elektriline.

Varustuse ülesloetlemine võtaks terve igaviku, sest reaalsuses on ARIYA paremini varustatud kui mõned segment kõrgemal paiknevad sõidukid: rajalhoidja, adaptiivne püsikiirushoidja, ristuva liikluse jälgimine koos hädapidurdusega, liiklusemärkide lugemine, elektrilised mäluudega istmed, elektriliselt liigutatav roolisammas jne. Meie kliimas on kindlasti vajalik märkida soojendusega esi- ja tagaistmeid, ventileeritud esiistmeid ning rooli- ja esiklaasisoojendust.

Nissan ARIYA on täna turulolevatest elektriautodest hea valik. 4,6meetrisel kerepikkusel on tal väga ruumikas salong ja avar pakiruum. Täiesti sobiv ka nt 5-liikmelisele perele. Suur abi on 22 kW pardalaadijast, mis võimaldab kasutajal mõistlikku laadimist ka kohtades, kus kiirlaadija puudub.

Hetkel pakub Keskkonnainvesteeringute Keskus elektriautodele ostutoetust. Toetatakse uusi, maksimaalselt 72 000 eurot maksvaid elektriautotid ning toetuse summaks on 4000 eurot. Ehk Nissan ARIYA mahub toetuse piiridesse.

ARIYA-ga on võimalik tutvuda kõigis Nissani esindustes ning kindlasti registreeru proovisõidule, sest parima autokogemuse saad ikka ise roolides.

Vaata lisaks: www.nissan.ee

LHV Grupi juht Madis Toomsalu teenis eelmisel aastal kokku pool miljonit, sellest suurema osa optioonides. FOTO: ANDRAS KRALLA

Tallinki juhatuse liige Kadri Land on suurimat palka saav naisjuht Eesti börsifirmades.

FOTO: ANDRAS KRALLA

Kõige priskema palga teenis Eesti börsifirmade juhtidest eelmisel aastal Eduardo Axel Preatoni, aga koos optsioonidega oli kõige paremini tasustatud juht Madis Toomsalu LHVst poole miljoni euroni ulatuva tasuga.

Itaalia äriimehe Ernesto Preatoni asutatud Pro Kapital troonib börsifirmade palgaedetabeli tipus. FOTO: RAUL MEE

BÖRSIFIRMAD TIPUS PREATONI, SUURIMA TASU TEENIS TOOMSALU.

JAAN MARTIN RAIK
jaanmartin.raik@aripaev.ee

Preatoni palk on aastaga 216% kerkinud. Tulemustasu Preatonile eelmisel aastal ei makstud, kokku teenis tippjuht 350 000 eurot. Pro Kapital oli börsijuhtide palgatabeli tipus ka eelmisel aastal.

Eelmisel aastal poole aasta pealt Pro Kapitali juhatastest tagasi astunud Angelica Annus teenis eelmisel aastal koos tulemustasuga 55 000 eurot. Keskmiselt aasta peale jaotades oleks tema põhipalk olnud ligi 2400 eurot, kuid viis kuud juhatastuse liikme rollis olles teenis finantsjuht keskmiselt põhipalka 5700 eurot.

Arco Vara tegevjuhi Miko-Ove Niinemäe palk kasvas eelmisel aastal küll 47 protsenti, kuid Niinemäe sõnul on tema kogutasu hoopis oluliselt vähenenud. Osalt on kogutasu koos tulemustasuga langenud tsükliklise kinnisvaraäri tõttu, kuid oluliselt mõjutas tulemustasu Niinemäe sõnul Arco Vara aktsia hind. “Minu leping sisaldas Arco Vara börsihinda, mis eelmisel aastal ei tõusnud ja üle-eelmisel aastal tõusis,” selgitas Arco Vara juht. Arco Vara aktsia odavnes eelmisel aastal 33 protsenti, olles sellele eelnud aastal 112 protsenti kallinenud.

Arco Vara juhil on juba uus palgaleping soolas ning see hakkab kehtima 1. mail. “Seal on tasustamine täiesti teistmoodi,” tunnistas Niinemäe, kuid lisas, et ei saa sisu avaldada. Uus tööleping läheb aktsionäride üldkoosoleku otsustesse.

Arco Vara juht leidis, et palgale lisaks võiks ettevõtte juhil olla tulemustasu või optioonid, mis motiveeriks teda ettevõtet kasvatama, eriti väikse kinnisvaraettevõtte vaates. “Lihtsalt põhipalgaga motiveerida juhti on üsna keerukas,” leidis Niinemäe.

Eesti tippjuhtide palga konkurentsivõime kohta ütles Niinemäe, et kui SKP arvestusse võtta, siis on palk kindlasti konkurentsivõimeline.

See, kui keeruline on börsifirma tippjuhil oma palga üle nõukoguga läbi rääkida, oleneb Niinemäe sõnul palju ettevõttest. Ta lisas, et see on alati selline 50 : 50 võimalus. “Minu varasem põhipalk oli pigem tagasihoidlik,” tunnistas Niinemäe ja lisas, et tema eelmise aasta põhipalga muutus oli enne inflatsioonijuttu.

Mõnel tippjuhil palk hoopis langes

Eelmisel aastal langes põhipalk kahe börsifirma juhil. Enim langes palk PRFoodsi juhil Indrek Kaselal, kes kaotas palgas aastaga ligi 60%. Kasela teenis eelmisel aastal keskmiselt 2400 eurot kuus. Oma palga kohta tõdes Kasela Äripäe-

SUURIMAT PÕHITASU MAKSAB OMA JUHILE JÄTKUVALT PRO KAPITAL

Börsifirmade juhatastuse liikmete 2022. aasta keskmine kuutasu eurodes

juhatastuse liige	börsifirma	tasu	muutus, %
Eduardo Axel Preatoni	Pro Kapital	29 218	216,0
Margus Schults	Tallink	27 642	36,3
Paavo Nõgene	Tallink	24 500	0,0
Kadri Land	Tallink	17 500	0,0
Piret Mürk-Dubout	Tallink	17 500	0,0
Harri Hanschmidt	Tallink	17 233	4,0
Madis Toomsoo	LHV	15 750	21,2
Mari-Liis Rüütsalu	Ekspress Grupp	13 833	15,3
Meelis Paakspuu	LHV	12 750	27,5
Martti Singi	LHV	12 750	27,5
Jüri Heero	LHV	12 750	27,5
Andres Trink	Merko	12 523	10,4
Aavo Kärmas	Enefit Green	12 200	16,2
Valdo Kalm	Tallinna Sadam	12 083	1,4
Tiir Atso	Harju Elekter	11 833	8,4
Margus Rink	Coop Pank	11 625	10,7
Miko-Ove Niinemäe	Arco Vara	11 333	47,7
Tõnu Toomik	Merko	10 797	12,4
Signe Kukin	Ekspress Grupp	10 583	21,0
Veiko Rääim	Enefit Green	9 636	13,4
Margus Vihman	Tallinna Sadam	9 500	1,8
Innar Kaasik	Enefit Green	9 466	11,1
Aleksandr Timofejev	Tallinna Vesi	8 917	14,3
Raul Puusepp	Tallinna Kaubamaja	8 642	-4,0
Arno Kuhi-Thalfeldt	Harju Elekter	8 583	19,8
Arko Kurtmann	Coop Pank	8 051	0,6
Heikko Mäe	Coop Pank	7 750	10,7
Rasmus Heinla	Coop Pank	7 750	10,7
Kaspar Hanni	Ekspress Grupp	7 667	0,0
Andrus Ait*	Tallinna Sadam	7 583	
Tarvi Thomberg	Tallinna Vesi	7 500	576,7
Paavo Truu*	Coop Pank	5 581	
Taavi Gröön*	Tallinna vesi	4 583	
Indrek Kasela	PRFoods	2 650	-59,8
Angelika Annus**	Pro Kapital	2 407	27,2
Kristi Ojakäär**	Tallinna Vesi	2 000	-72,2

* juhatastuse liikmed alustasid tööd 2022. aastal

** juhatastuse liikme volitused lõppesid 2022. aastal

ALLIKAS: NASDAQBALTIC.COM

va hommikuprogrammis, et ei plaani enne palka tõsta, kui ettevõtte seis on parem.

Mõnevõrra vähem langes töötasu Tallinna Kaubamaja juhil Raul Puusepal, kes teenis kuus keskmiselt 8642 eurot, mida on 4% varasemast aastast vähem. Koos tulemustasudega teenis Puusepp eelmisel aastal 252 700 eurot, mida on 6,8% vähem.

Puusepp tõdes, et juhtide tulemustasude ja põhitasude süsteem on Tallinna Kaubamaja Grupi ettevõtetes olnud kasutusel aastaid. “Kaubandusvaldkonnas tuleb sageli seoses väga kiirete kliendikäitumise ja turuolukorra muutustega teha äriotsuseid ülioperatiivselt, et saavutada püstitatud eesmärgid,” ütles Puusepp. Ta lisas, et seetõttu on aastapõhisel tulemustasul oluline roll kogutasu ning see on ettevõtete juhtidele motiveeriv.

60

protsenti kaotas mullu palgas PRFoodsi juht Indrek Kasela. Enne palk ei tõuse, kui ettevõtte seis ei parane.

OMEGALAEN

Fikseeritud

~~EURIBOR~~

intress aastaks

6 777 888

www.omegalaen.ee

Ärilaen kinnisvara tagatisel

Tähelepanu! Tegemist on finantsteenusega. Enne teenuse kasutamist tutvu tingimustega ja konsulteerige asjatundjaga.

Arco Vara juhatuse liikme Miko-Ove Niinemäe põhipalk kasvas eelmisel aastal pea poole võrra ning juba on ka uus tööleping soolas.

FOTO: ANDRAS KRALLA

Tallinki juhatusel on põhipalk jäänud eelmisel aastal muutumatuks, kuid Tallinki finantsüksuse juhi Margus Schultsi palk kasvas üle 36%. Tema saab oma tasu kahest riigist: veidi alla poole palgast tuleb TallinkSiljast Soomest, kuna täidab jätkuvalt ka Soome tütarettevõtte juhi kohustusi.

Suurimat põhipalka teenisid naistest Tallinki juhatuse liige Kadri Land ja Piret Mürk-Dubout, kelle kuupalk jäi 17 500 euro juurde. Ekspress Grupi tegevjuht Mari-Liis Rүүtsalu teenis eelmisel aastal põhipalka keskmiselt 15 750 eurot kuus.

Kuigi Tallinki juhtide põhitasud on samaks jäänud, siis on Tallinki juhatus kollektiivselt üks kõrgeima palgaga juhtkondi Tallinna börsil. Eelmisel aastal sai Tallinki juhatus ka üle mitme aasta tulemustasu, mis kergitas aastast kogutasu. Tallinki esindaja sõnul on Tallinki juhatus väga hästi motiveeritud ja keskendub kriisidest väljumisele ning kohanemisele.

Opsioonid annavad suure osa tasust

Tallinna börsifirmade juhatuste sissetulekut mõjutavad oluliselt tulemustasud ja opsioonid. Neid arvesse võttes teenis eelmisel aastal enim LHV Grupi juht Madis Toomsalu, kes sai koos opsioonidega 0,5 miljonit eurot. Sellest suurema osa ehk 0,3 miljonit eurot sai Toomsalu aktsiaopsioonidena.

Koos tulemustasudega teenitud aastatasu edetabeli eesotsas on LHV ja Merko juht, kus samamoodi on suur osakaal opsioonidel. Ka teised LHV Grupi juhid said eelmisel aastal 240 000 miljoni euro eest aktsiaopsioone. Merko juhid teenisid opsioonidega ligi kaks korda rohkem kui põhipalgaga. Merko tegevjuhi Andres Trinki põhipalk oli 150 000 eurot, kuid opsioone sai ta 300 000 euro ulatuses.

Investori ja finantsanalüüsi eksperdi Paavo Siimanni sõnul on tema jaoks oluline, milliste näitajate põhjal tulemustasusid makstakse.

Manipuleerimise oht

“Minu jaoks on küsitav, kui tulemustasud panakse suures osas sõltuma kasumist või kasumieelarve täitmisest,” ütles investor. See on tema meelest vale, kuna kasum on mitterahaliste tehingutega manipuleeritav. Siimann tõi näiteks juhud, kui suures ulatuses ebatõenäoliselt laeku-

Ma pooldan tulemustasusid: iga juhtkonna liige peaks oma rahakotis tundma, kuidas ettevõttel läheb.

Investor ja finantsanalüüsi ekspert Paavo Siimann

vaid nõudeid või varusid maha kantakse või kulumit arvestatakse. Lisaks kui ettevõtte müüb peamiselt krediiti, siis arvutatakse kasum raamatupidamises enne, kui raha teenitakse.

Investorina on tema jaoks oluline, et juhtkonna tasu vastaks turutingimustele ehk juhid poleks alaeaga ületasustatud. “Ma pooldan tulemustasusid: iga juhtkonna liige peaks oma rahakotis tundma, kuidas ettevõttel läheb,” avaldas ta.

Kõige mõnusam
tee üle lahe
Tallinki äriklassis

 TALLINK *Shuttle*

TALLINNA BÖRS

► Samas on EFTENi fondi auditeeritud majandusaasta aruandes välja toodud, et nemad fondijuhtidele tulemustasu maksmist õigeks ei pea, kuna see kallutab juhte tegema otsuseid, et enam tulemustasu teenida. EFTEN Real Estate Fund fondijuhtidele tasu ei maksa, seda teeb fondivalitseja EFTEN Capital.

Kuna juhtkonna tegevuse peamine eesmärk on ettevõtte väärtuse ehk raha teenimise võimekuse kasvatamine tulevikus, siis Siimanni nägemus on, et tulemustasud peaksid sõltuma nendest rahaliste ja mitterahaliste mõõdikute täitmisest, mis ettevõtte väärtust pikas perspektiivis suurendavad.

Artikli kirjutamise ajaks ei olnud auditeeritud majandusaasta aruandeid avaldanud Nordecon, Silvano Fashion Group, Hepsor ja Baltika. **A**

MIS ON OPTSIOON?

Opsioon on instrument, mis annab ettevõtte töötajale õiguse, kuid mitte kohustuse, saada tulevikus mingisugust hüve. Selliseks hüveks võib olla näiteks osalus ühingus või rahasumma. Opsioonid on mõeldud töötajate motiveerimiseks ning selleks, et töötajad püsiks kaudem ühe ja sama firma juures, mitte ei vahetaks töökohti. Opsioonide peamine väärtus seisneb selles, et töötaja tunneb suuremat seost ettevõttega, kus ta töötab. Töötaja on opsiooni kaudu tulevane osanik või vähemalt saab ettevõtte kasvust kasu.

KOOS TULEMUSTASUDEGA PANI SUURIMA TÖÖTASU TASKUSSE LHV JUHT MADIS TOOMSALU

Börsifirmade juhatuse 2022. aasta põhitasu koos tulemustasude ja optsoonidega eurodes

juhatuselilge	börsifirma	tasu	muutus, %
Madis Toomsalu	LHV	501 000	12,8
Andres Trink	Merko	450 279	23
Tõnu Toomik	Merko	399 558	24,7
Meelis Paakspuu	LHV	393 000	31
Martti Singi	LHV	393 000	39,4
Jüri Heero	LHV	393 000	39,4
Margus Schults	Tallink	378 900	55,7
Paavo Nõgene	Tallink	378 000	28,6
Eduardo Axel Preatoni	Pro Kapital	350 620	127,5
Margus Rink	Coop Pank	265 615	7,3
Raul Puusepp	Tallinna Kaubamaja	252 700	-6,8
Kadri Land	Tallink	240 000	14,3
Piret Mürk-Dubout	Tallink	240 000	14,3
Harri Hanschmidt	Tallink	236 800	19,1
Mari-Liis Rüütsalu	Ekspress Grupp	210 000	-6,7
Arko Kurtmann	Coop Pank	192 654	41,7
Aavo Kärmas	Enefit Green	185 402	10,4
Heikko Mäe	Coop Pank	177 077	3,3
Rasmus Heinla	Coop Pank	177 077	6,4
Tiir Atso	Harju Elekter	174 000	1,8
Valdo Kalm	Tallinna Sadam	165 000	-15,4
Miko-Ove Niinemäe	Arco Vara	160 000	-46,1
Signe Kukin	Ekspress Grupp	157 000	-3,7
Veiko Räim	Enefit Green	145 627	7,1
Innar Kaasik	Enefit Green	133 591	-2
Margus Vihman	Tallinna Sadam	129 000	-14,6
Aleksandr Timofejev	Tallinna Vesi	125 000	10
Arno Kuhl-Thalfeldt	Harju Elekter	120 000	0,8
Kaspar Hanni	Ekspress Grupp	109 000	-16,8
Andrus Ait*	Tallinna Sadam	104 000	-
Paavo Truu*	Coop Pank	102 065	-
Tarvi Thomberg	Tallinna Vesi	82 000	516,5
Angelika Annus**	Pro Kapital	55 540	56,5
Taavi Gröön*	Tallinna Vesi	55 000	-
Kristi Ojakäär**	Tallinna Vesi	41 000	-61,4
Indrek Kasela	PRFoods	31 800	-62,3

* juhatuse liikmed alustasid tööd 2022. aastal

** juhatuse liikme volitused lõppesid 2022. aastal

ALLIKAS: NASDAQBALTIC.COM

Tallinki juhatuse liige Piret Mürk-Dubout on üks enim tasustatud Eesti naistippjuhte. FOTO: ANDRAS KRALLA

Tel 613 9737, 503 6450
ava@ava.ee | www.ava.ee

KOLIMISTEENUSED

LEGENDAARNE KÕVA JUUST LEEDUST!

- ✓ *Laktoosivaba*
- ✓ *Kaltsiumiallikas*
- ✓ *Sobib taimetoitlastele*

AEG MAITSTA, AEG HINNATA!

www.dziugashouse.eu

GROLLS

TÖÖRIIETE JA ISIKUKAITSEVAHENDITE SPETSIALIST

Gesto kapuutsiga pusa

54 €

 Björnkläder
stretspüksid riiptaskutega

104 €

Gesto IDUN S3, BOA-
kinnitusega turvajalatsid

132 €

GROLLS LASNAMÄE 📍 Peterburi tee 75, Tallinn ☎ 60 70 160 ✉ info@grolls.ee

GROLLS MUSTAMÄE 📍 Laki 30, Tallinn ☎ 60 70 155 ✉ mustamae@grolls.ee

www.grolls.ee

PUIDUTÖÖSTUS MAKSAB HEAD PALKA

2022. aasta 1000 parima palgamaksja seas on ka 45 tööstusettevõtet. Kõrgeim tööstuse brutopalk oli 5846 eurot ning see teeniti puidutööstuses, vahendab Äripäeva teemaveeb Tööstusuudised.

TOOMAS KELT
toomas.kelt@aripaev.ee

Eelmise aasta kõige kõrgem keskmine brutopalk oli Tartumaal puitmaterjalide tootmise ja müügi tegelevas Nason Davis Eesti OÜs. Keskmine brutopalk oli seal mullu 5846 eurot, kasvades aastaga üle 4 protsendi. Kusjuures aasta viimases kvartalis kasvas brutopalk peaaegu 12 000 euroni, kuid arvestades eelmiste kvartalite madalamat tasu (esimeses kolmes kvartalis jäi keskmine palk 4700 euro kanti) ning palga suurt tõusu ka 2021. aasta neljandas kvartalis, põhjustasid suure hüppe tõenäoliselt aastalõpu preemiad ja tulemustasud.

Nason Davis Eesti peamised sihtturud on Jaapan, Suurbritannia ja Prantsusmaa. Ettevõtte ainuomanik on Suurbritannia äriühing Nason Davis Holdings Ltd. Kontsern koosneb ematööstustest Nason Davis Eesti ja tüdarettevõttest Assiku Puit.

Teisele kohale tõusis päikesepaneelide tootja ja müüja Solarest OÜ. 2022. aastal oli nende keskmine brutopalk 5757 eurot, kasvades aastaga üle kolme korra.

2013. aastal asutatud Solarest tegeleb päikesepaneelide tootmisega eritoodetele. Aastaruande järgi valisid juhid sellise ärisuuna seepärast, et Aasia standardlahendustega ei ole võimalik kasumlikult konkureerida. Ettevõtte pakub terviklahendusi nii majatehastele, avalikul hankel fassaa-

di- või katusetöid tegevale ehitusettevõttele, ligi nullenergia lahendusi pakkuvale elamurajooni arendajale, *off-grid*-lahendusi otsivale entusiastile kui ka avalikku ruumi kaasajastavale arhitektile. Solaresti kliendid on valdavalt B2B-kliendid, kes on päikesepaneelide edasimüüjad või päikesepaneelisüsteemide paigaldajad.

Solaresti enamusomanik on Solarstone, kes omandas 2019. aasta juulis ettevõttes 50 protsendi osaluse ja sai samal sügisel 10 protsendi suuruse täiendava osaluse omandamisega enamusomanikuks. Solarest toodab ematööstustele tootmis- ja paigaldusmooduleid. 2022. aastal jätkas ettevõtte Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse toel arendustegevusi päikesepaneelide süsteemide tootmiseks.

Tööstuse palgaedetabeli kolmandale kohale jõudis ettevõtte, mis tänavu 1. jaanuaril lõpetas Eestis oma äritegevuse: tegu on likvideerimisel oleva Normaco Tools OÜga. Mitmesuguste tööstusseadmete tootmisega tegelevas ettevõttes oli keskmine brutopalk 2022. aastal 5352 eurot, aasta varem 3109 eurot. Palk kasvas aastaga üle 70 protsendi.

Normaco Toolsi põhitegevus oli kaasaskantavate mehhaanilise töötlemise seadmete ning muude eriseadmete ja nende varuosade väljatootamine ja tootmine. Seadmeid tarniti ematööstustele Thermotech A/S, kuid lisaks sellele ka otse klientidele Euroopa Liidus ning osutati metallitöötlemise teenuseid Eestis. Normaco Toolsi ematööstuse ja kontrolliv isik on Norras registreeritud ettevõtte Thermotech. **A**

Tööstusettevõtete parima palga edetabeli tipus on saematerjali tootja.

FOTO: RAUL MEE

4

protsenti kasvavas aastaga palka parimat palga maksvas tööstusettevõttes Nason Davis Eesti. ▶

PARIMA PALGA MAKSJAD TÖÖSTUSES

koht	nimi	tegevusala	keskmine brutopalk kuus 2022, €	keskmine brutopalk kuus 2021, €	palgakasv, %
1.	Nason Davis Eesti OÜ	saematerjali tootmine	5 846	5 602	4,37
2.	Solarest OÜ	muu mujal liigitamata tootmine	5 757	1 758	227,42
3.	Normaco Tools OÜ	mujal liigitamata erimasinate tootmine	5 352	3 109	72,14
4.	Saint-Gobain Eesti AS	betonist muude ehitustoodete tootmine	4 500	2 652	69,66
5.	Pesmel Eesti AS	metallurgiamasinate tootmine	4 178	3 307	26,35
6.	SharkRF OÜ	sideeadmete tootmine	3 887	3 764	3,26
7.	Pigipada OÜ	mujal liigitamata muude mittemetalletest mineraalidest toodete tootmine	3 8	3 027	26,96
8.	Derossi OÜ	laevade ja paatide remont ja hooldus	3 778	2 735	38,13
9.	Hansa Ship Management OÜ	laevade ja paatide remont ja hooldus	3 739	3 550	5,33
10.	Glasstress OÜ	mööde-, katse- ja navigatsiooniseadmete tootmine; ajanäitajate tootmine	3 708	2 747	34,96
11.	Viiratsi Saeveski AS	saematerjali tootmine	3 551	2 755	28,88
12.	Morek IT OÜ	juhtmestiku tarvikute tootmine	3 404	2 473	37,63
13.	PKC Eesti AS	mootorsõidukite elektri- ja elektroonikaseadmete tootmine	3 403	3 524	-3,45
14.	TB Solutions OÜ	mujal liigitamata erimasinate tootmine	3 397	2 502	35,78
15.	Aider OÜ	elektroonika- ja optikaseadmete remont	3 391	2 916	16,31
16.	Mevolmet OÜ	mehaaniline metallitöötus	3 389	3 235	4,76
17.	Avrame OÜ	kokkupandavate puitehitiste (saunad, suvilad, majad) ja nende elementide tootmine	3 360	3 715	-9,55
18.	Romy Shipping Estonia OÜ	laevade ja paatide remont ja hooldus	3 346	3 050	9,69
19.	Marine Technics Baltia OÜ	laevade ehitus	3 293	2 624	25,50
20.	Diesel Service OÜ	masinate ja seadmete remont	3 253	3 058	6,37
21.	Mill-IT OÜ	muu meditsiini- ja hambaraviinstrumentide ning materjalide tootmine	3 251	3 267	-0,47
22.	Ficontec Eesti OÜ	optikainstrumentide ja fotoseadmete tootmine	3 234	3 084	4,86
23.	Balti Veski AS	jahu ja tangainete tootmine, k.a jahvatamine	3 221	2 427	32,75
24.	Kunda Nordic Tsement AS	tsemenditootmine	3 201	3 095	3,42
25.	Tikkurila AS	värvide, lakkide ja muude viimistlusvahendite ning trükivärvide ja mastiksiseadmete tootmine	3 183	2 955	7,72
26.	GBS Produkter OÜ	muude metallkonstruktsioonide ja nende osade tootmine	3 182	2 625	21,22
27.	EMG Kuiv Liiv OÜ	mujal liigitamata muude mittemetalletest mineraalidest toodete tootmine	3 175	2 663	19,25
28.	Bercman Technologies AS	muu mujal liigitamata tootmine	3 159	2 098	50,52
29.	Baltic E-Marin OÜ	laevade ja paatide remont ja hooldus	3 149	2 793	12,77
30.	Rae Kivitehas OÜ	betonist muude ehitustoodete tootmine	3 141	1 826	72,01
31.	Hekotek AS	muude tööpinkide tootmine	3 139	3 246	-3,31
32.	Nescotech OÜ	masinate ja seadmete remont	3 106	2 580	20,40
33.	Milrem AS	mootorsõidukite tootmine	3 091	3 066	0,81
34.	Betoonimeister AS	valmis betoonisegu tootmine	3 088	2 600	18,77
35.	Clyde Bergemann Eesti AS	aurukatelde tootmine, va keskkütte-kuumaveekatlad	3 060	1 698	80,21
36.	Ellington Printing OÜ	trükieelne tegevus	3 054	2 844	7,41
37.	Rudus AS	valmis betoonisegu tootmine	3 052	2 949	3,48
38.	Agrovarustus OÜ	valmissööda tootmine loomakasvatusele	3 039	3 224	-5,74
39.	Wallise AS	jalatsitootmine	2 984	1 568	90,37
40.	ÕÖD OÜ	muu mujal liigitamata tootmine	2 959	2 432	21,71
41.	Cleveron AS	mujal liigitamata üldmasinate ja mehhanismide tootmine	2 950	2 510	17,50
42.	Macgregor BLRT Baltic OÜ	laevade ja paatide remont ja hooldus	2 938	2 926	0,43
43.	Nordic Shelter Production OÜ	metallkonstruktsioonide ja nende osade tootmine	2 938	2 960	-0,76
44.	Defsecintel Solutions OÜ	mujal liigitamata erimasinate tootmine	2 937	1 500	95,84
45.	Metagrupp OÜ	metallitöötus ja metallpindade katmine; mehaaniline metallitöötus	2 914	2 714	7,37

Nutikad lahendused prügi sorteerimiseks koju ja kontorisse

Prügikast EKO Mirage Plus Sensor Recycler

Viipele avanev kaas ja nutika ruumisäästva jaotusega prügikast prügi sorteerimiseks.

- Maht: 30l + 15l + 15l
- Viipele avanev ja vaikselt sulguv pealmine kaas.
- Väljatõmmatav alumine konteiner.
- Eemaldatav kaas lihtsaks prügikottide vahetamiseks.
- Värv: matt roostevaba teras
- Mõõtmed: 30,6 x 48,6 x 65,3 cm
- Toide: 6 x AA patareid (ei ole komplektis)

249.00

K0092057

Prügikast EKO Essential

Ruumisäästlik kolmese jaotuse ja eraldi kaantega prügikast.

- Maht: 20l + 20l + 20l
- Pedaaliga avanev.
- Vaikselt sulguv kaas.
- Värv: matt roostevaba teras
- Mõõtmed: 63,5 x 38 x 56,5 cm

169.00

K0092060

Prügikast EKO Ecomaid

Ruumisäästlikud ja omavahel ühendatavad prügikastid võimaldavad moodustada vajalikust arvust prügikastidest sorteerimissüsteeme.

- Pedaaliga avanev kaas.
- Vaikselt sulguv kaas.
- Värv: matt roostevaba teras

Maht: 30l
Mõõtmed: 37,3 x 32,1 x 66,5 cm

139.00

K0092058

Maht: 45l
Mõõtmed: 42,9 x 28,8 x 75,2 cm

169.00

K0092059

Prügikast Modular 60l

Tugevast pulbervärvitud metallist korpusega prügikast sobib kasutamiseks ka avalikes ruumides. Prügikaste saab kaasas olevate kinnituste abil omavahel ühendada, moodustades vajaliku arvuga prügi sorteerimissüsteeme. Prügikastile on võimalik lisaks osta katteraam ja metallist sisemine konteiner.

- Maht: 60l
- Mõõtmed: 26,3 x 33,5 x 70cm
- Reguleeritavad jalad
- Metallist klamber prügikottide kinnitamiseks

179.00

K0092062 ■ tumehall
K0092063 □ valge

Katteraam Modular
prügikastile

26.00

K0092064 ■ tumehall
K0092065 □ valge

Prügikast Triomf 3x45l

Vastupidavast 100% taaskasutatud plastist (HDPE) valmistatud kolmese jaotusega prügi sorteerimissüsteem, mis sobib kasutamiseks kontorites, koolides ja teistes avalikes ruumides. Sisemised konteinerid on vedelikukindlad ning neid on lihtne tühendada tänu avatud asendis püsivale kaanele.

- Maht: 45l + 45l + 45l
- Mõõtmed: 110 x 38,5 x 75,5cm
- Värv: must

699.00

K0092061

VÄLISTÖÖJÕUD

Eestis on põllumajanduses leidnud tööd paljud ukrainlased, nende seas on ka sõjapõgenikke. FOTO: LIIS TREIMANN

PÕLLUMAJANDAJAD:

UKRAINLASTE KESKMISE PALGA NÕUE TULEKS KAOTADA

Põllumajandajad ootavad uult valitsuselt ukrainlaste tasustamiseks ühtlustatud süsteemi, sest senine nõue sisuliselt eristada sõjapõgenikke ja ülejäänud ukrainlasi raskendab ettevõtjate hinnangul tööjõukriisi lahendamist.

Saidafarmi juht Jühan Särgava leiab, et ukrainlaste tasustamise süsteem tuleks ühtlustada.

FOTO: LIIS TREIMANN

maksmise kohustusest loobumisel karta ka seda, et võõrtöötajatele hakataks maksta vähem palka kui oma rahvuskaaslastele, sest info levib tänapäeval väga kiiresti: kui ei suudeta pakkuda konkurentsivõimelist töötasu, tasemel töö- ja elamistingimusi, siis inimesed liiguvad lihtsalt mujale.

Sõjapõgenikega häid kogemusi Klaasmäel enda sõnul kahjuks pole. “Nad tulid ja tutvusid olukorraga. Kuu või kahe pärast liikusid juba edasi Skandinaavia riikidesse, kus on paremad sotsiaalsed garantiid. Tegemist oli õnneotsijatega,” ütles ta.

Ukrainlane vajab tuge

Lisaks põllumajandusettevõtetele on paljud ukrainlased leidnud töövõimalusi ka kaubanduses. Jaeketi Rimi personalijuhi Jaanika Raudami sõnul on ukrainlased tulnud Rimisse tööle pärast sõja puhkemist, kus ajutise kaitse saanutele kehtisid teiste töötajatega samad tingimused.

Selleks, et aidata ukrainlastel võimalikult hästi sulanduda uude töökeskkonda, peab Rimi oluliseks nii tööprotsesside kui ka ülesannete juures juhendamist ja mentori tuge. Jaeketi personalijuht lisas, et ettevõtte jagab veel teavet võimalike toetusmeetmete kohta, näiteks keeleõppe puhul. Samuti on abiks dokumentide tõlkimine ukraina keelde. Palju tuleb kasuks ka omavaheliste kogemuste ja parimate praktikate jagamine.

Ka Klaasmäe sõnul tuleb töötavatele ukrainlastele pakkuda tuge, et nad kohaneksid kiiresti ja sulanduksid kollektiivi. Lääne-Viru ettevõtja tõdes, et on ukrainlastele remontinud ja sisustanud kaasaegsetele tingimustele vastavad korterid, abistanud sõiduvahendite soetamisel, aidanud leida võimalused aiamaa pidamiseks ja muudki. “Eks see tööandjana ole pisut koormav, kui peab tegelema töötajate isiklike probleemidega, aga meie ukrainlased on õnneks kohanenud kiiresti,” ütles ta. **A**

Meie ukrainlased on õnneks kohanenud kiiresti.

Artiston Grupi üks omanikest Margo Klaasmägi

UKRAINLANE EELISTAB AJUTIST KAITSET JA ELAMISLUBA

Valdav osa Eestisse saabuvatest uutest Ukraina kodanikest eelistab võimalust taotleda ajutine kaitse ja elamisloa, tõdes politsei- ja piirivalveameti identiteedi ja staatuse büroo komisjar Liis Valk.

Ajutise kaitse ja elamisloa on taotlenud juba ligi 45 000 Ukraina kodanikku. Valk rõhutas, et ajutise kaitse ja elamisloa alusel Eestis elavad kodanikud võivad siin töötada samadel tingimustel nagu kohalikud elanikud.

Valk rääkis, et alates sõja puhkemisest 2022. aasta 24.

vebruarist on tööandjad esitanud ligi 8000 Ukraina kodaniku tööle võtmiseks lühiajalise töötamise registreerimise taotlused. “Seega endiselt töötab Ukraina kodanike Eestis ka tavapärase töörande reeglite alusel, aga oluliselt vähem kui enne sõja algust,” ütles ta.

Siseministeeriumi sisejulgeoleku asekancler Veiko Kommusaar ütles, et koalitsioonilepingus ei ole Ukraina tööjõu teemat sees. Samas asekancler mõõnis, et küsimus võimalike muudatuste üle vajab kindlasti edasist arutelu.

Kadri Roos: mikrokraad on töötavale inimesele ideaalne õppeformaat

Kadri Roos on keeleteimetaja, kes täiendab alates 2022. aasta kevadest enda erialaseid teadmisi Tallinna Ülikoolis keeleteimetaja mikrokraadiõppes. Kadri sõnul tunneb ta end tänu õpingutele toimetaja töös kindlamalt ning vähem väärtuslikum pole tema sõnul ka tõik, et õpingud on rikastanud tema võrgustikku.

Kuidas sattusid Tallinna Ülikooli mikrokraadiõppesse?

Enda esimese kõrghariduse omandasin 16 aastat tagasi eesti filoloogia erialal, kuid suurema osa oma täiskasvanuelust olen töötanud hoopis turismisektoris majutuse valdkonnas, toimetades samal ajal päevatöö kõrvalt väikesemas mahus ka erinevaid tekste. Alles 2019. aastal jõudsin professionaalses elus ringiga tagasi keele juurde ning asusin tööle keeleteimetajana. Üsna pea mõistsin, et soovin enda teadmisi ja oskusi täiendada, sest aja jooksul on muutunud mõned keelereeglid, juurde on tulnud palju uut terminoloogiat ning huvitavat keeleteimetamise tarkvara. Kaheaastasesse magistriõppesse polnud mul aga pere ja töö kõrvalt

» Mikroraad on minu jaoks sobiv valik seetõttu, et mu eesmärk ei ole otseselt teha teadustööd, vaid pigem omandada vajalikke oskuseid ja teadmisi, et enda tööd hästi teha. See on justkui kõrghariduse tasemel kutseharidus.

mahti minna. Ühel hetkel avastasin internetist, et avatud on mikrokraadiõpe ning nii ma läbisingi 2022. aasta kevadel esimese mikrokraadi aine ja õpingud kestavad tänaseni.

Mikroraad on minu jaoks sobiv valik seetõttu, et mu eesmärk ei ole otseselt teha teadustööd, vaid pigem omandada vajalikke oskuseid ja teadmisi, et enda tööd hästi teha. See on justkui kõrghariduse tasemel kutseharidus.

Kuidas on mikrokraadi täiskohaga töö ja pere kõrvalt teha?

Loengutes kohapeal käin vaid ühel päeval nädalas, ülejäänud töö on iseseisev. Selline õppimise formaat sobitub minu eluga väga hästi. Samas on iseseisva töö maht teinekord päris arvestatav – sügissemestril oli üks aine, kus tuli teinekord täitsa öötundideni õpida. Tagatipuks läksin ma samal ajal ka naiskodukaitsesse, kus pidin samuti paralleelselt läbima erinevaid kursuseid. Niisiis tuli ette ka selliseid ööpäevi, kus unetunde jäi alles vaid neli. Võib öelda, et toona tekkis mul täitsa tudengi tunne!

Kuidas oled rahul õppetöö kvaliteediga?

Olen mikrokraadiõppega väga rahul. Mulle meeldib see, et Tallinna Ülikooli õppejõud on õppija jaoks olemas ja hästi kättesaadavad. Mäletan kunagisest Tartus õppimise kogemusest, kuidas õppejõududega oli pärast loenguid keeruline kontakti saada.

Praegu on mulle loenguid andnud professorid Piret Viires, Krista Kerge ja Reili Argus. Nad kõik on olnud väga vahvad ning alati väga põhjalikult valmistunud. Teinekord on mulle tundunud, et õppejõud on isegi liiga agarad ning me ei jõua kõiki nende poolt ettevalmistatud õppematerjale loengus läbi võtta, kuid iseseisev õpe ongi avatud õppe arvestatav osa. Veel meeldib mulle, et õppejõud annavad kiiresti tagasisidet.

Meie kursusel on väga erineva taustaga õppurid, teiste seas keeleteadlased, tõlgid, juristid ja ka õpetajad, liiks õpib osa meist päevases ning teine osa avatud õppes. Erinevatele koge-

mustele ja profiilidele vaatamata on õppejõud suutnud panna meid gruppide tegema nii, et kõik on väga hästi sujunud. End mikrokraadi ainetele registreerides olen avastanud, et need on tegelikult väga populaarsed ja tudengite arv seetõttu ühel kursusel ka päris suur.

Mulle väga meeldib Tallinna Ülikooli puhul veel see, et mikrokraadiõppes on pigem väikese mahuga, näiteks on ühes programmis kaks kuni viis ainet ühe õppeaasta kohta. See tähendab, et semestris on üks kuni kolm ainet. Selline maht, kus õppimine toimub väikeste ampsude kaupa, on töötavale inimesele väga sobiv. Nii ei teki stressi, et äkki jääb mõni aine päevatöö kõrvalt ajapuuduse tõttu läbimata või kodused ülesanded tegemata. Praegune koormus on väga töötavat õppijat arvestav.

Ülikoolist saavad inimesed endale üldjuhul sõbrad kogu eluks. Kas see kehtib ka mikrokraadi õppijate kohta?

Tänu mikrokraadiõppele on mu võrgustik igal juhul rikastunud – nii õppejõudude kui ka kaasõppijate näol. Kursusekaaslastel on olnud hästi toredad ja nii mõnegagi on suhtlus nii toises elus kui ka lihtsalt hea läbisaamise tõttu jätkunud. Ühiste huvide taha koondumine ning ühine suhtlusring võib tekkida igas ülikooli õppeastmes – ole sa esma- või teisekursuslane või ülikooliga hiljem liitunud avatud õppe tudeng.

Kuidas Sulle tundub, millise eelise mikroraad tööturul annab?

Pärast seda, kui asusin õppima keeleteadlasta mikrokraadiõppes, tunnen ennast erinevaid keeleteadlasta töid vastu võttes julgemini ja ka töö sujub varasemast paremini, sest olen saanud omandatud uusi teadmisi kohe praktikas rakendada. Tänu uuele samaeriala suhtlusvõrgustikule on lihtsam arutada ka kõiki võimalikke keeleküsimusid.

Bakalaureusekraadi lõpetasin ma tänaseks ju 16 aastat tagasi ning seetõttu võivad kliendid kahelda mulle töid andes minu oskuste ajakohasuses. Mikrokraadiõpe aitab seega mul teadmisi värskendada ja teisalt annab selle läbimine klientidele kindluse, et ma olen enda töös pädev.

Toreda näitena saan veel selle väljatua, et enne mikrokraadiõpet ei olnud mul julgust toimetada ilukirjanduslike tekstide. Sügissemestril sain aga suisa kahte ilukirjandusliku teksti toimetada ning mõlema hindeks A. Seega olen nüüd igatahes julgem ning ehk võtan

tulevikus ka näiteks mõne romaani toimetamise ette.

Kuidas mikrokraadiõpe Sinu õppimishimu on mõjutanud – kas süües kasvab isu?

Mulle meeldib, et mikrokraadiõpet on võimalik võtta n-õ ampsude kaupa ja ei ole kohustust teha kõiki sama mikrokraadi aineid järjest. Erinevalt päevases astmes täiskoorusega õppivatest tudengitest saab mikrokraadiõppur vastavalt võimalustele ja vajadusele – mikroraad on tasuline ning võib olla tarvis vahepeal rohkem päevatööle keskenduda – jätkata mõne ainega aasta või isegi mitu aastat hiljem. Minu jaoks on ampsude kaupa õppimine ideaalne variant. Kui saan, siis jätkan selles formaadis õppimist ka tulevikus. Näiteks kuulsin, et sügisel avab Tallinna Ülikool ka kirjeldustõlke mikrokraadi. See tundub väga huvitav!

» Mulle meeldib, et mikrokraadiõpet on võimalik võtta n-õ ampsude kaupa ja ei ole kohustust teha kõiki sama mikrokraadi aineid järjest. Erinevalt päevases astmes täiskoorusega õppivatest tudengitest saab mikrokraadiõppur vastavalt võimalustele ja vajadusele – mikroraad on tasuline ning võib olla tarvis vahepeal rohkem päevatööle keskenduda – jätkata mõne ainega aasta või isegi mitu aastat hiljem.

Missugustele inimestele soovivad mikrokraadiõpet?

Võib-olla see kõlab pisut ebatraditsiooniliselt, aga ma soovitan mikrokraadi neile, kes teavad täpselt, mida nad tahavad. Mikrokraadi ainetel ja erialadel valik on väga lai ning kindlasti leiab iga soovija endale sobivad enesetäienduse võimalused. Õnneks on Tallinna Ülikoolil tublid ning abivalmid koordinaatorid, kes õppida soovijat hea meelega aitavad ning kõigile küsimustele vastavad.

Olen ise mõelnud ka nii, et kui ma läksin kunagi ülikooli filoloogiat õppima, siis ma läksin kõrgharidust omandama. Nüüd, keeleteadlasta mikrokraadi aineid võttes, ootan sellelt pigem ametialast täiendust. Samas on alati avatud võimalus, et piisava arvu mikrokraadi ainetel läbimise puhul võib tulemuseks minulgi olla kunagi magistrakraad.

**Kadarbiku Kõõgivilja
tegevjuht Veiko Pak on
käibemaksu tõstmise
plaanis pettunud, tema
ootas just vastupidist.**

FOTO: ANDRAS KRALLA

TOIDUTOOTJAD JA PÕLLUMEHED MATERDAVAD VALITSUSE MAKSUPLAANI

Uue võimuliidu planeeritav käibemaksu tõus tingib eelkõige surve töötajate palgatõusule ja seeläbi ka lõpphindade tõusule, leiavad Äripäeva teemaveebiga Põllumajandus vestelnud ettevõtjad.

MEELIKA SANDER-SÕRMUS
meelika@pollumajandus.ee

Reformierakonna, Eesti 200 ja sotsiaaldemokraatide loodud valitsus tahab koalitsioonilepingu järgi tõsta käibemaksu 20 protsendilt 22 peale. Põllumehed ja toidutootjad näevad plaanis aga mitut ohukohta.

Toiduliidu volikogu esimees ja toidutootja Salvesti omanik Veljo Ipits tõi alustuseks esile eelmise aasta, kui toimus mitu olulist sündmust. Ukraina sõja ja energiahindade tõusu ning järsult kasvanud inflatsiooni tagajärjel kasvas toiduainetööstuse müügitulu 2022. aastal võrreldes 2021. aastaga küll 19,4%, kuid samas suurenesid tootjate kulud 21,4%. Selle tulemusel vähenes kogu sektori kasum mullu 34%, moodustades müügitulust vaid 1,92%.

“See on äärmiselt väike,” ütles Ipits. Tema sõnul on kõige raskem olnud lihatööstusel, kes teenis 2022. aastal 21,7 miljonit eurot kahjumit. Kahjumis olid aasta kokkuvõttes ka pagaritööstused. Ainsatena võivad oma majandustulemustega rahule jääda joogitootjad, leidis Ipits, kelle sõnul eriti pingeliseks muutus Eesti ettevõtete jaoks kaupade eksport, eelkõige ekspordist lõviosa moodustavatel lähiturudel, kus energiahinnad olid kohati madalamad või toetasid seal kohalikke tootjaid valitsused.

Salvesti omanik märkis, et käesolevas valitsuses ei ole enam maaeluministeerium, vaid on ühendministeerium, mis koosneb senisest maaeluministeeriumist ja rahandusministeeriumist. Ettevõtja näeb tendentsi, kus toidutootjatega tegelevate, nende huvide eest seisvate ja vajadusel aitavate ametnike arv ja positsioon valitsushierarhias on pidevalt langenud ning samal ajal ka haneb toidutootjate optimismi tuleviku ees.

Ipits ei ole enda sõnul arvamusel, et Eesti valitsusel on tohtud rahasummad toetusmeetmete jagamiseks, aga ta näeb, kuidas naaberriikide valitsused siiski leidsid vahendeid oma toidutootjate toetamiseks. “See pani meid nendel turudel tegutsedes ebavõrdsesse olukorda ja ei võimaldanud toidutootjatel eksporditurudel edukalt tegutseda ega hindu võrreldes tootmise si-

See mõjub äärmiselt negatiivselt Eesti tarbijatele ja eriti vähekindlustatud inimestele.

Talupidajate keskliidu tegevjuht Kerli Ats

Salvesti omanik Veljo Ipits leiab, et Eesti toidutootjad satuvad eksporditurudel ebavõrdsesse seisusse. FOTO: MARIA KILK

sendhindadega vajalikul määral tõsta. Selle protsessi mõjud hakkavad alles nüüd kajastuma meie ekspordimahus ja majandustulemustes,” selgitas Salvesti omanik.

Maksutõusud mõjuvad väga halvasti Eesti toidutootjate konkurentsivõimele, ütles ka Eestimaa Talupidajate Keskliidu tegevjuht Kerli Ats. Ta lissas, et ei taha eitada riigieelarve tasakaalu viimise vajadust, kuid leiab, et seda ei peaks tegema mitte maksutõusudega, vaid teiste, sealhulgas majandust elavdavate meetmetega. “Loodan, et sellised meetmed ka leitakse ning loobutakse maksutõusudest,” lissas Ats.

Kui paljudes teistes riikides on Atsi sõnul toiduainete käibemaks tavalisest riigi käibemaksu määrast väiksem, siis Eestis on püütud seda teemat vältida ja nüüd asutakse käibemaksu tõstmata kõigile tervikuna. See mõjub äärmiselt negatiivselt Eesti tarbijatele ja eriti vähekindlustatud inimestele, leiab keskliidu juht, kelle sõnul toit ei ole luksускаup, vaid igapäevaseks eluks hädavajalik. Äärmiselt kahetsusväärne on tulumaksu tõstmise plaan nii eraisikutele kui ka ettevõtetele, nentis talupidajate eestkõneleja.

Maksutõusud ohustavad toidujulgeolekut

Maksutõusud panevad ohtu riigi toidujulgeoleku, leidis Nõo Lihatoöstuse müügi- ja turundusjuht Simmo Kruustük. Ta enda sõnul mõistab uue valitsuse vajadust vähendada riigieelar-

22

protsendi peale kasvab uus valitsus tõsta käibemaksu seniselt 20 protsendilt.

34

protsendi vähenes eelmisel aastal toidutootjate kasum.

Saidafarmi juht Juhan Särgev näeb, et umbes pool elanikkonnast valib poes toitu hinna põhjal, alustades allahindlustest.

FOTO: LIIS TREIMANN

Tulevik on akutõstukite päralt

Uued elektrilahendused on toonud meile tänapäevase, senisest märksa tõhusama tõstukite põlvkonna. Nimelt on liitiumioonakudel töötavad tõstukid tavalistest sise- ja välismootoriga tõstukitest märksa efektiivsemad ja seda mitmel põhjusel:

- ✓ Kiire laadimine tagab tõstukite pideva valmisoleku, lisaks on ka akude tööiga uutel liitumioontüüpi akudel palju pikem;
- ✓ Hoolduskulud on minimaalsed. Klientide jaoks tähendab see märkimisväärselt tegevuskulude kokkuhoidu, mistõttu tasub ost ennast kiiresti ära.
- ✓ Peaaegu olematu müratase;
- ✓ Keskkonnasäästlikkus;
- ✓ Ehitatud töötama nii sise- kui välitingimustes saades seejuures hästi hakkama ka talvise lume ja jääga; Mõõtetelt kompaktsamad.

Mitsubishi Forklift Trucks ja HC tõstetehnika ametliku esindaja Forklift OÜ kogemused näitavad, et liitiumioonakudel töötava tõstetehnika soetushind on küll veidi kõrgem, kuid tänu väikestele hoolduskuludele ja pikemale elueale on see kliendile siiski kõige kuluefektiivsem lahendus.

Euroopa turul kogub üha enam populaarsust HC XC-seeria elektriline kahveltõstuk. Tegu on väga võimeka tõstukiga, mille suur tõste- ja sõidukiirus aitab tootlikkust märkimisväärselt parandada. Tõstukitel on kasutuses 5 aastase garantiiga CATL akud.

Suurim sõidukiirus – 19 km/h
Maks. kalle 20%
Tõstekiirus 540 mm/s

Tänaasel päeval on nii Mitsubishi kui HC võimeline pakkuma liitiumioonakudel töötavaid tõstukeid alates vinnastajatest kuni vastukaalutõstukiteni välja (HC lausa 0,6 tonnist kuni 10 tonnini) ning siinkohal tasub märkida, et uute akudega on varustatud ka suured, kuni viietonnise tõstevõimega kahveltõstukid.

Soodsaimad
omas klassis!

Juhul kui uue akutõstuki soetamine siiski veel päevakorras ei ole, kuid tänapäevasele võimsamale ja keskkonnasäästlikumale akule üleminek huvitab, pakub FORKLIFT OÜ võimalust ka olemasoleva tõstuki pliihappeaku vahetamiseks uue liitiumioonaku vastu.

Küsi rohkem infot akutõstukite võimaluste kohta oma piirkonna müüjijuhilt: www.forklift.ee.

SEIKLUS ALGAB SIIN!

SANDBERG
REISID

Uus-Meremaa matkareis	29.10.-15.11.2023	6990 €	Vietnami seiklusreis	03.-20.12.2023	3590 €
Etiopia avastusreis	08.-19.11.2023	2690 €	Costa Rica avastusretk	09.-22.12.2023	3590 €
Kolumbia seiklusreis	15.-25.11.2023	3390 €	Aastavahetus Argentinas	29.12.-15.01.2024	4990 €
Mehhiko ringreis	15.11.-04.12.2023	3490 €	Vietnami seiklusreis	03.-20.12.2023	3590 €
Patagoonia matkareis	15.11.-05.12.2023	4990 €	Aastavahetus Seišellidel	23.12.-05.01.2024	4490 €
Sansibar ja Tansaania safari	16.-24.11.2023	3290 €	Aastavahetus Argentinas	29.12.-15.01.2024	4990 €
Matk Inkade rajal	18.-30.11.2023	3990 €	Kilimanjaro matk	14.-27.02.2024	4490 €
Kuuba avastusreis	22.11.-04.12.2023	2690 €	Sansibar ja Tansaania safari	23.02.-03.03.2024	3590 €
Lõuna-Aafrika avastusretk	23.11.-05.12.2023	3590 €	Ameerika rahvuspargid	05.-25.05.2024	4990 €
Kolumbia matkareis	30.11.-15.12.2023	3590 €	Kanada seiklusreis	08.-23.06.2024	4990 €
Seišellide avastusretk	03.-16.12.2023	3990 €	Suur Lõuna-Ameerika seiklusreis	02.-28.11.2024	7990 €

ettevõtluse turgutamise ja selle läbi maksulaekumiste suurendamise. “Ettevõtjatele on uue valitsuse maksumuudatuste mõju kahtlemata negatiivne ja välisinvesteeringute kaasamisele samuti,” sõnas Külasepp.

Köögiviljakasvataja hinnangul annaks käibemaksu erisus toidu ematootjatele täiendava võimaluse toimetulekuks, aga kõrgem maksumäär ostuvõime vähendamise tõttu pigem kahandab turu mahtu.

Kas võiks olla abi, kui valitsus rakendaks käibemaksu tõusu ühe protsendipunkti kaupa aastas? “Koera saba jupi kaupa maha võtmine ei vähenda valu, mis sellega kaasneb,” märkis Külasepp.

Ka näeb köögiviljakasvataja tulemas paramatut hinnatõusu tarbijatele. “Jaekaupmees on ikkagi äriühing, kelle peamine eesmärk on teenida kasumit. Ost-müük on tehing kaupmehe ja ostja vahel. On loomulik, et kaupmees hoiab igapäevaselt kätt tarbija ostuvõime pulsil ja reageerib vastavalt selle muudatustele,” sõnas ta.

Langeme pideva majanduskriisi nõiaringi

Kõik hinna- ja makсутõusud toidavad taas inflatsiooni, märkis toiduliidu juht Sirje Potisepp. Ta viitas aprilli alguses statistikaameti avaldatud andmetele, mille järgi Eesti tööstuse tootmismahd veebruaris kahanes: energeetikas 4,0%, töötlevas tööstuses 7,7% ja mäetööstuses

TÖÖSTUSTOODANGU TOOTJAHINNAINDEKS PÜSIB LANGUSTRENDIS

Tööstustoodangu tootjahinnaindeks, mis iseloomustab Eestis nii koduturule kui ka ekspordiks valmistatud tööstustoodete hindade muutust, langes 2023. aasta märtsis võrreldes veebruariga 0,4% ja tõusis võrreldes eelmise aasta märtsiga 7,9%.

2022. aasta märtsiga võrreldes mõjutas indeksit enim hinnatõus toiduainete, puittoodete ja ehitusmaterjalide tootmises. Vastupidist mõju avaldas kütteõilide ja elektrienergia tootmise hinnalangus. Töötlevas tööstuses kokku oli hinnatõus 9,3%, sealhulgas toiduainete tootmises 17,8%.

8,2%. Märtsi toodangu kohta ilmub info mai alguses, mis ajakirja trükki mineku ajaks ei olnud veel teada.

Potiseppa hinnangul oleme langenud majanduskriisi nõiaringi: tõusvad hinnad toovad surve palkade kasvaks ning see omakorda toob kaasa uued hinnatõusud, “sest palgaraha peab mahutama ju toote hinda”.

Makсутõusud toovad kaasa hindade tõusu, sest kanduvad edasi teenuste ja toodete hindadesse, ütles toiduliidu juht. Toiduainetootjad on tema sõnul inimeste rahakotiga otseselt seotud. Potisepp viitas uuringule, mille järgi kulub tarbija sissetulekust lõviosa kolme põhivajaduse rahuldamiseks: toit ja jook, transport ning eluase me kulud. Potiseppa sõnul on tegelikult ainus võimalus kokku hoida toidult ja seda tehakse juba tugevalt eelmisest aastast peale. **A**

TOOTJAD OOTAVAD LAHENDUST KRIISIST VÄLJUMISEKS

Toidutootjad tahavad näha kindlaid samme, kuidas uus valitsus viib toidusektori majanduskriisist välja ning suunab tööstuspoliitikat selliselt, et kohalik tootja oleks konkurentsivõimeline ja tugev.

Toiduliidu juhi Sirje Potiseppa sõnul võiks makside asemel mõelda majanduse kasvatamisele ja kulude kokkuhoiule, “sest maksudega majandust ei kasvata”. Ta lisas, et maksudega vähenevad ostujõud, tarbimine ja seeläbi ka tootmine.

Küsimusele, kas käibemaksu tõstmine toob kaasa planeeritud lisatulu olukorras, kus me ei tea, kas ette on näha ka tarbimise võimalikku vähenemist, vastas liidu juht, et need, kes on sunnitud kokku hoidma, tarbivad ka vähem, aga need, kellel ei ole kokkuhoiuks otsest põhjust, võtavad oma ostudega pigem ootava positsiooni.

Käibemaksu tõstmine tundub pealtnäha lihtsaim viis ka haldamise vaatepunktist – süsteemist tuleb ära vahetada vaid number, panna 20 asemele 22, ja kõik toimib. “Kuid siin tuleks ilm-

Suurem käibemaksu osa ahvatleb ka selle maksimisest kõrvale kalduma.

Toiduliidu juht
Sirje Potisepp

FOTO: RAUL MEE

selt planeerida tõsisemat järelevalvet maksukäitumise kontrolliks, sest suurem käibemaksu osa ahvatleb ka selle maksimisest kõrvale kalduma. Niigi kõrge inflatsiooni toitmine käibemaksu tõstmisega on kahe otsaga: võib-olla lühiajaliselt eelarve saab oodatud lisasüsti, kuid kas lõpupeude lõpuks ei söö selle kasuteguri ära kerkiv inflatsioon,” kommenteeris Potisepp.

Uus elamurajoon Jõelähtme vald – Vanasauna põik

Jõelähtme vallas ehitatakse juba välja uut väikest elamurajooni Vanasauna põik, mille valmimine on kavandatud 2023. aasta suve lõppu. Elamurajooni rajatakse nii eramud kui ka ridaelamud, mis sobivad suurepäraselt suurperedele, kuna neis on kolm lastetuba ja eraldi magamistuba. Uskumatu mugavuse tagamiseks on arendaja kavandanud igasse majja kolm vannituba. Uued majad hakkavad vastama A-energiaklassi standarditele, kuna on varustatud kõige kaasaegsemate Daikini soojuspumpade ja päikesepaneelidega, mis võimaldavad unustada kulutused elektrile ja küttele.

Pildid on illustratiivsed.

Käesoleval ajal on suur nõudlus hea planeeringu ja privaatse aiaga eramute järele, eriti Tallinna lähimbruses (5 km) asuvates mainekates kohtades, kus on suurepärase infrastruktuur – kool, lasteaed ja kauplused asuvad vaid jalutuskäigu kaugusel! Pandeemia ajal tundsid paljud pered vajadust avaramate kodude järele, kus saaks rahulikult korralda nii töötamist, õppimist kui ka olmeelu. „Me pöörame suurt tähelepanu mugava ja hubase elukeskkonna loomisele, mida kinnitab elamukompleksi keskele rajatud kaasaegse valgustuse ja kõnniteedega laste mänguväljak,“ ütles Simetra Kinnisvara OÜ direktor.

Kui unistate uuest ja hubasest, terrassi, sauna ja basseiniga kodust, mis asub kaunis maalilises kohas ning on samal

» Vanasauna esimesed boksid valmivad 2023. a juunis.

ajal Tallinnale nii lähedal, et saate oma töö- ja erasjad kiiresti aetud, siis on see variant ilma mingi kahtlusega just teile!

Linna lähedus ning ümbritsev loodus teeb elu mugavaks ning annab privaatsust.

Tegemist on hea asukohaga, vaikse ja turvalise piirkonnaga. Loo keskus on 1 km kaugusel. Tallinna linna piirini on vaid 6 km.

Piirkonna teed on asfaltkattega ja tänavavalgustusega. Sõbralikud naabrid. Lähedal on koolibussi peatus, Loo spordihoone ja kauplus (Grossi).

TEHNOSÜSTEEMID

- Küte: õhk-vesisoojuspump integreeritud soojaveeboileriga.
- Vesipõrandaküte, iga toa temperatuur on eraldi reguleeritav seinanduri kaudu.
- Soojuspumba boiler kütab ka tarbevett.
- Ventilatsioon – soojustagastusega ventilatsiooni agregaat
- Keskveevarustus ning kanalisatsioon
- Tulekahjusignalsatsioon – paigaldatud lokaalne suitsuandur, turvafirmaga liitumise valmiduse tagamiseks on paigaldatud tulekahju- ja valvesignalsatsiooni kaablid.
- Energiatarve – modernne soojuspumba süsteem ja soojapidavad konstruktsioonid tagavad elamule madalad energiakulutused.
- Energiaklass A
- On olemas Telia ühendusega liitumise võimalus.

Müüja: **Simetra Kinnisvara OÜ**
Telefon: **5817 3605**
E-post: **85novik@gmail.com**

Eleport: paigaldame elektriauto laadimispunkti kinnistuomanikule kaasnevate kuludeta

Elektriautode laadimisvõrgustikku ja -platvormi arendav Eleport soovib lähiaastatel katta laadimispunktidega lisaks suurematele kaubanduskeskustele ka väiksemate kinnistute parklad. Eesmärgi saavutamiseks pakub Eleport suurema külastatavusega kinnistute omanikele võimalust püstitada avalik laadimispunkt tasuta. Heade asukohtade ja tingimuste puhul on võimalik ka kasumi jaotamine.

» Eleport on omalt poolt huvitatud kinnistutel laadimisteenuse osutamisest ning kaupluse parklasse oma kuludega avaliku laadimispunkti rajamisest.

KAUPO EERME

Elepordi Eesti turu juht

Elepordi Eesti turu juhi Kaupo Eerme sõnul on kinnistu omanikul koostööst võita mitmel põhjusel. „Fortumi läbi viidud uuring näitab, et 30–50% laadija kasutajatest ostab lähedal asuvast poest midagi. Olenevalt aku mahtuvusest ja laetuse tasemest kulutab klient auto laadimisele keskmiselt 20–45 minutit, mis on paras ajaaken igapäevaste sisseostude tegemiseks,“ selgitas Eerme. Eleport on omalt poolt huvitatud kinnistutel laadimisteenuse osutamisest ning kaupluse parklasse oma kuludega avaliku laadimispunkti rajamisest.

Eerme sõnul on jaekaubandusettevõtetal oluline valmistuda varakult elektriautode massiliseks kasvuks, pidades silmas klientide kiiresti kasvavaid vajadusi. „Kui hetkel on Eestis kasutusel üle 3000 elektriauto, siis aastaks 2025 juba 20 000 ja aastal 2030 ületame 100 000 piiri. Praegu on Eestis kokku ligikaudu 700 000 sõiduautot ja eeldusel, et autode koguarv ei kasva, on 2030. aastaks iga seitsmes auto elektriline. Linnades on see osakaal veelgi suurem,“ kirjeldas Eerme.

Elektriautode kasvu toetamiseks on ehitusseadustikus märgitud kohustus paigaldada rohkem kui 20 kohaga

” Kui hetkel on Eestis kasutusel üle 3000 elektriauto, siis aastaks 2025 juba 20 000 ja aastal 2030 ületame 100 000 piiri.

äriskinnistule vähemalt 1 laadija, ning luua uute ja rekonstrueeritavate hoonete juurde igale viiendale parkimiskohale elektrikaablite paigaldamise võimalus.

Elepordi hinnangul tähendab elektrisõidukite kasvav arv ka seda, et elektriautosid omavad üha enam kortermajade elanikud, kes vajavad avalike laadimispunktide teenust. „Kui mõned aastad tagasi ostsid elektriautosid peamiselt tehnoloogiahuvilised, kelle eramajas oli laadimisvõimalus, siis nüüd soovivad elektriauto osta ka kortermajade elanikud. Laadides oma autot iganädalase poeskäigu ajal, on neil võimalus laadida 40 minutiga juurde 200–400 km sõiduulatust. Arvestades, et keskmine tallinlane elab 11 km kaugusel töökohast, katab auto nädalas korra laadimine hõlpsalt keskmise tarbija vajadused,“ lisas Eerme.

Eleport on valmis panema sobiva külastusaktiivsusega kinnistutele oma finantseeringuga laadija. Täpne tehnoloogiline lahendus, avaliku laadimispunkti võimsus ning võimalik üürimakse summa otsustatakse koostöös kinnistu omanikuga.

Vaata lisaks: eleport.ee

KAUBANDUS

Paljud Coopi nime all tegutsevad tarbijate
ühistud paistavad valdkonnas silma hea
palga maksmisega. FOTO: RAUL MEE

 nutikassa
OSTA KIIRELT JA MUGAVALT

TARBIJATE ÜHISTUD EDESTAVAD SUURI JAEKETTE

Eesti suuremad jaeketid Selver ja Maxima jäävad oma
valdkonna palgaedetabeli lõppu, samas maksavad
kõige kõrgemat keskmist palka tarbijate ühistud, selgub
Äripäeva teemaveebist Kaubandus.

HELI KÜNNAPAS
heli@kaubandus.ee

“Mie majandusväljas ei ole ettevõtteid väga palju valmis avama enda töjõukuludega seonduvat, mistõttu ei tee seda ka Selver,” alustas Selveri äriarvestuse juht Kristjan Anderson palga teema kommenteerimist. Tema sõnul on aga kaupmehed hakanud viimasel ajal töötasudest rohkem rääkima, sest 2022. aasta kevadel turule lisandunud Lidl astus Selveri esindaja sõnul silmatorkava sammu, kui avaldas töökuulutuses teenindaja palganumbri.

Keskmisest palgast rääkides kinnitas Anderson, et samade tööülesannete täitmise eest on Lidl avaldatud keskmise palga maksmine jõukohane ka Selverile. Tema sõnul suudab Selver maksta teenindajale kõige rohkem üle 1200 euro. Ta lisas, et tasud on selle palgataseme juures konkurentsivõimelised, sest seda näitab keskmisest väiksem töjõu voolavus.

Palgatõusu oodatakse kõigil ametikohtadel

Rimi personalijuht Jaanika Raudam märkis, et inflatsioon ja elukalliduse kasv on mõjutanud kõiki töötajaid, olenemata ametikohast. Temaga nõustusid ka teised kaupmehed.

Palgaootused sõltuvad Raudami sõnul ka ametikohtade nõudlusest töjõuturul, tuues paralleeli IT-spetsialistide palgaootuste kiire kasvuga. Rimi kõneisiku väitel sunnib praegune turuolukord tööandjaid üle vaatama töökorraldust ja struktuure, et leida lahendusi piiratud ressursside tingimustes. Suurem fookus on liikunud koolitustele, et toetada töötajate ettevõttesest arengut ja liikumist erinevate positsioonide vahel.

Palgaedetabeli tipus on aga tuntumate jaekettidega konkureeriv Harju Tarbijate Ühistu. Ühistu juhatuse esimehe Jaan Marjundi sõnul on suuremad ootused just madalalpalgaliste puhul. “Vastame neile ootustele võimaluste piires,” ütles ühistu juht.

Prisma Peremarket tunneb majanduskeskkonna mõju igal tasandil, samuti töötajate ootuses palgakasvule, nentis ettevõtte personalidirektor Maren Penu. Ta kinnitas, et Prisma võtab oma palgapoliitikas arvesse palgaturu trende.

Selveri eest rääkiv Anderson leiab aga, et eelmise aasta rohkem kui 20protsendise inflatsiooni taustal on kõigil ametikohtadel palgatõusu soov suurem, kui ettevõtteid suudavad pakkuda. “Siin ei ole ka Selver erand,” märkis ta. “Töötasude tõstmiseks on instrumendid üksuste juhti-

PALGAEDETABELI KAKS ESIMEST KOHTA ON TARBIJATE ÜHISTUTE KÄES

keskmine brutopalk eurodes

	palk 2021	palk 2022	töötajaid 2021	töötajaid 2022
Harju Tarbijate Ühistu	1367	1518	552	548
Rapla Tarbijate Ühistu	1127	1335	204	205
OG Elektra AS	1242	1292	1064	1095
Hiumaa Tarbijate Ühistu	948	1133	100	101
Elva Tarbijate Ühistu	1055	1119	267	267
Rimi Eesti Food AS	1005	1072	2448	2452
Keila Tarbijate Ühistu	979	1069	264	254
Aldar Eesti AS	894	1039	351	365
Prisma Peremarket AS	866	955	765	847
Maxima Eesti OÜ	843	950	3495	3253
Selver AS	828	915	3115	3010
RRLektus AS	802	896	384	378

ALLIKAS: KAUBANDUS.EE

del. Tööprotsesside optimeerimisel ei ole võimatu pakkuda palgatõusu, mis suudab hoida eelmise aasta inflatsiooniga sama tempot. Kui võtta arvesse 2021. ja käesoleva aasta hinnatõus, on seda ikka vähe.”

Boonuste osakaal on erinev

Andersoni sõnul kajastuvad Selveri töötajate boonused majandusaasta aruandes välja toodud palgakulu statistikas. Nende osakaal sõltub ettevõtte majandustulemusest ja erinevustest erinevate ametikohtade töö tasustamise põhimõtetes, täpsustas Selveri äriarvestuse juht. Paljude aastate keskmine kinnitab tema sõnul boonuste jäämist alla kümnendiku palgakuludest.

Harju Tarbijate Ühistu ja Prisma töötajate boonused sisalduvad brutotasudes.

Rimi keskmiste palgade summades kajastuvate boonuste osakaalu kohta ütles Raudam, et tööandja peab arvestama töjõumakse tasudes kõigi hüvedega, mis lisanduvad palgale. “Nii boonused kui ka heolu tagavad teenused ja tooted, mida töötajatele võimaldatakse, lähevad maksustamise alla ning kokkuvõttes kasvatavad töjõukulud olulisel määral,” selgitas Raudam.

OG Elektra töötajate garanteeritud põhipalgale lisanduvad boonustasud, mida arvestatakse majandustulemuste järgi kaupluste lõikes, ütles jaeketi omanik Oleg Gross. Tema sõnul erinevad palgad piirkonniti, näiteks Harjumaa palgatase on kõrgem võrreldes teiste piirkondadega.

Tänavu kavas palka tõsta kuni 10 protsenti

Kui küsisime ees ootava palgatõusu kohta, siis kõik ei olnud valmis numbreid avaldama. Prisma Peremarketi personalidirektor Maren Penu ütles, et Prisma tahab suure tööandjana kindlasti olla töötajasõbraliku personalipoliitika eestvedaja jaekaubanduses ning töötas on selle üks osa. “Jälgime pidevalt olukorda Eesti turul ja palgatrende ning käime nendega kaasas,” märkis Penu. Tema sõnul toimus palgatõus Prisma alles

”

Vastame neile ootustele võimaluste piires.

Harju Tarbijate Ühistu juhatuse esimees Jaan Marjundi töötajate palgaootustest

4

Tarbijate ühistut on kaubanduskettide palgaedetabeli esimese kuue ettevõtte seas.

TOO OMA SÜNDMUS UHIUUDE WASA RESORT SEMINARIKESKUSESSE!

WASA

RESORT

www.wasaresort.ee

KAS SOOVID OLLA ESIMENE, KES KORRALDAB OMA SÜNDMUSE MEIE UHIUUES WASA KUURORDI SEMINARIKESKUSES?

Kui sul on ürituse idee juba olemas, siis Wasa Resortis saad selle ellu viia - seminarid, pulmad, minietendused, töötod, esitlused, kontserdid, suvepäevad, koolitused, sünnipäevad ja kõik teised tähistamised ning olulised sündmused ühes kohas.

Lisaks 150 külalist majutavale neljatärni spaahotellile pakub Wasa Resort alates novembrist võimalust nii väli- kui ka siseüritusi läbi viia ka hübriidseminari vormis, kasutades ära kogu seminarikeskuse ja rannapargi potentsiaali, ühendades värskendava õueala ajaloolise pansionaadi ruumidega. Nii saab vastavalt aastaajale korraldada kaunil ning rahulikul rohealal ka sumedaiaid aiapidusid, tähistada pulmi või korraldada isegi muruniidukite näitust.

UUEST SEMINARIKESKUSEST LEIAD KOLM UUT RUUMI:

- ✓ KONVERENTSISAAL suurusega 108 m², mis mahutab teatristiilis kuni 100 külalist.
- ✓ OVAALSAAL suurusega 28 m², mis mahutab ümarlaua stiilis 16 külalist.
- ✓ KOOSOLEKURUUM suurusega 35 m², mille ruumipaigutust saab vastavalt kokkuleppele muuta.

Uudista seminarikeskuse uusi ruume ning uuri hübriidseminari võimalusi juba täna, sest broneerimine sügis- ja talvehooajaks on juba avatud — broneeri kasvõi terve maja!
Saada oma kontaktid või päring e-postile events@wasahotels.ee ning sinuga võetakse ühendust.

**OG Elektra jae-
keti omanik Oleg
Gross ütles, et
neil on palkades
piirkondlikud
erinevused.**

FOTO: LIIS TREIMANN

mõnda aega tagasi, eelmise aasta sügisel. “Ühtset protsenti või summat ei saa välja tuua, sest meie palgasüsteemis on peale põhipalga võimalikud lisatasud tööaja, efektiivsuse ja lisäülesannete eest, samuti on meil erinevad palgatasemeid, mis sõltuvad töötaja teadmised, oskustest ja kogemustest,” märkis Penu. Prisma töötajate töötasu kujuneb kokku neist komponentidest.

Konkreetsem oli aga Rimi. Sealne personali-juht Jaanika Raudam selgitas, et kui 2022. aastal investeeris Rimi töötasude tõusu 1,8 miljonit eurot, siis 2023. aastal on näitaja rohkem kui 2 miljonit eurot. Lisaks põhipalgale on Rimi kauplu-

Selveris lähtutakse eelmise aasta lõpus prognoositud 9 protsendi suurusest palgatõusust. Samas nentis äriarvestust juhtiv Anderson, et kõik töötajad ühtlaselt seda kogeda ei saa. Anderson lisas, et eelmisel aastal kahe kaupluse avamisega muutis Selver tööprotsessid efektiivsemaks. Selle tulemusena vähenes keskmine töötajate arv üle 3 protsendi, samal ajal ettevõtte kulutused töötasudele kasvasid umbes 6 protsenti.

Inflatsioon ja kulude kasv mõjutavad

Kaupmehed tunnistavad, et inflatsioon on üks põhjus, mille tõttu tuuakse üha tihemini palgaläbirääkimised lauale. Selveri töötajad rõhuvad läbirääkimistel väga palju hindade tõusule, eeskätt kommunaal- ja intressikulude kasvule, märkis Anderson. Samas tõi ta välja, et samad kuluartiklid on oluliselt suurendanud ka ettevõtte kulude baasi, mis tähendab, et ettevõtte rahalised võimalused on veel rohkem piiratud.

Raudam tõi Rimi puhul välja, et ajaliselt pisut kaugemale vaadates on viimase kümne aasta jooksul Rimis palgad kasvanud kiiremini kui inflatsioon. Erand oli vaid 2022. aasta. “Viimase aasta inflatsioon on olnud erandlik ja ka parema tahtmise juures ei suuda palgad kasvada samas tempos,” rõhutas ta.

Prisimat esindav Penu ütles, et praeguses tööturu olukorras ei ole tööle kandideerijatest puudust. Samas on ka töötajate voolavus viimastel aastatel suurenenud, aga Prisma on jätkuvalt inimesi, kes on ettevõttes olnud üle kümne aasta või kauemgi. Praegu alles tööturule sisenevatel inimestel on Penu hinnangul kindlasti teistsugused ootused tööandjale – tööle tullakse tihti peale osaaajaga ja töö käiakse mitme tööandja juures. “Võtame seda kui uut normaalsust ja püüame ise ka pakkuda noortele poeetöö abil häid kogemusi,” märkis Penu. **A**

Palk kindlasti ei lange, aga tõus võib väheneda töötuse kasvu korral.

OG Elektra omanik Oleg Gross

se töötajatel võimalik teenida ka tulemustasu, lisas Raudam.

OG Elektra palgatõus jääb vahemikku 5–10 protsenti. “Täpsem number sõltub majandusolukorrast,” ütles Oleg Gross. Ta viitas majandusanalüütikute prognoosile, mille järgi tuleb aasta lõpuks majanduslangus, “mis võib korrektoori teha palga kasvu puhul”. “Palk kindlasti ei lange, aga tõus võib väheneda töötuse kasvu korral,” selgitas jaekeeti omanik.

Harju Tarbijate Ühistu teatas 2023. aasta palgamuutuste kohta lühidalt, aga konkreetset: töötajaid ootab ees 10,5protsendine palgatõus.

5

kuni 10 protsenti vahemikku jääb OG Elektra jaekeetis sel aastal palgatõus.

1,8

miljonit eurot investeeris Rimi eelmisel aastal palgatõusu, sel aastal on summa üle 2 miljoni euro.

Selver vähendas aastaga toiduraiskamist 15%

Selveri kommunikatsioonijuht Rivo Veski ja kvaliteedijuht Heneli Lamp

Kvaliteedijuht Heneli Lamp ütleb, et 15% on väga positiivne näitaja ning selle taga on kolm aastat teadlikku tööd. Loe, kuidas suurkett seda teeb.

Müümata jäänud toidukauba kulubaasiga hakkas Selver analüütilisemalt tegelema kolm aastat tagasi. “Tänaseks on meil väga hea ülevaade müümata jäänud kauba kogustest nii perioodide, kaupluste kui tootegruppide lõikes,” räägib Lamp ja jätkab, et selles mudelis on mitu muutujat, millega tuleb tegeleda: “Esiteks see, kui täpselt me ennustame müüke ja selle põhjal kaubad tellime. Seejärel on küsimus, mida teha toodetega, mille säilivuskuupäev hakkab lähenema.”

Lambi sõnul on nad selleks, et tekiks vähem müümata jäävat kaupa, oma ostuprotsesse optimeerinud ja automatiseerinud. “Meie üksusel on tugev majandamise oskus – oleme kaubavoogude planeerimisel aina tõhusamad,” selgitab ta ja toob näite, et süsteemi tõhusust tõestab ka see, et kui Comarketi kauplused Selver ABC nime alla läksid, vähenes seal müümata jäänud toidu kogus enamikus kaubakategooriates.

Mis müümata, see hinnatakse alla või annetakse

Teiseks toob Lamp välja, et kui mõnes tootekategoorias on järel palju tooteid, mille säilivuskuupäev hakkab lähene- me, hinnatakse need alla. “Spetsiaalse allahindluse märgiga tähistatud tooted on väga populaarsed ja see on osutunud väga efektiivseks mooduseks, kuidas vähendada toidu äraviskamist,” nendib Lamp.

“Lisaks hindame igal õhtul tund enne sulgemist 50% alla meie pagari- ja soojatoidutooted,” ütleb Lamp ja lisab, et neid soodustusi kasutatakse palju. “Viimasel lahtioleku tunnil otseselt tormi nendele ei joosta, kuid pikaajalise töö tulemusel on inimesed aina enam nendest võimalustest teadlikud.”

Selver on vähendanud ka äravisatava toidu osakaalu. Siiski tõdeb Lamp, et kaubanduses tuleb paratamatult arvestada asjaoluga, et kogu toitu ei õnnestu päästa, sest tegemist on suurel määral kiiresti rikneva segmendiga, mille tarbimisväärsus langeb toote eluea lõpuks vastuvõetamatu tasemeni.

Selver teeb koostööd 13 heategevusorganisatsiooniga

Annetused lähevad nii inimestele kui ka loomadele. Koostööpartneriteks on näiteks Toidupank, SAK Fond, Lasterikaste Perede Ühendus, kogudused, Tartu koduta loomade varjupaik, Alaveski loomapark, metsloomauhingud ja farmerid.

Toidu annetamine käib rangete reeglite alusel. Iga partneriga on sõlmitud koostööleping, kus on kirjas, millist toitu, millisel eesmärgil ja millistest kauplustest annetakse. “Siin tuleb arvestada, et annetamiseks võib kaupa tekkida ja samas üldse ka mitte. Kui annetamiseks kaupa ei teki, siis anname sellest teada, et hoida ära partneri n-ö tühisõit,” kirjeldab Lamp protsessi.

Paradoks! “Ühelt poolt on meie partneritel õigustatud ootus ja soov regulaarselt annetusi saada, kuid teisalt on meie eesmärk oma protsesse aina parendada ja müümata jäänud toidu koguseid vähendada,” ütleb Lamp, kuid lisab, et nagu ta eelnevalt ka ütles, ei õnnestu selles äris ilmselt kunagi jõuda selleni, et kogu kaup müüakse poes maha. “Seega annetame suurima rõõmuga edasi.”

Annetatakse pea kõikides kategooriates: puu- ja köögivilja, kuivained, pagari- ja kondiitritooted, leivad-saiad, meie enda pagarikodade küpsed, piima-, liha-, kalatooted, konservid, kastmed, hommikusöögid, salatid ja muud valmistoidud. “Lisaks toidukaubale annetame ka tööstuskaupa (nt hügieenitarbeid, kodukeemiat) ja lemmikloomatooteid,” toob Lamp näite.

Proovitakse ka innovaatilisemaid lahendusi

Hetkel on mõnes Selveris käimas pilootprojekt ResQ Clubiga. See on äpp, kuhu saab panna soodsas hinnas müügiks kas üksikuid tooteid või kategooriapõhiseid toidukotte. “Kotis on 5–6 erinevat toodet, mille säilivuskuupäev on kas samal või järgmisel päeval, maksumus on sellel 4–10 eurot,” kirjeldab Lamp.

Kliendid on ResQ Clubi projekti hästi vastu võtnud. “Tagasiside on olnud positiivne ja huvi nende kottide vastu on kasvav. Jätkame piloteerimist ja kui see osutub edukaks, kaasame juurde ka teisi poode. Seni on ResQ Clubi projektiga liitunud TI, Punane, Priisle ja Mustakivi Selver.

RIIK, MILLE VALUUTA ON EBASTABIILSEM KUI BITCOIN

Hüperinflatsiooniga võitlev Argentina on korduvalt kogunud valitsuse käitumist, kus rahva toetamiseks trükitakse raha aina rohkem juurde. Seepärast kaotab kohalik valuuta oma väärtust pea iga päev ning kõik teenitud raha kulutatakse kohe ära.

VIIVIKA RÕUK
viivika.rouk@aripaev.ee

STIINE REINTAM
stiine.reintam@aripaev.ee

Buenos Aireses jagab Barrientose fondi töötaja suppi heategevuslikus supiköögis, mida iga päev külastab arvukalt inimesi.

FOTO: DPA

HÜPERINFLATSIOON

Argentinas on kõrge inflatsioon olnud juba aastakümneid, kuid märtsis kerkis inflatsioon rekordiliselt 104,3%. Argentina riikliku statistika instituudi (INDEC) teatel on see kõrgeim alates 1991. aastast, kui tuldi välja viimasest hüperinflatsioonist.

PwC Legali Kesk- ja Ida-Euroopa oskusteabe juht Luis Felipe Mohando rääkis Äripäeva raadios, et Argentina inflatsioon on olnud kõrge kogu tema elu ajal. Mohando meenutas, et 1990. aasta märtsis pärast isa palga kättesaamist pidi pere minema kiiresti poodi ja töötasu ära kulutama. Muidu oleks järgmisel päeval olnud raha väärtus 20–50% väiksem ning pere oleks saanud poest osta palju vähem.

Mohando ütles, et tema vanematel on praegu kõik hästi, sest neil on olemas oma vara ja nende sissetulek ei sõltu ainult pensionist, vaid ka türikorterist saadud tulust.

Ka praegu käituvad argentiinlased samamoodi nagu 30 aastat tagasi ning kohalikud teavad, et raha ei ole mõtet säästa. Raha saab aga panna kinnisvarasse, kulda või teistesse valuutadesse. Mohando tõdes, et sellegipoolest kaotab Argentina raha pidevalt väärtust. Argentinas kasutatakse ka palju bitcoini, mille väärtus on isegi stabiilsem kui Argentina peeso oma.

Palk tõuseb pidevalt

Argentinas sissetulekut ei indekseerita, vaid iga kolme kuu tagant on äriühinguga palgaläbirääkimised. Mohando ütles, et palgakasvu protsent on väiksem kui inflatsioon.

Viimane palgatõusu läbirääkimine oli aprilli alguses – Mohando tõdes, et inflatsiooni käes pensionid ja palgad kaotavad. Kuna olukord on

Hinnad võivad poes muutuda iga päev, seepärast kulutatakse palk kohe poodides ära. FOTO: AFP

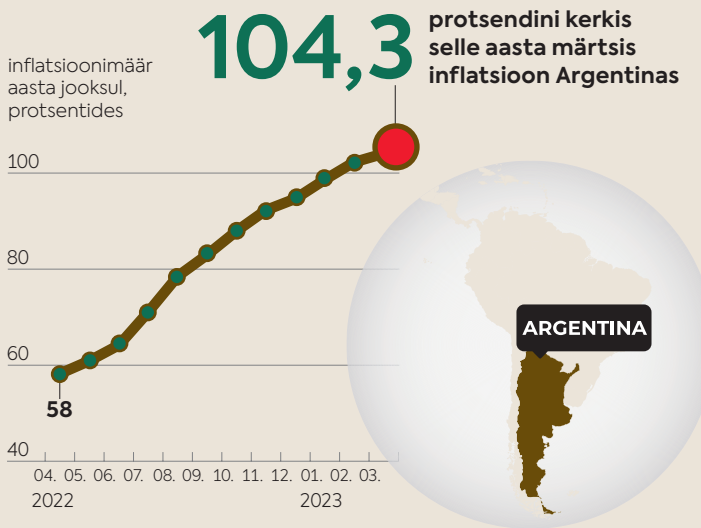
AFP

ARGENTINA ELANIKUD VAESUVAD

Argentina hüperinflatsiooni kõrval on lisaks suurenenud Argentina vaesus. Buenos Aires Times vahendas Argentina riikliku statistika instituudi (INDEC) avaldatud andmeid, kus selgus, et vaesuses elas eelmise aasta teises pooles 39,2% Argentina rahvastikust. INDECI uuringu kohaselt elas 2022. aasta teisel poolel vaesuses enam kui 11,5 miljonit inimest ja 9,9 miljonit leibkonda.

Argentina peeso kaotab pidevalt oma väärtust, seetõttu eelistatakse tihti bitcoini ja teisi valuutasid. FOTO: AFP

Tarbijahinnaindeksi kõikumine veebruar vs. märts 2023

haridus	29,1
riietus ja jalatsid	9,4
toit ja joogid	9,3
alkohol ja tubakas	8,3
restoranid ja hotellid	7,9
üldine tõus	7,7
eluasemekulud	6,5
kaubad ja teenused	6,3
kodutehnika ja hooldus	5,8
tervishoid	5,7
transport	5,3
vaba aeg ja kultuur	4,4
sideteenused	1,9

ALLIKAS: ARGENTINA RIIKLIKU STATISTIKA INSTITUUT INDEC (INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA Y CENSOS)

PHOTOBOOTH ESTONIA

FOTOLAHENDUSED TEIE SÜNDMUSELE

Pildid räägivad enda eest

WWW.PHOTOBOOTH.EE

HÜPERINFLATSIION

kestnud juba kaua, siis igal inimesel on oma võt- ted, kuidas selle vastu võidelda ja kuidas tööand- jalt palka juurde küsida.

Praegu on Argentinas aga töötä 7 miljonit in- imest, kes saavad toetust. Paljud neist pole kunagi tööl käinud ning ei hakkagi käima, sest riik toe- tab neid. Mohando ütles, et see ongi üks suur infl- tatsiooni põhjustaja.

Raha tuleb trükkida, et maksta toetusi

Riik on loonud sisuliselt universaalse palga ning selle poliitilise otsuse tõttu maksab avalik sek- tor iga kuu ära 30 miljonit Argentina peesot. Mo- hando rääkis, et universaalne palk sööb ära era- sektori ning riigi rahakassa ei ole mitmekesine.

Avaliku sektori osakaal palga maksmisel on kasvanud nii suureks, et makse ei maksta ning neid ei tõsteta. Valitsev partei on otsustanud müüa välismaal võlakirju, kuid kuna seda enam ülemaailmse majandusolukorra pärast teha ei saa, siis hakkas valitsus raha juurde trükkima.

Argentina trükkib raha juurde just toetuste maksmiseks. "Sama olukord oli 20 ja 30 aastat tagasi," ütles Mohando.

Tulevik on lootusrikas

Oktoobris tulevad Argentina presidendivalimi- sed. Valimiste üks tugevamaid kandidaate on Javier Milei, kes õppis Austrias majandustead-

laseks. Milei tahab ellu viia Misesi ja Hayeki ma- jandusteooria, mille kohaselt reguleerib majan- dust kõige paremini nõudluse ja pakkumise suhe.

Milei on rääkinud, et tahab ära kaotada riigi keskpanga ning Argentina peesod. Pärast seda hakataks turul kasutama kulda. Mohando ütles, et Argentina rahvas pooldab väga Mileid, kuna ta pole traditsiooniline poliitik ning on teistsuguse taustaga kui ülejäänud kandidaadid.

Argentiinlased teavad, et teised poliitikutud ei saa Milei välja pakutud ideid ignoreerida ning infl- tatsioon niisama ei kao. Kuna tõenäoliselt oota- vad riiki ees suured majandusmuudatused ning poliitilistes debattides räägitakse sellest tõsiselt, siis Mohando hinnangul inflatsiooni paranda- misest rääkimine on mõjunud tulevikule hästi: rahvas soovib muutusi ning poliitikutud ei saa se- da eirata.

Välisvaluuta on kohalike jaoks ihaldusväärne

Mohando soovib Eesti ettevõtjatel kindlasti vaadata Argentina turu poole, kuid ettevõtja peab teadma, milline on ettevõtte riskiprofiil. Mohan- do hinnangul võiksid turu uued tooted olla väga odavad ning ettevõttel võiks olemas olla ka krüp- toplatvorm.

Mohando sõnul on turistina Argentinasse minna väga hea. "Euroga oled sa seal nagu kun- ningas," ütles ta. **A**

Protestid hü- perinflatsiooni vastu Argenti- na pealinnas Buenos Aireses 2022. aasta sügi- sel. FOTO: ANDRUS

RIKKAND

9,9

miljonit leib- konda elab Argentinas praegu vaesu- ses. Argentina rahvaarv on 45,8 miljonit inimest.

LOTTEMAA

KÕIGE ÄGEDAM SÜNDMUS KOGU PERELE!

**KORRALDA
ETTEVÕTTE
PEREPÄEVAD,
SUVE- JA
TALVEPÄEVAD**

BALTIMAADE SUURIMAS TEEMAPARGIS!

- Unustamatu programm – etendused, kontsert, sportlikud tegevused, tants ja trall
- 70 000 m² suurune territoorium Pärnumaa rannametsade vahel
- 6 värvikat maja, kontserdi- ja teatrilava, staadion, seikluspark
- Oma rand ja rannakohvik

Küsi lisaks:
tellimine@lottomaa.ee • 5885 5699

ALEXELA

TALLINK

EHITUSTIPUD HAUVAD VÄRBAMISPLAANI

Ehitussektori palgakasv jäi ootuspäraseks, aga esines ka üllatajaid, kellel palgatõus tegi kiirele inflatsioonile tuule alla. Ei ole välistatud, et tänavu tuleb töötajaid juurde palgata, kirjutab teemaveeb Ehitusuudised.

TEELI REMMELG
teeli.remmelg@aripaev.ee

Ehitusektoris maksis kõige kõrgemat töötasu AS Maru Ehitus, kelle 2022. aasta keskmine palk oli 4708 eurot, kasvades aastaga 33%. Maru Ehituse tegevjuhi Margo Dengo sõnul ongi nende eesmärk olla sektori üks parimaid töötasu maksjaid.

“Meie äri ajavad meie inimesed, soovime seda teha parimate professionaalidega ning pakkuda neile parimat töötasu,” ütles Dengo. Ta täpsustas, et töötasu kasvu taga on ehitussektorile omaselt mitu komponenti: põhitöötasu kasv, objektide tulemustasud ja objektide lähetuskulud. Dengo sõnul on ka praegu suur osa ettevõtte töötajatest kaugemates piirkondades lähetuses.

Samas vähenes statistikas Maru Ehituse kui ematöötajate arv eelmise aasta märtsis, kui juhid viisid projekteerimise äritegevuse eraldi tütarettevõttesse. Maru Ehituse 2022. aastat tulemust mõjutas tugevalt peamine eksporditurg Soome, kus Ukraina sõja puhkemisel peata-

ti väga suured lepingud. Uue töö saamine osutus Dengo sõnul väga raskeks ning seetõttu sai ettevõtte sellest äritegevusest erakorralise kahjumi. Selle aasta alguses Maru Ehitus vähendas äritegevust eksporditurgudel ning sellest tulenevalt vähenes ka töötajate arv tervikuna 2023. aasta esimeses kvartalis, selgitas Dengo. Tema hinnangul oli Eesti ärisuuna eelmise aasta tulem siiski hea ning usutavalt tuleb tänavune aasta sarnane.

Värbamine on veidi hõlpsamaks läinud

Tööd on aga ehitusturul kindlasti vähem ning hangetel on tunda, et peatöövõtjad võtavad riske. Dengo sõnul loodab Maru Ehitus tänavu saavutada eelmise aastaga sarnase käibe mahu ning Eestis töötajate vähendamist ette ei näe. “Kui õnnestub saada uusi töid portfelli, siis võib osutada aasta teises pooles pigem vajalikuks värbamine,” ütles ehitusfirma juht.

Tänavu võib ehitussektoris olla värbamine ka lihtsam, sest Dengo hinnangul on praegune tööpuudus kasvutrendis. Neilt on hakatud küsima rohkem tööd ning palgasurve on mõnevõrra leevenenud.

Ehitamine läks eelmine aasta kallimaks peamiselt materjalide hinnatõusu tõttu. FOTO: ANDRAS KRALLA

EHITUSHINNAINDEKS

väljendab ehitustegevuse maksumuse muutust otsekulude tasemel ja see jaotatakse kolme põhigruppi: tööjõud, ehitusmasinad ja -materjal. Ehitushinnaindeksi arvutamisel võetakse arvesse eramud, korruselamud, tööstus- ja ametihooned. Remondi- ja rekonstrueerimistööde hinnaindeksi puhul on vaatluse all ametihooned.

12,6

protsenti tõusis ehitushinnaindeks võrreldes möödunud aasta sama ajaga, selle aasta esimeses kvartalis 1,5% võrreldes 2022. aasta neljanda kvartaliga. Kõige enam mõjutas esimeses kvartalis ehitushinnaindeksit materjalide kallinemine, mis andis 68% indeksi kogutõusust.

Ehitussektori palgaedetabelis jõudis neljanda le kohale Kaamos Kinnisvara tütarfirma Kaamos Ehitus. Kaamos Kinnisvara tegevjuhi Taimo Mureri sõnul pakkus eelmine aasta arendus- ja ehitusteevõtetele suuri väljakutseid seoses sisendhindade tõusuga, et hoopis teistsuguses majanduskeskkonnas planeeritud tegevused ellu viia.

Käesolevaks aastaks loodab Murer, et inimeste ostujõud, kindlustunne ja rahulolu taastuvad inflatsiooni vähenemise tõttu. Ta lisas, et kuigi ka tänava mõjutab jahtuv kinnisvaraturg ehituse müügikäivet, siis Kaamos Ehitus ei plaani töötajaid vähendada. "Uue tööloiguna lisandus eelmisel aastal ettevõtte portfelli päikeseparkide ehitus, mis on kiirelt kasvav Kaamose ärisuund," märkis Murer.

Palgaedetabelis võivad kajastuda veel 2021. aasta tulemuste põhjal välja makstud tulemustasud. Näiteks Merko Ehitus Eesti personalijuhi Ene Tüvi sõnul on Merkos tava jagada ettevõtte saavutatud häid tulemusi ka töötajatega ja nende 2022. aasta töötasu väljamaksete koondnumbrites sisalduvad ka eduka 2021. aasta töö eest makstud tulemustasud. **A** ▶

Dekoratiivsed liistud, seinapaneelid, põrandaliistud ja laekarniisid Belgia tootjalt Orac Decor.

ORAC[®]
DECOR

Decorest Disain sisustusalong
Liivalaia 21, Tallinn

www.decorest.ee

VALPAINT[®]

*Efektvärvid,
dekoratiivvärvid
ja krohvivid*

Decorest Disain salong
Liivalaia 21, Tallinn

Renaissance OÜ,
projektimüük, Ringtee 26, Tartu

www.valpaint.ee

PARIMA PALGA MAKSJAD E HITUSES

koht	nimi	tegevusala	keskmine brutopalk kuus 2022, €	keskmine brutopalk kuus 2021, €	palgakasv. %	keskmine töötajate arv 2022
1.	Maru Ehitus AS	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	4 708	3 528	33,47	52
2.	Fund Ehitus OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	4 705	4 394	7,08	52
3.	Eventus Ehitus OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	4 408	4 072	8,24	20
4.	Kaamos Ehitus OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	4 357	3 931	10,82	33
5.	Merko Ehitus Eesti AS	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	4 119	3 530	16,69	320
6.	Metropoli Ehitus OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	3 965	3 685	7,58	34
7.	Ehitustrust AS	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	3 900	3 411	14,35	42
8.	Zehnder Baltics OÜ	kütte-, ventilatsiooni- ja kliimaseadmete paigaldus	3 879	3 723	4,19	9
9.	Perton Ehitus OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	3 847	2 341	64,29	7
10.	City Kliima OÜ	kütte-, ventilatsiooni- ja kliimaseadmete paigaldus	3 655	3 005	21,6	16
11.	Maru AS	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	3 630	3 165	14,7	14
12.	Oma Ehitaja AS	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	3 617	2 963	22,08	47
13.	Combicon OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	3 561	3 278	8,63	11
14.	Rakennus Grupp OÜ	silla- ja tunneliehitus	3 537	2 201	60,73	3
15.	YIT Eesti AS	teede ja kiirteede ehitus	3 516	4 232	-16,93	96
16.	Ramm Ehituse OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	3 422	3 004	13,93	19
17.	Anle Ehitus OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	3 368	1 975	70,58	5
18.	Tallinna Ehitustrust OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	3 337	3 014	10,7	21
19.	Vilcon Ehitus OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	3 330	2 327	43,09	16
20.	Järelpinge Inseneribüroo OÜ	silla- ja tunneliehitus	3 317	2 996	10,71	9
21.	Hausers Ehitus OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	3 274	2 721	20,33	12
22.	Embach Ehitus OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	3 264	2 629	24,17	50
23.	Evocon Tradehouse OÜ	mujal liigitamata ehituspaigaldustööd	3 239	2 093	54,77	5
24.	MSM OÜ	vee-, gaasi- ja kanalisatsioonitrasside ehitus	3 226	2 300	40,29	13
25.	Astlanda Ehitus OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	3 219	3 304	-2,56	66
26.	Farovent OÜ	muud mujal liigitamata eriehitustööd	3 212	2 142	50	4
27.	Mirontek OÜ	muud ehituspaigaldustööd	3 210	3 205	0,16	3
28.	Renostar OÜ	ehituslik insener-tehniline projekteerimine ja nõustamine	3 208	2 121	51,26	4
29.	RVT Ehitus OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	3 200	3 208	-0,24	7
30.	Finnlog OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	3 179	2 664	19,32	15
31.	Nordecon AS	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	3 175	2 794	13,61	193
32.	5DEhitus OÜ	teede ja kiirteede ehitus	3 171	2 661	19,16	17
33.	Tallinna Teede AS	teede ja kiirteede ehitus	3 156	2 905	8,67	104
34.	Inseneriehituse AS	mujal liigitamata rajatiste ehitus	3 153	3 013	4,64	25
35.	Bonava Eesti OÜ	enda kinnisvara ost ja müük	3 146	2 822	11,48	94
36.	Kiikri Ehitus OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	3 112	2 597	19,83	16
37.	Kone AS	mujal liigitamata ehituspaigaldustööd	3 098	2 581	20,03	65
38.	Ehitus5ECO OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	3 087	2 356	30,98	46
39.	Vestarol OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	3 054	2 287	33,53	7
40.	ABC Ventilatsioon OÜ	kütte-, ventilatsiooni- ja kliimaseadmete paigaldus	3 046	1 691	80,11	4
41.	Kolmtex OÜ	mujal liigitamata rajatiste ehitus	3 039	2 766	9,86	3
42.	Demirek OÜ	mujal liigitamata rajatiste ehitus	3 016	2 560	17,83	4
43.	Din Husmontör Eesti OÜ	muud mujal liigitamata eriehitustööd	3 004	2 133	40,81	4
44.	EstDrilling OÜ	vee-, gaasi- ja kanalisatsioonitrasside ehitus	3 002	1 647	82,23	3
45.	Kolmik OÜ	muu ehitiste viimistlus ja lõpetamine	2 956	2 387	23,87	3
46.	Baltpile OÜ	mujal liigitamata rajatiste ehitus	2 945	2 558	15,15	30
47.	Empower 4Wind OÜ	elektriinstallatsioon	2 942	2 729	7,82	25
48.	Nordlin Ehitus OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	2 941	3 191	-7,82	22
49.	Mitt & Perlebach OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	2 920	2 483	17,6	48
50.	Uretek Baltic OÜ	muud mujal liigitamata eriehitustööd	2 918	3 208	-9,03	12
51.	Nordecon Betoone OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	2 910	2 496	16,6	135
52.	TTP AS	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	2 905	2 579	12,64	31
53.	TMV Power OÜ	elektri- ja sidevõrkude ehitus	2 865	2 232	28,35	30

United. Inspired.

Epiroc on Teie partner kaevandus-, ehitus- ja infrastruktuuriseadmete vallas

Epiroc on juhtiv tootmispartner kaevanduse, ehituse ja infrastruktuuri tööstusharus. Epiroc kasutab tipptasemel tehnoloogiat ning arendab ja valmistab uuenduslikke, ohutuid ja jätkusuutlikke puurplatvorme, kaevandamismasinaid ja ehitusseadmeid ning puurvarustust. Ettevõtte pakub ka maailmatasemel teenuseid ning lahendusi automatiseerimiseks ja koostalitluseks. Epiroc peakontor asub Stockholmis Rootsis, müügitulud olid 2022. aastal 50 miljardit Rootsi krooni ning kontsernis on üle 17 000 kirkliku töötaja, kes toetavad ja teevad klientidega koostööd enam kui 150 riigis.

 Epiroc

epiroc.ee

koht	nimi	tegevusala	keskmine brutopalk kuus 2022, €	keskmine brutopalk kuus 2021, €	palgakasv. %	keskmine töötajate arv 2022
54.	Mapri Ehitus OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	2 837	2 363	20,07	122
55.	Nordfox OÜ	muude ehituspusepatoodete paigaldus	2 814	2 469	13,97	11
56.	Vespo Grupp OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	2 806	2 600	7,93	3
57.	Eldostar OÜ	lammutamine	2 804	2 817	-0,47	4
58.	EG Ehitus AS	vee-, gaasi- ja kanalisatsioonitrasside ehitus	2 780	2 728	1,91	109
59.	GRK Eesti AS	teede ja kiirteede ehitus	2 780	2 548	9,09	74
60.	Matthäi Ehitus OÜ	teede ja kiirteede ehitus	2 759	2 406	14,66	11
61.	Hexagram OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	2 757	2 379	15,88	10
62.	Prosystem Sisetööd OÜ	elektriinstallatsioon	2 756	1 475	86,81	3
63.	Tesron Ehitus OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	2 725	2 433	12,02	24
64.	Timbeco Construction OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	2 717	2 659	2,17	16
65.	KRC Ehitus OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	2 703	2 611	3,54	24
66.	Tannenrode OÜ	enda või renditud kinnisvara üürileandmine ja käitus	2 691	1 872	43,73	3
67.	Tuukritööde OÜ	vesiehitus	2 681	2 950	-9,11	11
68.	Eltalex OÜ	elektrijuhtmete ja -seadmete paigaldus	2 668	2 482	7,48	22
69.	Megido OÜ	vee-, gaasi- ja kanalisatsioonitrasside ehitus	2 667	2 490	7,11	19
70.	Vara Ehitus OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	2 659	2 388	11,35	3
71.	Bars Elekter OÜ	elektrijuhtmete ja -seadmete paigaldus	2 649	1 708	55,09	6
72.	AK Viimistlus Grupp OÜ	muu ehitiste viimistlus ja lõpetamine	2 637	2 128	23,92	3
73.	Ehitusfirma Rand ja Tuulberg AS	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	2 618	2 349	11,44	53
74.	Pro Ehitus OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	2 616	2 839	-7,85	6
75.	Renome OÜ	raudteede ja metroo ehitus, hooldus ja remont	2 606	2 115	23,19	4
76.	TREF Nord AS	teede ja kiirteede ehitus	2 598	2 380	9,16	124
77.	Atirak OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	2 594	2 616	-0,85	7
78.	Warren Teed OÜ	teede ja kiirteede ehitus	2 590	2 563	1,09	9
79.	Megaron-E AS	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	2 589	2 352	10,07	20
80.	Vekont Ehitus OÜ	kütte-, ventilatsiooni- ja kliimaseadmete paigaldus	2 589	2 110	22,73	8
81.	Nurme Teedehitus OÜ	teede ja kiirteede ehitus	2 587	2 303	12,34	42
82.	Roadler OÜ	teede ja kiirteede ehitus	2 580	2 409	7,12	13
83.	Raudviu OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	2 571	2 283	12,6	19
84.	TREV-2 Grupp AS	teede ja kiirteede ehitus	2 570	2 505	2,59	341
85.	Kaurits OÜ	teede ja kiirteede ehitus	2 568	2 303	11,53	58
86.	EST Facade OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	2 554	2 075	23,13	3
87.	Jaagor Grupp OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	2 553	2 418	5,59	6
88.	Montreco OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	2 552	2 281	11,89	37
89.	Timoster OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	2 547	1 690	50,71	3
90.	Terrat AS	vee-, gaasi- ja kanalisatsioonitrasside ehitus	2 545	2 236	13,79	40
91.	Riser Ehitus OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	2 545	2 182	16,62	22
92.	Everaus Capital OÜ	elamute ja mitteeluhoonete ehitus	2 528	1 617	56,32	16
93.	Verston OÜ	teede ja kiirteede ehitus	2 527	2 008	25,87	319
94.	Pluvo Eesti OÜ	elektri- ja sidevõrkude ehitus	2 523	2 263	11,51	35
95.	Santeh-Ehituse OÜ	vee-, gaasi- ja kanalisatsioonitrasside ehitus	2 522	1 546	63,11	7
96.	Hensel Grupp OÜ	vee-, gaasi- ja kanalisatsioonitrasside ehitus	2 514	2 321	8,33	3
97.	Elero AS	elektri- ja sidevõrkude ehitus	2 512	2 274	10,46	30
98.	Saalem OÜ	teede ja kiirteede ehitus	2 509	2 519	-0,37	6
99.	Saveka Torutööd OÜ	vee-, gaasi- ja kanalisatsioonitrasside ehitus	2 508	2 320	8,14	11
100.	Energiapartner OÜ	elektri- ja sidevõrkude ehitus	2 505	2 493	0,47	16

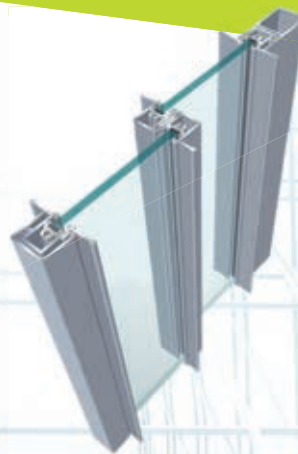

***Hommikukohv terrassil ei pea olema
ainult sooja suvehommiku mõnu.
Klaasitud talveaias saab seda nautida
varakevadest hilissügiseni.***

Laagritega rattad tagavad
sujuva liikumise aastateks.

Püstprofiilid on varustatud
karvatihendiga, mis tagab
tolmu- ja tuulekindluse.

Liugustes kasutame 6 mm karastatud klaasi (kirkas, hall või pronks).
Profiilide standardvärvid on valge, tumepruun ja tumehall.

SAMI
terrassi liugused

Ag Klaasiaeg OÜ
info@agklaasiaeg.eu
+372 517 2304

LOGISTIKAS ON KINDEL LIIDER

Veondus- ja laondussektori kaks kõrgeima keskmise palgaga ettevõtet kuuluvad samadele omanikele, vahendab Äripäeva teemaveeb Logistikauudised.

Veonduse ja laonduse palgatabeli eesotsas on meretranspordiga seotud ettevõtted. FOTO: LIIS TREIMANN

TÖNU TRAMM
tonu.tramm@aripaev.ee

Värske palga TOPi veonduse ja laondusega tegelevate ettevõtete seas tegid puhta töö Baltic Maritime Logistics Groupi (BMLG) kuuluvad ettevõtted. Viie kõrgeima palgaga ettevõtte seas on BMLG-ga seotud koguni kolm firmat.

Kõrgeima töötasuga veonduses ja laonduses tegutsev ettevõtte on edetabelis 1993. aastal asutatud Transocean Eesti OÜ, mille üheksa töötajat teenisid mullu keskmiselt 6845 eurot kuus. Ettevõtte tegevusalad on laevaliinide esindamine, logistikaalaste teenuste osutamine, kaupade ekspedeerimine ja laevade agenteerimine. Ettevõtte esindab Eestis laevaliine Ocean Network Express (ONE), ACL, NYK Ro-Ro ja SAMSKIP Multimodal.

Transocean Eesti oli 2021. aasta majandustulemuste põhjal ka sektori kõige efektiivsemalt tegutsev ettevõtte ehk enim lisandväärtust töötaja kohta teeniv firma veondus- ja laondussektoris.

2021. aastal oli ettevõttes 47 töötajat ja lisandväärtus töötaja kohta oli 134 410 eurot. Seda oli peaaegu kaks korda enam kui teisel kohal olnud ACE Logistics Estonial.

Transocean Eesti kuulub kontserni Baltic Maritime Logistics Group (BMLG), mille põhiomanik on perekond Nurmetalo. Kunagise laevakapteni Tanel Nurmetalo asutatud logistikaimpeeriumi pärijaks sai pärast tema lahkumist 2009. aastal abikaasa, mullu detsembris 81aastaseks saanud Karin Nurmetalo. Ettevõtet on jõudsalt edasi arendanud nende poeg Tarmo Nurmetalo, kes omab BMLGst kahe ettevõtte kaudu 43,5%. Tema emale kuulub grupist veel 21,75%, seega kontroll-

3

ettevõtet veonduse ja laonduse palgaedetabeli esiviisikust kuuluvad Baltic Maritime Logistics Groupi.

pakk on kindlalt perekonna käes. BMLG on Eesti mõistes hiiglaslik logistikagrupp, mille omanduses on sellised ettevõtted nagu näiteks CF&S Estonia, Hansa Shipping, Kunda Sadam, Stivis, JTH Eesti, 90% Estevest, 50% Mann Line'ist ja Autolink Groupist. Kokku on Karin ja Tarmo Nurmetalol osalused enam kui poolesajast äriettevõttes. BMLG grupi tegevjuhtimises osalevad aktiivselt ka kaasomanikud Ants Ratas (21,9%) ja Andres Vahi (12,99%).

Teiselt kohalt leiab teise BMLG gruppi kuuluva ettevõtte Hansa Shipping Asi, mille 13 töötajat teenisid mullu keskmiselt 5549 eurot kuus. Hansa Shipping on 1999. aastal Tallinnas asutatud Eesti üks suurimatest laevanduskontsernidest, mis tegeleb prahtimise, laevameeskondade juhtimise ja laevade tehnilise teenindamisega.

Ettevõtte on viimastel aastatel oma struktuuri kõvasti laiendanud, eeskätt oma laevastiku kaudu, kus iga alus on omaette osaiühing. Kokku kuulub Hansa Shippingule selliseid osalusi 44 "väikefirmas". Viimati lisandusid ettevõtte laevastikku kaubalaevad Kaari ja Krista.

Lisaks on BMLG grupiga seotud TOPi neljandal kohal olev Mann Lines OÜ. Nimelt kuulub grupile sellest ettevõttest pool, teise poole omanik on Suurbritannia päritolu laevandusfirma M-Ship Limited. Paldiski Lõunasadam baseeruva ettevõtte peamine tegevusala on ro-ro- ja konteinerveod Euroopas, Suurbritannias ja Skandinaavias.

Edetabeli kolmandalt kohalt leiab Gunvor Services Asi, mille 199 töötaja keskmine palk möödunud aastal oli 5122 eurot. Ettevõtte tegevusala on agenditeenuste ning sellega seotud muude tugiteenuste osutamine emaettevõtte Gunvor Group Ltd kontserni ettevõtetele. Need omakorda tegelevad toornafta ja rafineeritud naftatoodete, metallimaakide, gaasi ning elektri kaubanduse alal.

Nimetatud teenuste hulka kuuluvad kõik vastavate kaupade transpordi ja hoiustamise organiseerimisel grupi ettevõtete esindamisega seonduv ning samuti IT-, raamatupidamis- ning *back-office*-teenused.

Gunvor Services on edetabeli üks kõige tundlikuma taustaga ettevõtte. Ettevõtte nõukogu esimees on 44aastane Gunvor Groupi finantskontroller Benjamin Wasem. Küprosel registreeritud Gunvor Groupi üks asutaja on Venemaa presidendil Vladimir Putini lähikonda kuuluv oligarh Genadi Timtšenko. 2014. aasta kevadel müüs Timtšenko oma osaluse teisele kaasasutajale, Rootsi miljardärile Torbjörn Törnqvistile. Tehing toimus vahetult enne seda, kui Timtšenko sattus Krimmi annekteerimise järel USA kehtestatud sanktsioonide alla. Timtšenko ütles siis, et müüs oma osaluse potentsiaalsete majandussanktsioonide ootuses ning kindlustamaks Gunvor Groupi jätkuva ja katkematu tegevuse. Ettevõtte niinimetatud koduregistris jäi aga vaatamata Šveitsis asuvale peakontorile edasi Küprose, mis teadupoolest on Vene oligarhide lemmikkoht, kuhu registreerida oma ärid. Küll aga teatas Gunvor Group hiljuti, et keeldus kõigist uutest äritehingutest sanktsioonide all oleva Venemaaga. **A**

TERA

Pakume tööd projektijuhile.

**Teie Elektritöid
Realiseerivad Asjatundjad**

ELEKTRITÖÖD

- Sisepaigaldustööd
- Hooldus ja elektripaigaldise käit
- Päikeseelektrijaamad
- Elektriauto laadijad

32 aastat AS TERA

www.tera.ee info@tera.ee

JLG - KORVTÖSTUKITE TIPPTASE

OMME - TÖÖKINDLAD JÄRELVEETAVAD KORVTÖSTUKID

SOCAGE, RUTHMANN - AUTO-KORVTÖSTUKID IGAKS VAJADUSEKS

PARIMA KVALITEEDIGA TÖSTETEHNIKA

Suur valik töstetehnikat – müük, hooldus

Maleva 2g, Tallinn, Harjumaa
info@lifttest.ee

+372 5303 5389
www.lifttest.ee

PARIMA PALGA MAKSJAD LOGISTIKAS

koht	nimi	tegevusala	keskmine brutopalk kuus 2022, €	keskmine brutopalk kuus 2021, €	palgakasv. %	keskmine töötajate arv 2022
1.	Transocean Eesti OÜ	veoste ekspedeerimine	6 845	3 825	78,96	9
2.	Hansa Shipping AS	kaubavedu merel ja rannavetes	5 549	3 910	41,94	13
3.	Gunvor Services AS	mere-lastiveo organiseerimine	5 122	4 353	17,65	199
4.	Mann Lines OÜ	veetransporti teenindavad tegevusalad	5 064	3 910	29,5	4
5.	TS Shipping OÜ	mere-lastiveo organiseerimine	4 924	4 537	8,52	43
6.	Global Transport Solution OÜ	muu posti- ja kulleriteenistus	4 742	2 377	99,46	3
7.	Amisco AS	muud veetransporti teenindavad tegevusalad	4 715	3 015	56,35	14
8.	Lennuliiklusteeninduse AS	muud õhutransporti teenindavad tegevusalad	4 438	3 942	12,57	177
9.	Fort Aero AS	sõitjate õhutransport	4 154	4 581	-9,33	23
10.	Seatrader Agency OÜ	mere-lastiveo organiseerimine	4 104	3 431	19,61	3
11.	MSC Eesti AS	mere-lastiveo organiseerimine	4 088	3 262	25,33	27
12.	Balti Logistika AS	veoste ekspedeerimine	3 972	3 086	28,69	14
13.	Tschudi Ship Management AS	muud veondust abistavad tegevused	3 953	3 463	14,16	17
14.	Bilton Solutions OÜ	mitmesuguste erinevate kaupade vahendamine	3 934	3 362	17,02	3
15.	Maersk Eesti AS	mere-lastiveo organiseerimine	3 931	3 598	9,24	9
16.	CF&S Estonia AS	veoste ekspedeerimine	3 893	2 547	52,86	119
17.	Vesta Terminal Tallinn OÜ	laadungikäitlus	3 850	3 888	-0,98	40
18.	Eesti Chem OÜ	veoste ekspedeerimine	3 822	3 747	1,99	5
19.	CMA CGM Estonia OÜ	mere-lastiveo organiseerimine	3 802	2 877	32,17	14
20.	Greencarrier Liner Agency Estonia OÜ	mere-lastiveo organiseerimine	3 722	2 965	25,52	9
21.	NTG Transport OÜ	mujal liigitamata veondust abistavad tegevused	3 544	2 570	37,92	8
22.	FTP Logistic Services OÜ	veoste ekspedeerimine	3 481	2 343	48,54	6
23.	Kühne + Nagel AS	muud infotehnoloogia- ja arvutialased tegevused	3 421	2 919	17,2	24
24.	Bertschi Estonia OÜ	kaubavedu maanteel	3 383	2 463	37,34	5
25.	Nordic Spedition OÜ	veoste ekspedeerimine	3 344	2 996	11,62	26
26.	Nordic Aviation Group AS	sõitjate õhutransport	3 276	2 114	55,02	30
27.	Transfennica OÜ	mere-lastiveo organiseerimine	3 235	2 638	22,64	4
28.	Via 3L Freight OÜ	veoste ekspedeerimine	3 225	2 596	24,22	25
29.	Nttx OÜ	veoste ekspedeerimine	3 168	3 030	4,56	4
30.	Celisar OÜ	mere-lastiveo organiseerimine	3 168	1 847	71,51	5
31.	Airest AS	kauba õhutransport	3 144	2 992	5,08	23
32.	Arcelormittal Commercial Baltics OÜ	veoste ekspedeerimine	3 135	3 466	-9,56	7
33.	Tschudi Logistics OÜ	veoste ekspedeerimine	3 076	2 944	4,5	3
34.	Kaarlaid OÜ	veoste ekspedeerimine	3 036	2 424	25,22	30
35.	Pärnu Sadam AS	laadungikäitlus	3 017	2 245	34,38	45
36.	Smartlynx Airlines Estonia OÜ	sõitjate õhutransport	2 972	2 728	8,93	7
37.	TS Laevad OÜ	sõitjatevedu merel ja rannavetes	2 906	2 773	4,76	139
38.	DSV Estonia AS	veoste ekspedeerimine	2 883	2 708	6,43	195
39.	Merktrans AS	mere-lastiveo organiseerimine	2 856	2 623	8,89	24
40.	TRS Logistika OÜ	veoste ekspedeerimine	2 819	2 311	21,94	3
41.	Eesti Loots AS	muud veetransporti teenindavad tegevusalad	2 815	2 643	6,52	113
42.	Liwathon E.O.S. AS	mujal liigitamata veondust abistavad tegevused	2 794	2 517	11,01	173
43.	4U Logistics OÜ	tolliagentide tegevus	2 792	2 586	7,97	19
44.	Olerex Terminal AS	vedelike ja gaaside ladustamine	2 754	2 557	7,71	30
45.	3P Logistics OÜ	veoste ekspedeerimine	2 725	2 564	6,27	5
46.	Silvirom OÜ	veoste ekspedeerimine	2 724	2 446	11,38	6
47.	Kunda Sadam AS	veetranspordivahendite rentimine ja kasutusrent	2 705	2 436	11,04	41
48.	Karotrans AS	kaubavedu maanteel	2 700	2 248	20,1	40
49.	AT Transwood OÜ	kaubavedu maanteel	2 698	2 275	18,56	18
50.	Spartalog Estonia OÜ	veoste ekspedeerimine	2 690	2 355	14,23	3

Tark. Investeering.

**Targad lahendused on
Teie edu võti.**

**SCHMITZ
CARGOBULL**
The Trailer Company.

www.cargobull.com/ee

Uute ja kasutatud haagiste müük:

Jaanus: +372 52 907 80

Ahti: +372 53 988 808

Varuosade müük:

Taavi: +372 51 250 42

info.estonia@cargobull.com

Foto: FLY:D on Unsplash

Stallion kaitseb ettevõtteid küberrünnete vastu tavapärasest paremini

PRIIT REBANE
Stallioni ärioperatsioonide juht

„Meie poolt pakutavad küberturbelahendused töötavad paljuski nii, et ettevõtte tavatöötaja nende olemasolust aru ei saagi, ainult asutuses küberturbe eest vastutav inimene saab soovi korral kolleegidele rõõmsamalt naeratada, kuna ettevõtte on erinevate küberrünnete vastu tavapärasest paremini kaitstud,“ märkis Stallioni ärioperatsioonide juht Priit Rebane.

Üks olulisemaid valdkondi, milles Stallion lahendusi pakub ning nende lahenduste paigaldamisel ja haldamisel väga head kompetentsi omab, on arvutivõrgu ning selles olevate serverite, tööarvutite ja muude seadmete kaitse.

„See on siis klassikalises mõttes arvutivõrgu perimeetri kaitse ehk sisevõrkude kaitse internetist lähtuvate rünnete eest, aga samas miks mitte ka kaitse selliseks juhuks, kui mõni pahatahtlik tegevus peaks alguse saama ettevõtte seest ja seega üldjuhul turvaliseks peetavast võrgusegmendist,“ selgitab Rebane.

Väga lihtsustatult öeldes võimaldavad pakutavad lahendused kontrollida seda, millised seadmed või rakendused

üldse tohivad omavahel rääkida, mida nad tohivad rääkida ja kas läbi avatud ühenduste liigub ikka tegelikult ka selline jutt, mis seal liikuma peaks. Erinevalt paljudest sarnastest lahendustest võimaldab Stallioni pakutav kehtestada eeltoodud reegleid ka vastavalt arvuti taga istuval kasutajale.

Tööjaamade ehk arvutite kaitse

Lisaks arvutivõrgu turvalisusele pakub Stallion ka tööjaamade ehk igapäevase kasutatavate arvutite kaitset, et sinna mingid viirused või muud pahategijad ligi ei pääseks. Tänapäevane viiruse-tõrje mitte ainult ei tunne juba teadaolevaid viirusi, vaid oskab arvuti kaitsmiseks hankida reaajas infot selle kohta,

kui kusagil maailmas on avastatud mingi uus kurivara, või tehisintellekti abil tuvastada ja blokeerida arvutis ebaharilikke käitumismustreid tekitava tarkvara.

Viimastel aastatel on aga arvutivõrgu perimeeter hakanud üha enam hägustuma – inimesed töötavad kodude ja kohvikutes, kasutavad aina rohkem erinevaid pilverakendusi, aga tahavad nii andmete kui rakenduste võrdsest hõlpsast ligipääsust, asugu need siis pilves või kusagil sisevõrgus. Selle olukorraga toimetulekuks on maailmas kasutusele võetud nullusaldusmudel (Zero Trust), kus andmete või rakendustele antakse minimaalselt vajalike õigustega ligipääs ainult siis, kui nii töötaja identiteet kui tema kasuta-

tava seadme vastavus ettenähtud tingimustele on igal ajahetkel ümberlükamatult tuvastatud, asugu nad siis internetis, kaugtöök ettenähtud privaativõrgus või tavalises sisevõrgus.

„Ka nullsaldusmudeli elluviimiseks vajalikud identiteedihalduse lahendused on Stallioni portfelligis täiesti olemas, sest see on üks suur valdkond, mis viimasel ajal meie tähelepanu pälvis,“ lausus Rebane.

Identiteedihalduse olulisus kasvab

Seni on identiteedihaldus olnud oluliseks teemaks eelkõige Eestist väljaspool, kuid see jõuab üha rohkem ja rohkem ka Eestisse ning kohalikud ettevõtted pööravad sellele järjest rohkem tähelepanu. Identiteedihaldusel on mitu tahku, kuid Stallioni fookuses on neist eelkõige kaks – üks on identiteedi- ja pääsuõiguste haldus (Identity and Access Management (IAM)) ning teine on erioigusega kontode haldus (Privileged Access Management (PAM)).

Identiteedi- ja pääsuõiguste haldus keskendub eelkõige sellele, kuidas töötajale luuakse automaatselt vajalike õigustega kontod erinevates rakendustes, kuidas töökoha vahetudes automaatselt ebavajalikuks osutuvad õigused ära võetakse ja millised õigused juurde pannakse ning kuidas töötaja kasutajakontod tema töölt lahkumisel automaatselt suletakse. Seda kõike siis lähtuvalt personalisüsteemi sisestatud andmetest. Lisaks veel auditeerimine ja raporteerimine, regulaarne õiguste ülevaatus ja palju muud, nii et juba ühes keskmises ettevõttes võib identiteedihaldus olla päris mahukas ja aeganõudev käsitöö, mida tasuks automatiseerida. Unustada ei saa ka seda, et lahkuvate töötajate kontod ununevad tihtipeale lahti, mis on aga kurikaelade jaoks selgelt üks ründamise koht.

Eriõigustega kontode haldus on populaarne

“Võib öelda, et erioigusega kontode haldus on olnud tänaseks Eestis isegi mõnevõrra populaarsem ja on ärksamaid ettevõtteid, kes on sellele juba mõni aasta tagasi tähelepanu pööranud,“ sõnas Rebane. Tegemist on siis eelkõige lahendusega, mis võimaldab turvata erinevate infosüsteemide, serverite, võrguseadmete ning muude oluliste komponentide haldamiseks vajalikke ligipääse, ehk n-ö administraatorite kontosid. Nagu teada, siis on sellised administraatorite kontod pahategijate jaoks just need kõige magusamad, kuna võimaldavad varastada suures mahus olulisi andmeid või te-

LIGI 30 AASTAT TURVALAHENDUSI

Stallion on info- ja kommunikatsioonisüsteemide turvalahenduste loomise, tarnimise ja teenindamisega tegelev Eesti kapitalil põhinev firma ning on asutatud juba 1994. aastal. Alates 1997. aastast on ettevõtte tugevaks fookuseks olnud küberturbe lahendused. Peamiselt äriklientidele keskendunud firmas töötab 15 inimest ning ettevõtte kontorid asuvad Tallinnas ja Riias. Aastate jooksul on firma kliendiportfelli kogunenud olulisi kliente nii riigi- kui ka erasektorist paljudes erinevates valdkondades, alates näiteks pangandusest ning lõpetades tootmise või meditsiiniga.

kitada suurt kahju, kuid paraku pööratakse nende kontode kaitsmisele teenimatult vähe tähelepanu. Kusjuures, ilmingimata ei peagi tegemist olema just administraatori kontoga, vaid kaitsmist võib vajada ka mõne infosüsteemi peakasutaja või mõne automaatse tarkvaraprotsessi konto.

Stallioni poolt pakutava lahenduse boonuseks on veel asjaolu, et see võimaldab ülimalt hõlpsasti ära lahendada ka partnerfirmade (haldus)ligipääsu, kus vajalikke õigusi saab anda konkreetsele inimesele ainult ettenähtud ajaks, ilma vajaduseta talle selleks arvutivõrgu või muid kasutajakontosid tekitada, kusjuures kõikidest tema tehtud tegevustest jääb alles salvestus.

Identiteedihaldusega haakuvad väga tihedalt ka mitmetasemeline autentimine (Multi-Factor Authentication) ning ainsa sisselogimisega ligipääs (Single Sign-On) – esimene võimaldab turvalisuse tõstmiseks kasutada lisaks tavapärasele paroolile veel mingit täiendavat tuvastamismeetodit, teine võimaldab ligipääsu kõigile vajalikele infosüsteemidele ilma, et igasse neist peaks eraldi sisse logima. Stallioni pakutav MFA lahendus võimaldab paroolidest sootuks loobuda ning on samas adaptiivne, kus vastavalt

» Lisaks arvutivõrgu turvalisusele pakub Stallion ka tööjaamade ehk igapäevaselt kasutatavate arvutite kaitset, et sinna mingid viirused või muud pahategijad ligi ei pääseks.

etteantud tingimustele saab seadistada nõutavaid autentimismeetodeid ning töö käigus jälgitakse pidevalt erinevaid parameetreid – kui näiteks kasutaja andmesideühendus muutub, on võimalik kohe nõuda uut autentimist.

Visibility abil saab nähtamatu nähtavaks

“Väga raske on kaitsta midagi, kui sa ei tea, mida ja mille eest kaitsta,“ lausus Priit Rebane. Jälgitavus või nähtavus, ehk küberturbes pigem ilma tõlkimata kasutatav ingliskeelne termin *visibility* koondab enda alla päris mitut erinevat tähendust.

Kõigepealt tähendab *visibility* teadmist, millised seadmed ja rakendused asutuse arvutivõrgus üldse toimetavad. Selle teadmise kogumiseks on olemas vastavad lahendused, mis kas pidevalt või mingi ettenähtud perioodi jooksul arvutivõrku skaneerivad ning tulemused vastavasse andmebaasi salvestavad. Eelnevaga mõnevõrra haakuvalt tähendab *visibility* teadmist kõikidest võimalikest ohtudest, mis eelnevalt tuvastatud seadmeid ja rakendusi ohustada võivad – selleks on Stallioni tooteportfellis samuti vastavad lahendused, mis pidevalt jälgivad võrku kas seest- või väljastpoolt ning avastatud turvanõrkusi raporteerivad, tuues välja kõige kriitilisemad või kõige kiiremat parandamist vajavad kohad.

Kolmas ja väga suur *visibility* osa on teadmine kõigest sellest, mis arvutivõrgus tegelikult toimub – millised seadmed omavahel andmeid vahetavad, mis andmeid nad vahetavad ja mis on näiteks ka need ühendused, mida üritatakse algatada, aga pole lubatud. Kõige selle kohta väljastavad erinevad seadmed hulgaliselt erinevaid logisid, mida vastavate lahenduste abil kokku kogutakse, müra puhastatakse ja omavahel korreleeritakse. Edasi järgneb tavaliselt analüütikute töö, kes kogutud andmete alusel häälestavad süsteemi teatud mustreid leidma ning nende leidmisel alarmi tekitama. Paraku on selline analüütika aga väga töömahukas.

Teine võimalus arvutivõrgus toimuvast ülevaate saamiseks on kasutada lahendusi, mis kuuluvad ise arvutivõrgus toimuvat ning õpivad tehisintellekti abil anomaaliaid tavapärasest liiklusest eristama, jättes analüütikute tööks ainult selle, kas mingit tüüpi anomaaliast ka edaspidi teada anda või lugeda selle muster normaalseks. Ka Stallionil on selline lahendus pakkuuda.

Vaata lisaks: stallion.ee

· VENE · HÄKTIVISTID · POMMITASID · EESTIT · REKORDILISTE · RÜNNETEGA

Eesti küberruumis tehti mullu aasta varasemast neli korda rohkem teenusetõkestusründeid, millest osa oli poliitiliselt motiveeritud. Kuhugi ei ole kadunud ka õngitsuskirjad.

ANNIKA KALD
annika.kald@aripaev.ee

Mida on neist ummistusrünnetest praegu õppida, selgub riigi infosüsteemi ameti (RIA) küberturvalisuse aastaraamatust, mis koostati ameti juhi Gert Auväärti juhtimisel.

Tavapärastele hõlptulu otsivatele küberkurjategijatele lisandusid möödunud aastal poliitiliselt motiveeritud ründed, mille taga olid Kremli-meelsed häktivistid ja rühmitused. Teenusetõkestus- ehk DDoS-rünnete kasvu katalüsaatoriks oli Venemaa sõjategevus Ukrainas. Siiani kestev sõda töö kaasa massiivse küberaktivismi või häktivismi laine, mida pole iial varem nähtud. Ja sellised rünnakud idast jätkuvad.

Ideoloogiliselt motiveeritud häkkerid ehk häktivistid üritasid ummistusrünnetega ellu viia oma agendat: diskrediteerida riigiasutusi, külvata hirmu ja ebamugavust. Rünitati nii avaliku sektori asutusi kui ka riiklikult olulise tähtsusega ettevõtteid. Rünnakute edust (ka näilisest) teatati hiljem kaasliikmeid suhtlusvõrgustikes.

Miks polnud enamikul rünnakutel mõju?

Eesti asutused ja organisatsioonid ei jäänud häk-

tivistide DDoS-rünnetest puutumata, kuid nende mõju oli õnneks marginaalne. Lisarahastuse toel sai RIA operatiivse küberturbe osakond CERT-EE 2022. aastal rakendada täiendavaid kaitsemeetmeid, tänu millele ei põhjustanud ummistusründed suuremaid teenusekatkestusi.

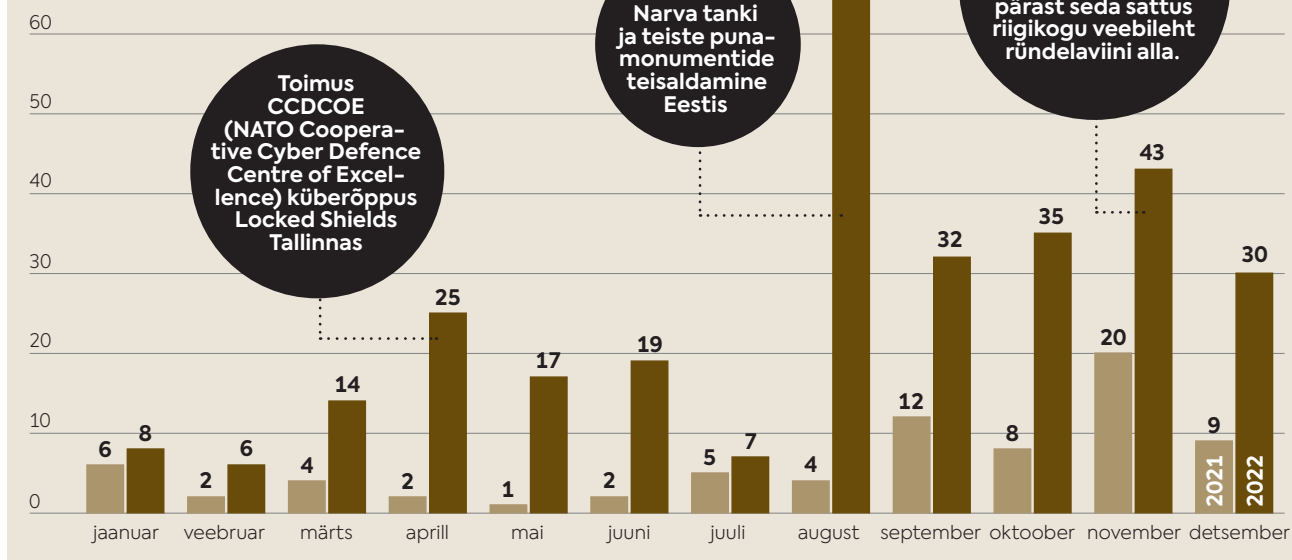
See ei tähenda, et CERT-EE saab minna palmisaarele puhkama ja loota, et senised kaitsemeetmed tagavad DDoS-rünnakute eest kaitse igavesti.

Teenusetõkestusrünnakud on siin, et jääda, ja ründajad püüavad leida uusi viise neist mööda minemiseks. Seetõttu peab olema alati valmis uut tüüpi DDoS-rünnakuid analüüsima, neid tõrjuma ja tegema mõju minimeerimiseks vajalikke samme. Mida kiiremini areneb tehnoloogia, seda mahukamaks muutuvad ründed ning seda võimekamad peavad olema ka seadmed, mida ründajad püüavad üle koormata.

Rünnakute maht on kasvanud märgatavalt

Mulluste rünnakute mahud olid kohati üle saja korra suuremad kui 2007. aastal, mil pronkssõdu ri eemaldamise järel idanaaber häiris meie e-teenuste tööd ja selle kaudu igapäevaelu masspäringutega. 15 aastat tagasi olid nad selles edukamad, eelmise aasta rünnakuid tavakasutaja enamasti ei märganud. Vahel toimus mõni veebileht või

NELI KORDA ROHKEM UMMISTUSRÜNDEID 2022. AASTAL

ALLIKAS: RIA

MuSu
resto

PERERESTORAN, KUS KOHTUVAD HEAD MAITSED, HUBANE INTERJÖÖR JA TOREDAD INIMESED

PÄRNU MNT 484, TALLINN › +372 5387 5837 › RESTORAN@MUSU.EE › MUSU.EE

teenus tavapärasest aeglasemalt või katkes selle töö lühikeseks ajaks, kuid suurem osa teenusetööstusrünnakutest õnnestus tõrjuda nii, et avalikkus ei pannud tähelegi, et olulised lehed või teenused olid massiivse rünnaku all.

Üks näide on aastaraamatus 18. oktoobrist 2022, kui riigikogu võttis vastu avalduse, milles mõistis hukka Ukraina territooriumi annekteerimise ja kuulutas Venemaa režiimi terroristlikuks. Sellele järgnes ummistusrünne riigikogu.ee vastu – ööpäeva jooksul tehti lehe vastu rohkem päringuid kui tavaolukorras 7,5 aasta jooksul. Lehe külastajad aga rünnakut ei märganud, sest tänu kaitsemeetmetele toimus see nii, nagu poleks midagi erilist juhtunud.

Kui tavapärasel ajal registreerib RIA ühes kuus alla kümne märkimisväärse ummistusründe, siis 2022. aasta aprillis 25, augustis 66, novembris 43. 12 kuuga kogunes selliseid ründeid 302, mis tähendab aasta võrdluses neljakordset kasvu. Neist mõjuga rünnakuteks luges RIA sadakond.

Eesti oli ummistusrünnete arvult maailmas esirinnas

Cloudfare'i andmetel oli Eesti 2022. aasta teises kvartalis rakenduskihi vastu suunatud ummistusrünnete arvult maailmas 7. kohal. Taus-taks teadmine, et rahvaarvult asume 150 piirist allpool.

Ründajate lemmiksihtmärgid olid ootuspärased: valitsus.ee, riigikogu.ee, president.ee, eesti.ee, politsei.ee, id.ee, aga sihiti ka transpordisek-torit ja meediaettevõtteid.

Kui varasematel aastatel olid nähtavad vaid teenusetökestusründed, mille taga oli rahaline motivatsioon (maksu, muidu ründame suurema mahuga ja kauem), siis mullu olid enamiku ummistusrünnete taga Kremli-meelsed häktivistid, kes väljendasid sel moel oma rahulolematust. Küll pahandas neid Narva tankimonu-mendi teisaldamine, küll ei meeldinud Vene te-lekanalite edastamise peatamine ega meie toet-us Ukrainale.

Esines ka teenusekatkestusi, mis tulenesid inimlikust veast

Inimliku vea tõttu kadus elektrihüendus või tekis riistvara- või tarkvararike. Aga korduvalt tuli katkestusi ette ka eID vahendite töös. Neist üks ebamugavamaid oli 30. augustil juhtunu, kui samal ajal olid kolme tunni jooksul rivist väljas kõik SK ID Solutionsi teenused, sealhulgas kolm autentimisvahendit: ID-kaart, mobiil-ID ja Smart-ID. Selle juhtumi järel alustas RIA ettevõtte suhtes järelevalvemenetlust.

Umbes 13 protsenti RIA järelevalveosakonna

KUIDAS KAITSTA END UMMISTUSRÜNNETE EEST?

Veendu, et serverid kasutaksid uuendatud tarkvara.

Võimalusel võta kasutusele täiendav DDoS-kaitse.

Veendu, et serverid ja võrguseadmed oleksid piisavalt võimekad, sest aeg-ajalt tekitavad ka legitiimsed kasutajad suure koormuse võrguliikluses. Samuti võivad võrgu- või transpordikihi vastu suunatud ründed olla sedavõrd väikesed, et nende tõrjumiseks mõeldud DDoS-kaitset ei rakendu, kuid piisavalt mahukad, et võrguseadmed üle koormata.

Analüüsi teenuste kitsaskohti ja proovi leida viise, mis võiksid need katki teha, sest ründajad otsivad samuti meetodeid, kuidas vähendada päringute hulka, kuid koormata lehte sellele vaatamata (nt andmebaasiotsinguid tehes).

ALLIKAS: RIA

alगतatud menetlustest päädib ettekirjutustega. Üldjuhul kõrvaldatakse puudused kokkulepitud aja jooksul, kuid vahel harva tuleb ettevõttel või asutusel tasuda ka sunniraha. Eelmisel aastal tegeles RIA järelevalveosakond 54 menetlusega. Vaatluse all olid peamiselt elutähtsa teenuse osutajad, sh vedelkütuse varustajad, elektri- ja gaasivarustajad, haiglad, autentimise ja digitaalalkirja ja sertifikaatide kehtivuskinnitusteenu osutaja. Teistest olulistest teenusepakkujatest näiteks lennuvälja käitaja ja liikluse korraldaja, kauba- ja reisiveo ning sadamateenu korraldajad.

Hooletuse eest 20 000 eurot trahvi

Trahv ehk sunniraha määramine on viimane meede, et suunata juhtkonna tähelepanu infoturbe kitsaskohtadele ning survestada nende ga tegelema. Selle maksmine aga ei päästa ettekirjutuste täitmisest – sunniraha võidakse määrata korduvalt, kuni ettekirjutuse täitmiseni. Lisaks võib küberturvalisuse nõuete täitmise eiramine tuua kaasa väärteomenetluse, mille karistuseks saab RIA määrata isikule kuni 20 000 euro suuruse trahvi.

Seaduse järgi kuulub RIA järelevalvatavate

7. kohal maailmas oli Eesti möödunud aastal ummistusrünnete arvult.

MÕJUGA INTSIDENDID 2022. AASTAL

õngitsusleht	1206
teenusekatkestus	344
kasutajakonto ülevõtmine	236
pettus	224
kompromiteerimine	164
pahaloomuline ümbersuunamine	152
andmeleke	117
pahavara	88
muu	41

ALLIKAS: RIA

PIUSA KÜLASTUSKESKUS

www.piusa.ee

Piusa külastuskeskus on vaba aja veetmise koht kaunil Võrumaal, mille peamine eesmärk on tutvustada Piusa koopaid ja nende ajalugu.

MIDA PAKUME?

- giidituurid
- klaasimuseum
- pääs koopa vaateplatvormile
- eksponaadid koobaste ajaloost
- kaunis Võrumaa loodus
- matkarajad
- erinevaid tegevusi nii suurtele kui väikestele

AVATUD

Laupäeviti ja Pühapäeviti
kell 12.00 - 16.00
Alates 31.05 IGA PÄEV kell
11.00 - 18.00

@piusacaves

+372 5304 4120

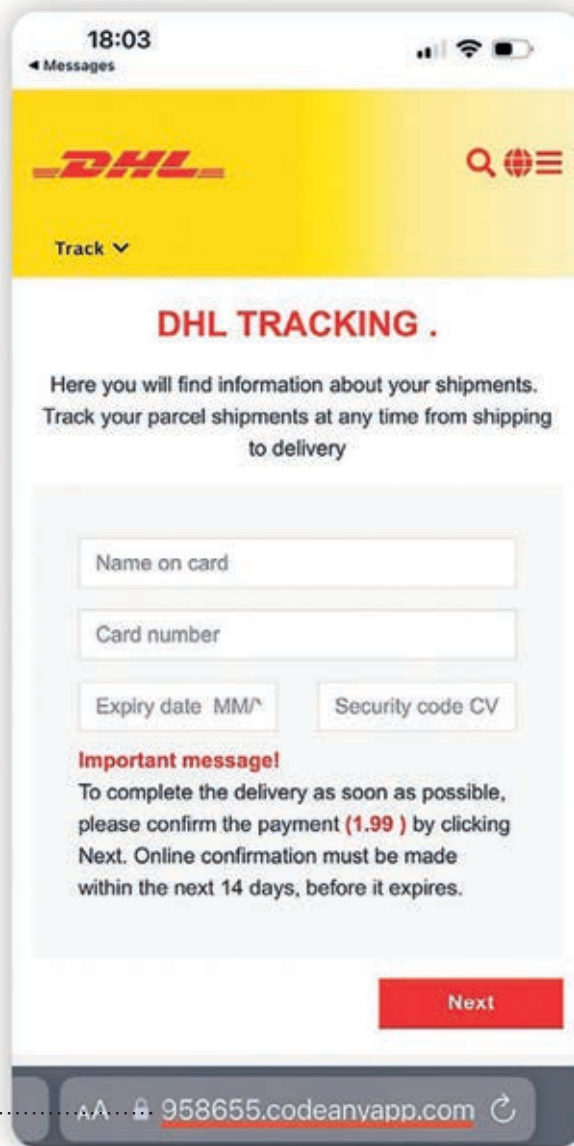

piusainfo@gmail.com

ÜHE PETTUSEKATSE KAKS OSA

Inimene, kes polnud DHLi kaudu pakki tellinud, sai SMSi, milles olid link viis õngitsuslehele. Seal paluti sisestada pangakaardi andmed. Vaata ekraanitõmmise URLi, mis viitab pettusele.

hulka umbes 2000 kas avalikke ülesandeid täitvat ja/või neile olulist teenust pakkuvat asutust ja ettevõtet (sh energia, side, transport, vesi, tervishoid jne), kuid aeg-ajalt võivad osakonna huviorbiiti sattuda ka erasektori väiksemad ettevõtted, kes pakuvad teenust omavalitsustele.

Näiteks tuli RIA järelevalveüksusel teha ettekirjutus ettevõttele, kes pakub IT-teenust paljudele omavalitsustele. Ettevõtte süsteemides ilmesid turvanõrkused, mille kaudu tekkis võimalus pääseda ligi ettevõtte klientide süsteemidele, sh andmetele. RIA-le teadaolevalt pole nõrkusi ära kasutatud ning võimalikud riskid ei realiseerunud. Ettevõtte kõrvaldas puudused, millele RIA ametnikud oma ettekirjutuses tähelepanu juhtisid.

Tänavu lähevad luubi alla perearstid

Mullu oli RIA-l üks juhtum ühe Tallinna perearstikeskusega, kus lõpetas töö hiljuti soetatud server, viies endaga kaasa nii andmebaasis ol-

nud andmed kui ka värsked varukoopiad. Viimane toimiv varukoopia oli sellel perearstikeskuse pool aastat vana ja seda polnud võimalik taastada. Mõistagi tekitas see perearstikeskuse töös suurema segaduse.

Sellel aastal on RIA eesmärk külastada perearste ja perearstikeskuseid, kuna nad peavad hakama täitma 2018. aastal jõustunud küberturvalisuse seadusest tulenevaid nõudeid. Sealhulgas informeerima küberintsidendist RIAt ning tagama insidendi lahendamise ja selle ennetamise meetmed, viima läbi riskianalüüsi ning rakendama teisi seadusest tulenevaid infoturbe-meetmeid.

Sedapuhku on järelevalve fookus ennetusel – arstide teadlikkuse suurendamine võimaluste ja kohustuste kohta. RIA plaanib korraldada perearstidele ka sellekohase infopäeva.

2023. aasta järelevalve kavas on kontrollida ka riigiasutusi, sh omavalitsusi.

Üks olulisemaid andmelekkeintsidente oli

Teenusetöekes-
tusrünnakud
on siin, et jää-
da, ja ründa-
jad püüavad
leida uusi viise
neist mööda
minemiseks.

Loo Autokeskus OÜ on pühendunud juba 2008. aastast autode eest hoolitsemisele. Kvaliteet on alati olnud meie prioriteet ja väärtuste kattuvuse tõttu ühinesime 2015. aastal Bosch Car Service võrgustikuga, et pakkuda ikka ja alati oma klientidele kõige paremat.

MIKS VALIDA MEID?

Oma valdkonna kogenuimad spetsialistid

Kaasaegsed töövahendid, mis võimaldab tööd ka kõige moodsamate tehnoloogiatega

Garanteerime teenuste turvalisuse ja kõrgeima kvaliteedi

OTSIME OMA MEESKONDA KOGEMUSTEGA AUTOTEHNIKUT.

Kui tunned, et soovid olla osa meie meeskonnast, võta meiega ühendust aadressil info@looautokeskus.ee

OOTAME TEID IGAL TÖÖPÄEVAL **KELL 9-18** AADRESSIL **KAEVU 2A, PILDIKÜLA, JÜRI**

BRONEERI AEG JUBA TÄNA
+372 600 0140, +372 5850 1188

TEIE AUTO PARIM KOOSTÖÖPARTNER

Loo Autokeskus OÜ

KÜBERTURVALISUS

1.

puudub süsteemne lähenemine infoturbele ja IT riskihaldus

KOLM LEVINUMAT PROBLEEMI

RIA järelevalveosakond on üldistatult esile toonud kolm levinumat probleemi:

2.

võrk pole loogilise ülesehitusega ja puudub selle kirjeldus

3.

taakvara ning leige tähelepanu võrguseadmete turvanõrkuste tuvastamisele ja kõrvaldamisele, st tootjapoolse toeta tarkvara kasutamine ning paikamata haavatavused süsteemides

möödunud aastal seotud logistikaettevõttega Itella Smart Post.

Itella juhtum tõi kriminaalmenetluse

6. novembri hilisõhtul hakkas sotsiaalmeedias levima info, et üks kasutaja on kätte saanud ligikaudu 10 000 Itella Smart Posti kaudu pakke saatnud või saanud inimese ja ettevõtte andmed: nimed, telefoninumbrid, e-postiaadressid, osa saadetiste puhul uksekoodid ja pakiautomaadid, kuhu pakk saadeti. Lisaks neile sai ründaja enda kätte äriklientide kasutajanimed. Varas proovis, kas mõned neist kasutavad oma kasutajanime ka paroolina ja paraku oli mitmekümnel juhul vastuseks jah.

Miski ei õigusta tuhandete inimeste andmete vargust, kuid õpikohti on siin ka ettevõtte enda jaoks. Andmed polnud piisavalt turvaliselt kaitsitud ja selline leke olnuks lihtsalt välditav. Politsei alustas juhtumi uurimiseks kriminaalmenetlust.

Väiksemaid andmelekked jagus igasse kuus-

RIA teavitas pankasid ja palus lekkinud andmetega kaardid vajadusel sulgeda, et kurjategijad ei saaks neilt raha varastada.

Kullerfirmade ja politsei nimel saadeti petusõnumeid

Õngitsused moodustasid jätkuvalt konkurentsi-tult suurima osa CERT-EE registreeritud intsidentidest. Traditsiooniliselt püüti heausksetelt kasutajatelt välja petta nende paroole, pangakaardi-andmeid ja raha.

Küünilisemad petturid kasutasid ära inimeste heatahtlikkust ja soovi toetada Ukrainat – petukirjas lubati, et annetatud raha liigub heategevusorganisatsioonile ja sealtkaudu Ukrainasse, aga tegelikult jõudis see kurjategijate kätte.

Eelmisel aastal levisid laialt kullerfirmade nimel saadetud õngitsuskirjad ja -sõnumid. Neis teavitati, et paki kättesaamiseks on vaja tasuda kullerifirmale paar eurot.

Kirjas või sõnumis olnud link viis ehtsa lehega ära vahetamiseni sarnasele petulehele, kuhu paluti sisestada pangakaardi andmed. Kes seda tegid, avastasid peagi, et nende kontolt ei lahkunud kaks, vaid 200 või 2000 eurot. Alles pärast seda meenus paljudele, et nad ei oodanud kullerifirmalt ühtki pakki.

Samuti saime sadu teavitusi inimestelt, kes leidsid oma postkastist justkui politseilt saabunud kirja, milles neid informeeriti menetluse alustamisest lapsporno omamise, seksuaalkuriteo toimepanemise või muu sellise eest. Kirja saajal paluti kahe ööpäeva jooksul saata oma põhjendused viidatud aadressile ja ähvardati vastamata jätmise korral viivitamatu vahistamise ja toimepandud tegude avalikustamisega.

Selliseid kirju päris politsei ei saada. Tegu oli andmete ja raha väljameelitamiseks loodud petusega. Kirjale vastates sai inimene edasised juhised, kuidas “rahatrahvi” tasumise abil pääseda pikast ja ebamugavast kohtusaagast. **A**

Küünilisemad petturid kasutasid ära inimeste heatahtlikkust ja soovi toetada Ukrainat.

se. Näiteks maksete tarkvara uuenduse järel selgus, et sisestades kommertspanga äpis maksete lehel otsingusse kolmanda isiku nime, kuvab rakendus temaga seotud viimased maksed. Pank parandas vea mõne tunni jooksul.

Lisaks saime infot Eesti elanike pangakaardiandmete lekkest. Tõenäoliselt olid need kogutud pikema aja jooksul õngitsuslehtede kaudu.

Franke valamud, kraanid ja
köögitehnika - kõik, mida vajate
oma mugavaks köögiks!

FRANKE

Pikaks ajaks
sõlmitud rendi-
leping pani julge-
malt tegutsema
ning ruumides
tehti korralik
remont.

FOTOD: LIIS TREIMANN,
ERAKOGU

Araabia Ühendemiraatides
stjuardessina töötanud Maria
“Mammu” Tammeorg haaras
võimalusest alustada oma
butiigiäri, kuid kõrbes suurelt.
Eestis aga võttis ta end uuesti
kätte ning jõudis arvestatava ja
tulusa ettevõtmiseni.

HOTELLITOAS KRITSELDAJA VÕITLES END EESTI MOEILMA TIPPU

Maria Tammeoru jaoks on tähtis, et tema riided oleksid reaalselt kantavad, mitte ei säraks vaid moelaval.

RIINA JUSSILA
riina.jussila@aripaev.ee

“**A**raabia Ühendemiraatide elu oli glamuurne, inimesed jõukad ja edevad. Kui aga keelt ei tunne, tausta ei tea, võidakse sind teha nii lolliks, et ise ei saa arugi. Lahkusin Dubaist, koer kaenlas, 20 000 eurot vaesemana,” meenutab Mammu üheksa aasta tagust aega.

Su tõine lend ei alanud sugugi mitte moemaailmas, vaid olid Araabias stjuardess. Kuidas sa jõudsid praeguste tegemisteni?

Stjuardessi töö oli intensiivne ja väsitav. Minu suurim nauding pärast lende oli hotellitoas joonistada. Õppisin YouTube'i videote kaudu ning hakkasin Dubai mõjutustel panema paberile kauneid *abaya*'sid (maani ulatuv pikkade varrukatega ülerõivas), millest sattusin tõeliselt pöördesse.

Abu Dhabi lennufirmas olin stjuardess ligikaudu poolteist aastat, pärast seda kutsuti mind ühte Dubai ettevõttesse arendusjuhiks. Seal elades märkas mu disaine üks inimene, kes julgustas tegema oma poodi.

Tegimegi! Avasime butiigi, mis sai lõpu enne, kui jõudis alustada. Mõte sellest, et minust võiks saada päriselt disainer, pani unustama kogu asja seadusliku poole. Seal kooriti minult nahk nii üle kõrvade: usaldasin inimesi ning sain räigelt petta. Kui sa ikka lepinguid ei loe, keelest aru ei saa, siis pole ime, et asi välja ei tule! Kuna tahtsin riigist lahkuda, pidin kõik ootamatult pinnale kerkinud võlad ära maksma. Sõbrad laenasid mulle

raha, et saaksin võtta koera kaenlasse ja tulla tagasi Eestisse.

Millise miinusega sa Dubaist lahkusid?

Maksin ära 20 000 eurot, mida mul polnud. Kaubanduskeskuse butiigi üürid, ettemaksud ja nii edasi – see kõik oli üks suur vale, mis mulle kokku lubati ja mis kõik jäi lõpuks minu õlule. Eestisse tulles ei tahtnud mulle kaasa anda isegi minu enda visandeid, sest veel nendegi pealt tahti võtta, mis võtta annab.

Kuidas sa Eestisse jõudes julgesid minna uuele katsele?

Unustasin selle kõik mõneks ajaks. Jõudsin Eestisse, kaks kätt taskus. Ema andis mulle 200 eurot, et saaksin osta süüa. Elasin sõbrannade diivanite peal, töötasin keraamiliste plaatide müüjana ja proovisin saada eluga järjele. Ma ei mõelnud üldse, et minust võiks midagi saada, et mul on ühel hetkel oma butiik, oma kollektsioonid ...

Ma olin 36aastane, mul oli null oskust, null teadmist. Üheksa aastat tagasi Mammu Couture'iga startides sai kõik alguse ühest

“**O**len investoreitele avatud. Tahan Mammu Couture'iga minna globaalseks, sest ma tõesti näen selleks potentsiaali. Kui keegi usub seda asja samamoodi, võib tulla uksele koputama.

Maria “Mammu” Tammeorg

Butiigis võtavad külalisi sageli vastu ka Maria Tammeoru koerad Luna ja Lumi, kes on seltskonna ja tähelepanuga igati harjunud. ▶

DECOLAND Köögitehnika salong

Salong Tallinnas Hallivanamehe tn 4 • tel 687 8204, 511 2058 • info@decoland.ee • www.decoland.ee

soodustus -15%

Kehtib mai lõpuni

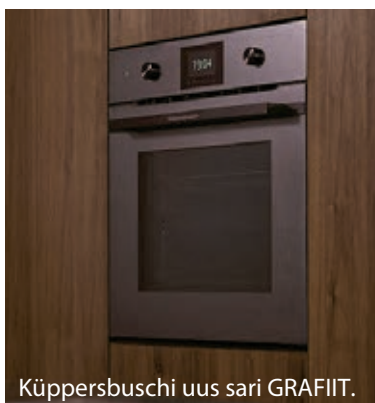
Tööpinna materjaliga iTOP pliidiplaat Teie interjööris. Kõige minimalistlikum ja nähtamatum pliidiplaat.

PITT Cookingu minimalistlikud gaasiplaadid.

Siriusse energiasäästlik Smart Air Management System suunab puhastatud õhu kas tagasi tuppa või õue.

Küppersbuschi uus sari GRAFIIT.

Fosteri Itaalia disain kõige luksuslikumas võtmes.

FISHER & PAYKEL

norcool
cold by nature

Sirius

Küppersbusch
FÜR KÜCHEN MIT STIL

Foster

S-BOX

ABK

TEMPTECH

SUBZERO

WOLF

PITT

satsiseelikust, mille ma õmblesin iseendale ja mida teised hakkasid ka tahtma. See oli start. Kuid ma ei arvanud, et jõuan selleni, kus olen nüüd.

Praegu on sul on oma moebutiik Tallinna südames Liivalaia tänaval.

Ise ka ei usu! Julguse siin tegutseda, võtta ette suur remont, andis kümne aasta peale sõlmitud rendileping. Valatud said uued põrandad, mis jäid küll pisut pragulised, sest kuivamiseks ei jäänud piisavalt aega, kuid selle lohakuks mulle samas meeldib – see annab ruumile iseloomu.

Üks asi on disain luua, teine asi kõike ise maandada. Mu teadmised on tulnud kogemusega. Pean pidevalt mõtlema, kuidas jääda ellu, sest iga kord, kui midagi teen, annan ära enda raha. Mul pole mitte ühtegi laenu, toetust ega investorit ja mul pole rikast meest, kellele toetuda. Kui praegu peaks midagi juhtuma, sulgeksin ukse, pakiksin oma asjad ja läheksin. Mul ei ole kohustus kellegi teise ees.

Kui palju toimub butiigis õmblemist, kui palju ostad teenust sisse?

Aastaid tegime üksnes eritellimustooteid, kuid

olukord muutus, kui kõike oskav õmbleja läks pensionile. Nüüd on olukord kahjuks selline, et hea konstrueerija ei oska õmmelda ja hea õmbleja ei konstrueeri.

Praegu on minu palgal vaid üks inimene, teised teenused tellin väljastpoolt maja. Mina disainin, rätsep teeb lõiked, edasi lähevad need tehastesse. Mul on koostöö viie Hiina tehase ja kahe India tehasega. Eestis on mitu ateljeed, kelle tööd ostan.

Siin butiigis teeme vaid kõrgmoe kleite, pruutkleite ning näidismudeleid. Kõik teised asjad tulevad mujalt. See, mida India käsitöölised suudavad, pole Eestis võimalik – sealseid oskused antakse üle põlvest põlve. Meil poleks selliseid oskuseid ja kui ka oleks, oleksid summad täiesti teistsugused. Ühe kleidi tikkimine on võtnud kahel mehel 800 töötundi!

Mis on kõige kallim kleit, mis on siit majast välja läinud?

Kui ma ei eksi, siis 3500eurone.

Kuidas sa leiad sobivad kangad?

Kangad tulevad Aafrikast, Indiast, Hiinast,

Praegu valmivad butiigis kõrgmoe- ja pruutkleidid. Kogu muu toodang tehakse väljastpoolt maja.

KangaDzungenel

Valikus tuhandeid
erinevaid sisustuskangaid
– TULE VALI OMA
LEMMIKUD!

Veendumaks valitud kanga ja selle
tooni sobivuses oma interjööri
on võimalik näidiseid soetada
nii e-poest kui ka
kauplustest.

www.kangadzungenel.ee

OTSING: 🔍 sisustus-, kardina- ja mööblikangas, päeva- ja külgakardinad.

TULE UUDISTAMA. SUURED KEVADISED ALLAHINDLUSED!

KANGADZUNDEL XXL
TALLINN, Tartu mnt 35
Tel +372 621 3105
E-R 9-19, L 9-17

TALLINN
Mustamäe tee 12
Tel +372 665 2869
E-R 9-19, L, P 9-18

PÄRNU
Karja 6
Tel +372 443 1460
E-R 9-18, L 9-15

HAAPSALU
Jaama 9
Tel +372 473 7034
E-R 9-18, L 9-15

Taanist, Hollandist, Itaaliast. Itaalias on tehaseid, kes trükivad meie disainiga pilte.

Teen väga palju koostööd otse Aasia tehastega, sest nende masinapark on niivõrd suur ja võimalused head. Nii jäävad ära ka vahendajad ning hind tuleb palju soodsam. Üksiküritajana tuleb mõelda ju kõigele. Näiteks kui sain koroonaaajal 5000eurose transpordiarve, siis sain aru, et midagi tuleb teha teisiti – selline summa sööb ju kassumi ära. Otsustasin hakata kasutama raudteetransporti. Jah, kaup tuleb minuni kauem, kuid kordades soodsamalt.

Kuidas mõjus sinu ärile koroonaaeg?

Pean ütleva, et need aastad on olnud mu parimad! Väga hea otsus oli butiiki rendile võttes teha kümneaastane leping ja sellega hinna lukustamine. Ruumide remontimisele ja butiigi avamisele läks 45 000 eurot. Kui kõik sai valmis, tuli Tallinn Fashion Week. Tollane Mammu Couture'i kollektsoon oli suunatud koolilõpetajatele ning teadsin, et kohe suve hakul hakkab kliente saabuma. Aga saabus hoopis COVID-19 ning kõik läks kinni!

Mul oli varem ühe tehasega välja arendatud dressikollektsioon, kuid hulgitellimuse jaoks ei

olnud raha. Mõtlesin, et nüüd, kui kõik istuvad kodus ja eelistavad glamuurile mugavust, oleks õige aeg sellega katsetada. Sõbranna Marju Karin tuli minu juurde ja ütles, et ta saab panna rahaliselt öla alla. Kuid mis saab sel juhul, kui dressikollektsioon ei õnnestu? Leppisime kokku, et annan talle siis oma auto.

Tellisin dressid ära ja need osutusid niivõrd edukaks, et juba kuu ajaga sain anda Marjule raha tagasi ning tellida veel lisaks viis vaba aja kollektiooni. Käima läks ka dressikleitide äri.

Koroonaaeg esimene aasta oli minu senise tegevuse kõige kõvem aasta, aga selleks pidin ma vastavalt olukorrale kiirelt ümber kohanduma.

Sa said aru, et sinu klient ei kannu üksnes peokleite.

Just! See naine, kes kannab Mammu Couture'i, käib ka tööl, trennis, tegeleb aias, matkab. Miks ma ei peaks võimaldama talle kõigi nende tegevuste jaoks kauneid riideid? Praegu saab butiigist osta näiteks mantleid, kampsuneid, ujumisriideid, mütse ja salle, kõrvarõngaid, kotte, joogipudeleid, trenniriideid jne. Järgmisena võtan ette ilmselt jalanõud.

Kuhu Maria Tammeorg investeerib?

Ainult Mammu Couture'i. Kõik, mis tuleb, läheb ka siia. See on ainus viis, kuidas olen saanud ettevõtet kasvatada. Tootmisprotsessid on pikad ja kulukad. Sinna alla lähevad korraga väga suur summa ja aeg. Korraga on tehastega töös umbes 30 projekti, mida tuleb hallata. See kõik on üks lõputu, kuid väga äge ring. **A**

Sobivad kangad jõuavad Eestisse erinevatest maailma paikadest. Selle kleidi kangas valmis tellimustööna Itaalias.

30

projekti on Mammu Couture'il praegu tehastega töös, mida tuleb korraga hallata.

Disainer Joonas Torimi 3 mõtet Eesti kliimasse disainitud terrassimööblist MOOD

Mõtteid jagab Oot-Oot Studio disainer Joonas Torim

*MOOD on mooduldiivan, millel saab end muga-
valt sisse seada hommikuse kohvi kõrvale, nauti-
des esimesi päikesekiiri või õhtul sõpradega grilli-
lides. Naudi suve Oot-Oot Studio uuel mõnusal
mooduldiivanil!*

2 MOOD terrassimööbel on modulaarne

Minu jaoks on MOOD terrassimööbli üheks lemmik osaks selle modulaarsus. Disainisime selle nii, et eri moodulitest oleks võimalik luua erinevaid paindlikke komplekte – väikesest kahekohalisest diivanist kuni põnevate nurgeliste lounge-tüüpi lahendusteni. Lisaks saab mooduleid omavahel ühendada spetsiaalsete põhja alla peidetud klambritega. Näiteks, kui grilliõhtule on oodata rohkem külalisi, siis on palju mõnusam juttu ajada kui saab istuda pigem üksteise vastas kui kõrval ühes reas.

3 Eestis disainitud ja toodetud

MOOD terrassimööbel on disainitud sellisel, et see peaks Eesti kliimas vastu. Lisaks tahtsime, et mööbli väljanägemine oleks võimalikult minimalistlik, et mööbel sobiks erinevatesse keskkondadesse - aedadesse, terrassidele ja rõdule. Minu, kui disaineri jaoks on väga oluline tasakaal stiili ja kasutajasõbralikkuse vahel ja mulle tundub, et selle terrassimööbliga oleme selle saavutanud. Samuti väärtustame me kohalike materjale ja meistreid. Nii meie terrassimööbel, kui ka diivanid, tugitoolid ja voodid on teedetud siinsamas Eestis!

Tutvu MOOD välimööbli kollektsiooniga Oot-Oot Studio Tallinna salongis, aadressil Rävala 7 - www.oot-oot.com.

1 MOOD terrassimööblit saab hoida õues

Disainisime MOOD terrassimööbli sellisel, et see peaks vastu erinevatele ilmastikutingimustele. MOOD on kaetud spetsiaalse kangaga, mis talub UV-kiirgust, niiskust ja temperatuuri kõikumisi. Raam on valmistatud veekindlast vineerist, millel on pehme välitingimustele disainitud poroloon, see laseb endast vee läbi ja kuivab kiiresti. Minu jaoks on eriti oluline see, et seda mööblit saab hoida õues aastaringelt ning selle ladustamise pärast ei pea muretsema. Lisaks disainisime spetsiaalset terrassimööbli katted, mille kasutamine tagab terrassimööblile pikema elua.

Usaldusväärne sisustuspartner

Aitame meeleldi kaasaegse ning ergonomilise kontori sisustamisega. Meie kogenud spetsialistid loovad toimiva ruumiplaneeringu ning pakuvad välja sobivad tooted, et tulemus vastaks Sinu ettevõtte vajadustele. Kanname hoolt iga etapi eest sõltumata sellest, kas tegemist on suure või väikese sisustusprojektiga. **Vaata lisaks ajtooted.ee/meie-teenused.**

ajtooted.ee